

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154
Aprilie 2025 (Anul XVI) Nr. 194 (4/2025)

BOEM@

Aprilie 2025 (Anul XVII) Nr. 4 (194) - 62 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida **A.S.P.R.A.**

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: Editura Boem@

4 / 2025

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău

Redactor-șef online: Mihail Gălățanu

Redactor-șef adjunct: Denisa Lepădatu

Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănăilă, A.G. Secară, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda, Adrian Talabă, Grigore Grigore, Lucia Pătrașcu, Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture

Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Chișinău), Ana Opran (Vaslui), Florin Logreșteanu (Craiova), Melania Cuc (Bistrița), Carmen Racoviță (București)

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Revista literară BOEM@ o puteți citi și pe site-ul

www.boema.edituraboema.ro

actualizat permanent de: *Editura Boema*

Email: boema@edituraboema.ro,

aspra@edituraboema.ro, petrerau@yahoo.com

Telefon: **+40 726 337376**

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regiment 11 Siret, Nr. 17, C20/42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

- o În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.
- o Materialele trimise trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF) și să conțină diacritice.
- o Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional texte apărute în alte publicații (inclusiv pe internet).

**Literatură
și
Artă**

DIN CUPRINS

Poezie: Nicolae Tzone (p.3), Lazăr Magu (p.6), **George Itoafă** (p.15), Dumitru Cozma (p.21), Nicu Brezoianu (p.22), Monika Tóth (p.24), Ana Opran (p.24), Vasile Dan Marchiș (p.24), Mihaela Gudană (p.25), Geta Muscă-Oană (p.33), Adriana Weimer (p.51)

Proză: Dumitru Băluță: Surâsul Giocondei (11) (p.36), Sherzod Artikov (Uzbekistan): Pictura neterminată (p.38), Mariana Al-Saleh: Memoriile unei broaște țestoase (p.46), George Teșeleanu: Calculatorul uman (p.47), Angela Burtea Moșescu: Prietenii (p.50)

Cronică de carte: Timotei Prahoveanu: "Adaos la potirul cântării", Gândurile protosinghelului Ignatie Grecu (p.11), Melania Cuc: Poemele de la Dunăre și ploaia de stele necăzătoare (p.18), Lucia Pătrașcu: Mihai Vintilă – Sunt ruda de sânge a unui timp nebun (p.19), Iuliu-Marius Morariu: Andrei Moldovan în ipostază poetică (p.27) / Regele An și povestea lui (p.28)

Note de lectură: Leon-Iosif Grapini: Icu Crăciun nu se dezmințe (p.16), Adrian Botez: "Ion Petrovici - o viață sub spectrul filosofiei", de Ionel Necula (p.43), Cezarina Adamescu: Jocul de-a copilăria și aventura cuvintelor (p.48)

Personalități: Petre Rău: Dorin N. Urîtescu - un filolog și filosof de excepție, celebrat la 80 de ani (p.17)

Traduceri: Ignatie Grecu: Corabia beată (Arthur Rimbaud), traducere din franceză (p.34)

Note de călătorie: Ștefan Andronache: Roma cea veșnic fascinantă - I (p.29)

Dedicație: Ignatie Grecu: Poeme dedicate (p.35)

Eseu: Dragoș Niculescu: Gândirea simbolică la Mircea Eliade, între "metaștiință" și reabilitare (p.7), Constantin Geantă: Mircea, Cozia și Oltul, simboluri ale dăinuirii noastre (p.23), Petru Ababii (Rep. Moldova): Narcis hiperionic (III) (p.52)

Meridiane: Luca Cipolla (Milano, Italia): Poezii Ro-It (p.13)

Anunț: Nicolae Tomescu: Apariție editorială (p.51)

Grafică:

Coperta I: Mircea Cojocaru – *Coborârea*

Coperta IV: Grafică – Pixabay

Interior: Grafică – Pixabay

www.boema.edituraboema.ro

Nicolae TZONE

Grecia de Totdeauna

L-am iubit de când mă știu pe Homer. Și mi-a fost și îmi este foarte dor de Grecia de Totdeauna. Vă asigur că nu este vorba doar de o năstrușnică metaforă. Nu, nicidecum. Cu cât anii mi se adună mai mulți, mi se statornicește în memorie convingerea că Grecia este parte din mine. Chiar că nu are nicio importanță faptul că, în ziua în care scriu aceste rânduri, 15 noiembrie 2024, încă nu am vizitat-o.

Nu țin deloc să explic de ce o iubesc mai mult decât mult. Când am mărturisit că în tinerețea mea obișnuiam să alerg pe nisipurile ultrafine ale plajelor Greciei Perfecte, însoțindu-l pe Homer, cu siguranță că nu puteam scrie decât ceea ce trăiam. Că eram ucenicul lui, da, chiar așa era. Că, uneori, îi plăcea să citească unele poeme scrise de mine, este cert. Poemul, am spus de mai multe ori, și o spun și acum, nu are nimic de-a face, așa cum îl gândesc și așa cum îl trăiesc eu, cu Imaginația. Nu este nicidecum o eroare credința mea că nimic de pe suprafața pământului nu este mai real decât ceea ce cuprinde Poemul-capodoperă. Pentru Poemul-capodoperă, înainte de toate, nu există Imposibilul. Libertatea ilimitată îi este Respirație. Cu el se poate călători în timp și în spațiu, fiind împreună cu el poți ajunge, deodată, și în Egiptul care-și contruiește piramidele, și la Pisa, unde în una din cuștile de oțel îl putem zări epuizat pe Ezra Pound, și la Techirghiol, chiar în secunde în care Eminescu face băi de nămol. Să mai adaug că în Poemul-capodoperă mimarea vieții este exclusă, nu cred că are rost. Se înțelege de la sine. Că incompatibilitatea cu minciuna este legea legilor? Nu am suportat, nu suport, nu voi suporta niciodată minciuna.

Reproduc, în continuare, două dintre manuscrisele mele, primul fiind scris pe 18 august 2009. În el dezvălui, fără noduri în gât, întâlnirea mea cu autorul „Odiseei”, neorb și de o generozitate de zile uriașe: „homer m-a învățat cum să fiu viu/ și neplictisit când plictiseala/ mușcă chiar și din grecia/ cu gingii de mamut...”. Cu câteva luni mai devreme, și anume pe 13 iulie 2009, încercam să vorbesc cu mine însumi despre capodopere. De ce anume despre capodopere? Habar nu am. Dar

adevărul acesta este. Și îmi face plăcere să-mi amintesc că în preajma vârstei de 30 de ani mi-am ales ca deviză un vers al bunului meu prieten Aurelian Titu Dumitrescu: „Cuvântul de onoare este singura mea avere”. Lui îi datorăm „Antimetafizica”, incendiara carte de interviuri cu Nichita Stănescu.

ochiul lui homer

ajung în grecia antică
și numaidecât îl ajut pe ulise
să-i tranșeze pe pețitori
ajung în grecia antică
și numaidecât mă mut
în ochii lui ulise și-l ajut
s-o vadă pe penelopa
în ciuda trecerii anilor
încă foarte tânără
și foarte frumoasă
ajung în grecia antică
și numaidecât mă împrietenesc
cu penelopa și ulise
și merg îmbrățișat cu ei
în vizită în fiecare zi
la încă tânărul homer
tânărul grec homer este un bărbat
chiar mai frumos și mai strălucitor
decât ulise
tânărul homer avea ochii foarte vii
scrisa pur și simplu cu pleoapele
poeme pe nisip
privea concentrându-se vasăzică nisipul
și sub privirea lui de foc
în nisip se tăiau șanțuri prelungi
sub formă de litere
tânărul homer avea nevoie
grabnică de un ucenic
care să mute literele din nisip
pe tăblițe de lut
din prima clipă în care
ni s-au îmbrățișat ochii
ne-am și înfrățit și nici
până azi iubirea dintre noi
nu s-a destrămat
am învățat foarte repede
cum se trec fără să se piardă
nimic din înțeleșurile lor
literele de nisip pe tăblițe
de lut fără număr
homer chiar că nu făcea
toată ziua nimic
și nici noaptea întregă
nu făcea nimic
decât să se plimbe cu mine
pe țărmul mării și să privească
fericit în nisip
știi negrecule drag nu trebuie
să vrei să scrii
poemul trebuie să te presimtă
să te simtă și să te aleagă
numai poemul care te alege
și singur vine după aceea la tine
este poem

(continuare în pag. 4)

pe minunata penelopa ea chiar
a plâns de-adevăratelea
ai să mai vii în grecia nu-i așa
m-a întrebat homer
firește că am să mai vin
i-am răspuns negreșit am
să mai vin cîndva

eu am să îmbătrânesc curînd
a adăugat rîzînd homer
și n-am să mai îngădui
în preajma mea pe nimeni
altcineva dintre negreci
și chiar și dintre greci
cu tine va fi însă altceva
tu vei fi totdeauna bine venit

sângele și rănile și umbra capodoperei

an de an am supt cu nesaț
și laptele și sângele și rănile
și umbra capodoperei
an de an m-am străduit
să aflu limba secretă a pietrei
și a prafului de capodoperă
an de an mi-am antrenat simțurile
să ghicească în oricare din punctele
cardinale mirosul unic și rar
al poeziei capodoperă și în genere
al vieții capodoperă
și al morții capodoperă

elefanții soldați pisicile soldați
bursucii soldați viezurii și urșii
și lupii și vulpile soldați
la liziera poemului
la granița dintre vis și real
cuvintele soldați și silabele soldați
cu tolbele lor cu viitoarele bastoane
de mareșal frumos rînduite
lângă viitoarele sicrie de cristal
în chiar inima poemului
în atriile lui cărunte deja
înainte de naștere

uf uf viața noastră a scribilor
este cu mult mai puțin importantă
decît moartea noastră
uf uf doar poemele ce au în ele scînteii
din focul originar se transformă
în plane

poemul capodoperă e apă primordială
care curge în sus e chiar cuvîntul sus
care curge de veacuri peste veacuri
în sus

lumina și întunericul
din poemul-capodoperă
tot apă primordială sunt
și implacabil tot în sus curg
sunt și pămînt sunt și praf
care curg de asemenea în sus
poemul capodoperă e și drum
care se rostogolește dinspre tălpile

spre grumazul învingătorului mort
în brațe cu o învingătoare de altfel
moartă și ea și încă irezistibilă
e și nuntă e și sicriu care zboară
cu viteza sunetului și a luminii în sus
cum altfel pururi în sus
poemul capodoperă o dată și încă
și încă o dată dacă mai e nevoie
de spus sau de scris
e și viața și moartea atît de strîns
îmbrățișate una cu alta
că nu se va putea niciodată ști
unde începe și unde sfârșește viața
și unde începe și unde sfîrșește
moartea din el

singur în peștera cu oglinzi
din poemul capodoperă
singur în carnea și în oasele mele
de totuși totuși muritor resemnat
dar înghit peștera aceasta uriașă
cu oglinzi cu tot
dar pun să se îmbrățișeze un poem
nou nouț cu un poem de asemenea
nou nouț poate încă nici născut
și beau cu pumnii până la ultimul strop
sângele care curge în valuri pe pămînt
și pe sub pămînt voi mai avea oare
voie să cer dreptul la înviere

singur groaznic de singur în peștera
cu oglinzi din poemul capodoperă
singur cumplit de singur în carnea
și în oasele mele totuși totuși
de nemuritor resemnat
îmi tai și azi ca și ieri singur de pe gât
capul cu un ferăstrău
cu zimții de piatră
este vechiul cutezătorul
caraghiosul meu ferăstrău
de tăiat capul timpului de azi
deodată cu fruntea timpului viitor
capul meu tăiat de pe umeri
ridicat în palma mîinii drepte
strălucește orbitor
capul meu cînd îl mut în palma cealaltă
în palma stîngă se înnegrește ca fierul
și devine absolut orbitor

un poem mai rebel cu mult mai rebel
decît orice poem rebel născut
vreodată pe mogâldeața numită
planeta pămînt îmi smulge părul
îmi dezvelește de pe față pielea
îmi smulge ochii din orbite
în fine îmi urlă disperat în urechile
pe care tocmai mi le-a retezat
vreau să fiu tu vreau să știu
cum este să fii tu norocosule
ticălosule

scriu oare ca să azvîrl afară din mine
frigul fatal să-l scot definitiv
și din viață și din moarte
să mă știu astfel puternic

(continuare în pag. 6)

și de neatacat și de nemestecat
 de viermii și de viermișorii
 clipei scabroase acaparatoare
 viermi miniștri și viermi
 prim-miniștri cu pulpele
 și cu gândurile fragede
 pururi fragede și nemuritoare
 scriu oare ca să fiu un nou dumnezeu
 un dumnezeu egoist de fapt
 cel mai egoist dumnezeu care a fost
 și va mai fi vreodată
 un dumnezeu numai și numai
 și numai al meu
 și dumnezeul acesta numai
 și numai și numai al meu
 va deveni frate de cruce
 cu dumnezeul poemului meu
 numai și numai și numai
 al poemului meu
 scriu pe marginea mării
 poate chiar și a mării negre
 poate chiar a mării moarte
 scriu pe buza umflată și roșie
 a lui dumnezeu când vorbește
 cu sine în barbă
 scriu pe marginea marginii de țigară
 pe marginea jăratecului
 care scrumește totul
 până la linia orizontului
 chiar și linia orizontului
 scriu pe marginea literei
 cu care începe poemul
 pe care numai mie însumi
 mi-l spun cu ochii închiși
 și la amurg și la miezul
 de noapte a nopților
 și la miezul de dimineață
 a dimineților
 scriu pe marginea marginii
 așteptând iubita să-mi nască
 fiica și fiul
 iată-i minunații de ei chiar imediat
 imediat după naștere aleargă
 cu piciorușele lor mici și fierbinți
 pe marginea mării
 poate chiar a mării negre
 poate chiar a mării moarte
 sunt un norocos sunt cu siguranță
 un scrib norocos
 uite și-acum în loc să mănânc
 mere și pere scriu
 în loc să lenevesc și să dorm
 în cearșafuri de mătase dulce
 și răcoroasă adusă din persia
 milenară și legendară scriu
 chiar și în loc să respir scriu
 chiar și în loc să fiu scriu
 sunt un mare norocos sunt
 cu siguranță cel mai mare
 norocos de după prietenii mei
 orfeu și homer
 uite că am scris și asta noroc
 de norocul că nu mă va citi

pe fața pământului nimeni
 înafară de prietenii mei
 generoși și onești
 orfeu și homer

(apărut în revista Bucovina literară 10-11-12/2024)

Lazăr MAGU

Interacțiune

Pe malul râului doi albi
 se bronzează de o săptămână
 să nu sperie copilul
 care va fi adoptat.
 În amonte două negrese
 spală de două zile copilul.
 Bărbații comunității au prins
 șarpele cel mare – mîncătorul de capre.
 L-au eviscerat, l-au sărat, l-au prins
 în șuruburi între doi stâlpi.
 L-au făcut frînghie pentru rufe.
 Îl măsoară cu metrul – cei curajoși
 de la cap la coadă, fricoșii
 de la coadă la cap. Pe râu urcă
 un vapor care trage apa după el.
 Peste o săptămână, vaporul se va întoarce,
 albi și copilul vor pleca, iar rufele
 vor fi luate de la uscat.

Terapie

Camera lui imita marea.
 În partea ei interioară: corăbii eșuate,
 delfini gonflabili, pești sârmoși,
 sirene din poliester, albe ca zăpada.
 Camera avea o acustică perfectă
 - tot timpul se auzea vuietul valurilor
 de vopsea albastră. Pe un perete
 atârna o insulă de catifea verde
 pe care locuia un naufragiat
 care întreținea cu oasele altor naufragiați
 un foc mic, ca un far de ceață.
 Pe tavan ardea un soare de floarea-soarelui
 cu lumina bolnavă de hepatită.
 Pe un perete scria: Oceanul Indian.
 Oceanul era vecinul lui și-n el înotau
 o mulțime de indieni care nu mai aveau
 loc în țară – creștere demografică excesivă.
 Camera aceea era Nirvana lui. În ea se trata
 de nervi. Uneori ieșea în curte, pe plajă
 și spunea că el este zeul Poseidon,
 dar, de fapt el nu era posedat nici de înalt,
 nici de adânc.

Dragoș NICULESCU

GÎNDIREA SIMBOLICĂ LA MIRCEA ELIADE, ÎNTE "METAȘTIINȚĂ" ȘI REABILITARE

• Sacrul și simbolul, parametri fenomenologici ai onticului

Se poate spune că Mircea Eliade, folosind metoda sa interpretativă proprie a ridicat sacrul și simbolul la valoarea unor parametri fenomenologici fără de care onticul, încadrat firesc, neevolutiv, ci organic în reverberația lui antropologică ontologicului, nu poate exista și nu își poate juca rolul de subiect, dar în același timp și de agent al energiei transcendente. Mircea Eliade nu descompune realitatea, fenomenul emergent sau asimilator, ci o analizează, integrează în străfundul temeiurilor sale cele mai intime, iar această profunzime este dublu și sincron direcționată: atât în adâncime, în abisal, cât și în înălțime, în transcendent. Marea lui putere stă nu numai în capacitatea analitică, decelatorie, ci în convingerea cu care simte și relevă intricarea, suprapunerea domeniilor esențiale. Din această virtute rezidă modelul cultural pe care Mircea Eliade îl reprezintă și l-a impus în cultura românească și în cea universală.

Opera sa variată place, stimulează lectura, pentru că el s-a lăsat pradă nu numai scrisului, ci și aventurii, în lucrările sale este vorba atât de natura specială a lor, cât și de erudiția autorului, textul este special creat spre îndrumarea cititorului, dar și a plămădirii conștiinței lui reflexive. Gîndirea filozofică a lui Eliade este înainte de toate interpretare, viziune interpretativă. Inaparentul stă la baza hermeneuticii sale, care, tratînd valori și fapte perene, general accesibile oricărei conștiințe, devine matrice pură a unei abordări aplicate, dominate de metoda interpretativă.

• De la simbolica generală la hermeneutica totală

Simbolul nu este doar o realitate lingvistică, ci este chiar *locus hermeneuticus* (A. Marino), loc de germinație al interpretării, element constant al operei lui Eliade, care sesizează obnubilarea receptării lui, consecință a vieții moderne care nu mai este atrasă nici de simbol în sine, nici de aprehendarea și înțelegerea lui subtilă. Izvorît din fantasticul și miticul întregii societăți el nu stă numai la baza limbajului coerent între oameni, ci este absolut implicat în esența fenomenului cultural și al sferei culturale în întregul ei. Conform Tratatului de istorie a religiilor, fenomenele abstracte precum simbolul, gîndirea mitologizantă, trăirea arhaică, relația omului cu sacrul sînt interrelatate, în centrul lor, ca pivot esențial, aflîndu-se simbolul: "simbolul trădează nevoia omului de a prelungi la infinit hierofanizarea lumii, de a găsi, fără încetare, dublete, substitute și participări la o hierofanie dată, mai mult, o tendință de a identifica această hierofanie cu ansamblul Universului". *Miza*

Mircea Eliade

filozofică a cercetării aspectelor misterioase ale naturii umane poate prinde contur și exista numai datorită faptului că sacrul, mitul, imaginile primordiale și simbolul poartă un mesaj care vizează, în ultimă instanță, *natura umană*.

Totalitatea hermeneuticii lui Mircea Eliade, depășind sfera fenomenelor sacralității, se instituie ca virtute a demersului de reabilitare universală a metodei hermeneutice, "hermeneutica totală" a lui Mircea Eliade trebuie deci extinsă la orice tip de sacralitate, la orice tip de creație spirituală laică sau profană. Delimitarea lui Eliade de antropologic și psihologic nu provine din desconsiderarea aportului acestor discipline la înțelegerea universurilor religioase, ci din precauții care țin de metodă, prevalentă trebuind să fie integrarea rezultatelor diverselor activități spirituale și nu confundarea lor, nu ambiguitatea născătoare de erori. Metoda cea mai sigură în istoria religiilor, ca și în toate domeniile de altfel, este să se studieze un fenomen în propriul lui plan de referință.

Arhetipul stă la baza genezei simbolului, structura sa este apriorică, are un caracter spontan, genuin, viața spirituală și existența umană neputînd fi înțelese pe deplin decît prin descifrarea și interpretarea simbolismelor. Simbolul religios este anterior și paradigmatic pentru toate categoriile de simboluri, inclusiv pentru simbolul lingvistic. Există o relație de proporționalitate între nivelul primitiv, preistoric al unei culturi și frecvența și eficiența simbolului. Profunzimea simbolului, în dimenisunea ei psihologică, nu ascultă de determinante umane aferente vieții și activității diurne ori nocturne; valoarea simbolului rămîne totdeauna transpersonală, statusul și funcționalitatea sa sînt autonome.

Gîndirea mitică are o logică proprie, care izvorăște dintr-o ordine ontologică, dintr-o restructurare esențială a realității. Simbolul exprimă o regiune ontologică inaccesibilă experienței raționale. Din ontologia simbolului se revendică hermeneutica totalizatoare aferentă funcției totalizatoare a simbolului de a uni întrînsul toate nivelurile de semnificație pe care le posedă. Experiența sacralului este accesibilă doar prin intermediul simbolului, cel care pătrunde în zona în care cunoașterea profană nu are acces. Doar prin simpla participare la simbol – spune Eliade în *Aspects du mythe* – se poate atinge sacrul, chiar dacă subiectul experienței nu este consacrat printr-o hierofanie. Pe de altă parte, degradarea simbolului nu ține de conținutul lui, care este constant, imuabil, ci de înțelegerea

(continuare în pag. 8)

sensului său abscons. “Am văzut că miturile se degradează, iar simbolurile se laicizează, dar ele nu dispar niciodată, cum n-au dispărut nici în cea mai pozitivistă dintre civilizații – cea a secolului al XIX-lea. Simbolurile și miturile vin de mult prea departe, ele fac parte din ființa umană și este cu neputință să nu le găsim în oricare ipostază existențială a omului în Cosmos” (M. Eliade, *Imagini și simboluri*). Hermeneutica aici sondează și lucrează, în redescoperirea, reconsiderarea și reevaluarea simbolurilor care prin “degradare” și erodare au trecut în uitare. Semnificarea și interpretarea simbolului sînt permanente, restaurarea lui permițînd ieșirea la lumină a noi și noi niveluri de înțelegere și apreciere.

Referitor la desacralizarea evidentă a simbolului, variantele laice fiind predominante, în viziunea lui Eliade sacrul se inserează deghizat în profan. Drumul înapoi, în trecutul îndepărtat, relevă o densitate simbolică incomparabilă, istoria primitivilor fiind o istorie care se bazează fundamental pe mit, conservînd numai gesturi și evenimente arhetipale revelate de zei, strămoși sau eroi civilizatori.

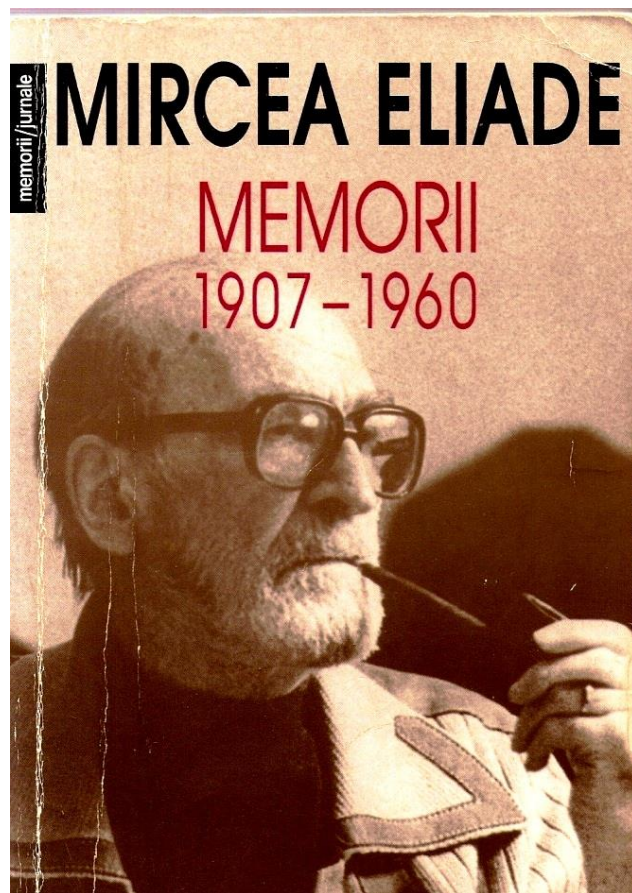
• Despre funcția totalizatoare a simbolului în orizontul misterului

În *Mituri, vise și mistere* Eliade susține că atît timp cît sacrul străbate hierofaniile, teofaniile și epifaniile, cît timp fiecare dintre ele prezintă aceeași structură și se explică prin aceeași dialectică a sacralului, vom înțelege că nu există nici o ruptură esențială în viața religioasă a umanității. Bineînțeles însă că *manifestarea* sacralului înseamnă *limitare, istorizare*. Coincidența oppositorum are loc înauntrul simbolului, căci el deține funcția totalizatoare de a face să coincidă, să fuzioneze contrariile, împlinind astfel misterul umanității. Este un mare mister acceptarea sacralului de a se limita, iar prin limitarea sa de a intra în istorie. Exemplul lui Iisus este relevant în acest sens. El a intrat în istorie ca om, făptuitor a toate cele omonești în afară de păcat, fiind de fapt Dumnezeu Neatotputernic, existînd mundan ca Dumnezeu limitat. “Bineînțeles că nu sînt mari deosebiri între nenumărate hierofanii, dar nu trebuie niciodată pierdut din vedere că structura și dialectica lor sînt mereu aceleași.”

Este suficientă atingerea, conștientizarea simbolului pentru a pătrunde sensul sacralului, care nu poate fi exprimat prin concepte; cu alte cuvinte, simbolul, dezlegat de orice altceva, actant sau adjuvant, este suficient ca vehicul către și prin dimensiunea sacră. Pentru că natura simbolului se află în acord cu incapacitatea sacralului de a fi livrat, exprimat, ci doar intuit parțial, reprezentat aluziv, încifrat, adică *simbolizat*. Iată punctul în care pare că Eliade conectează simbolismul cu sacralitatea. Nu hiero-

fania este cea care creează solidaritatea sacralului cu profanul – căci hierofania presupune o discontinuitate -, ci simbolul. El este cel care realizează solidaritatea permanentă a omului cu sacralitatea (deși ea nu este conștientizată mereu de către om).

• Sistemul de semnificații în cadrul metodei de interpretare și a dialecticii fenomenului simbolic

Simbolul este instrumentul esențial al oricărei hermeneutici, al oricărei interpretări, în înțelesul lor de căutare a sensului, a semnificației, sau a semnificațiilor ideilor și fenomenelor. Hermeneutica fiind, de asemenea, descoperirea sensului din ce în ce mai profund al acestor expresii religioase. În acord și cu metodologia prescrisă de Adrian Marino, operația hermeneutică principală, care este descifrarea progresivă a sistemului de semnificații prin ridicarea lui pe planuri de referință tot mai înalte, în funcție de un “cod simbolic” universal, nu poate avea loc înaintea descoperirii elementelor componente ale sistemului de semnificații și articularea lor coerentă, precum și de stabilirea centrului său și a sursei sale pentru identificarea sensului. Aceasta, desigur, în condițiile în care metoda de interpretare se edifică pe parcursul lucrului, al procesului hermeneutic, căci ea își extrage substanța și structura din chiar dialectica fenomenului simbolic, după cum a susținut și Ștefan Afloroaiei.

De bază însă în metodologia eliadiană rămîne principiul cultural-antropologic al oricărei cercetări: *raportarea fenomenului cercetat la propriul plan de referință*. Abia după aceea Eliade trece mai departe, “codul simbolic” comun, transcultural dar și supracultural, permițîndu-i utilizarea exemplurilor și comparațiilor. Surprin-

(continuare în pag. 9)

derea originarului și a ceea ce este comun în desfășurarea de fapte este realizată de Eliade prin contextualizarea ideii unității de fond a universului simbolic. Carl Gustav Jung, ca și Eliade, susține importanța contextului, subliniind că simbolurile nu pot fi rupte din contextul lor. Spre diferență de Freud, care recomanda în cadrul interpretării asociația liberă, Jung utilizează “prelucrarea fantasmelor prin observarea materialului fantasmatic care îi este asociat în mod natural, seria de fantasmă aduse la suprafață ușurând inconștientul și reprezentând un material bogat în forme arhetipale”. Aceasta este, de fapt, *metoda amplificării*, cea pe care Jung a folosit-o și a cărei condiție este crearea de *paralele istorice*, valide, naturale, al căror conținut și structură seamănă cu materialul arhetipal sau presupus arhetipal.

• **Relația dintre simbolul universal și simbolul mitic în dimensiunea semnificației lor funcționale**

În acest orizont, semnificația funcțională a simbolului universal trebuie să corespundă semnificației funcționale a simbolurilor mitice. Metodologic, Jung și Eliade sînt foarte apropiați. Legat de interpretarea simbolului în cadrul psihologiei abisale, C.G. Jung a contribuit la scoaterea din impas a acestor domenii, regînd inconștientul în termeni mai apropiați de cei ai tradiției indiene decît de vechea psihanaliză (a lui Freud), de care s-a dezis. Adrian Marino remarcă ironic: “Mircea Eliade nu vorbește niciodată de simbolul propriu-zis lingvistic și – decepție! – nu amintește nici măcar de *semiotică*. De fapt, el nici nu avea nevoie, după cum nici unul din fenomenologi și istoricii religiilor, din hermeneuții simbolismelor spirituale nu trebuie neapărat să citească (să spunem) pe Roland Barthes ca să afle de existența (atît de tradițională, de istorică) a polisimboliei, a polivalenței semnificațiilor”.

Depășind, în sensul profunzimii, polivalența simbolului, simultaneitatea și coexistența sensurilor simbolice, Eliade se distinge prin căutarea semnificațiilor transcendente ultime, sacre, cele mai puțin evidente experienței imediate. Apropierea dintre Eliade și Jung în acest sens este evidentă, ea plasîndu-i pe cei doi în categoria filozofilor despre care vorbea Gadamer, cei care și-au asumat misiunea filozofică nu doar de a prelua adevăruri și a le folosi pentru propria memorie și folosință, ci de a le distribui și altora, iar acest demers a-l face cît mai convingător. Lucrul cu sistemul semnificațiilor, și nu cu simple semnificații izolate, elimină aparentele contradicții dintre ele, izvorîte din concentrarea lor în interiorul sistemului (care le și sintetizează și structurează).

• **“Dumnezeul viu și adevărat” vs. “Dumnezeul filozofilor și savanților”**

Originea sacră a simbolului îi determină acestuia sacralitatea și caracterul paradigmatic. Eliade se plasează în acord cu teologul și istoricul religiilor german Rudolf Otto, care în lucrarea *Sacru (Das Heilige)* pune accentul pe experiența religioasă a omului, pe percepția “Dumnezeului viu” (Luther), “teribila putere” și “groază divină”, și nu pe Dumnezeul filozofilor, precum este la Erasmus. Asemenea, Blaise Pascal suferă, în noaptea de 23 noiembrie 1654, o teofanie, în urma căreia el reneagă același “Dumnezeu al filozofilor și savanților” în schimbul “Dumnezeului adevărat”, cel copleșitor. Pentru

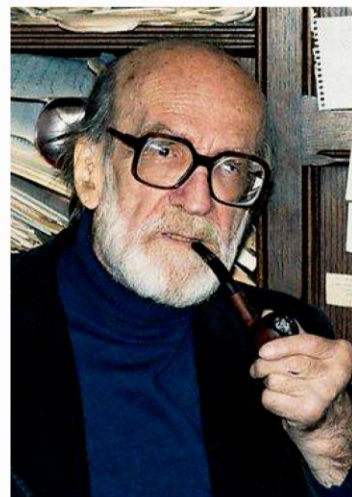
că experiența religioasă a sacrului este de natură irațională, religia aferentă ei fiind disjunctă de discursul raționalizat, de esență teologică. Caracterul dual al sacrului – benefic și terifiant – este surprins în *Dicționarul mitologiilor indo-europene* al lui Jean Vertemont, unde este prezentat simultan atît ca energie, putere, forță divină, cît și ca dimensiune interzisă omului, dar venerat printr-un cult ce trebuie respectat și niciodată încălcat. Termenul “sfînt”, din limba română, surprinde primul aspect al semnului. Dar această venerație – subliniază și Rudolf Otto dificultatea – poate fi oficiată, în schimb, proximitatea sacrului este inexprimabilă, nici un cuvînt puțin descrie tulburătoarea, copleșitoarea trăire interioară a omului care încearcă mistica experiență.

DORIN DAVID

MIRCEA ELIADE

La marginea labirintului

corespondențe între opera științifică și proza fantastică

E I K O N

Cuvîntul este legat de experiența profană, naturală a omului, el este singurul pe care omul îl are la îndemîna pentru a caracteriza, a descrie, analogic, desigur, sacru. Dar aceste cuvinte sînt tocmai simboluri, cele care, prin abstractizare, încearcă să surprindă sensul ascuns, inexprimabil clar, concret, ci doar vag și aluziv, încercînd să atingă calitatea esenței atît de greu tangibilă și comunicabilă. Termenul “mister” este el însuși un simbol folosit pentru a surprinde eternul ascuns. Rudolf Otto subliniază încă de la început incapacitatea de comunicare a limbajului raționalizat. Nu poate fi astfel comunicată decît reacția sentimentală pe care o încearcă subiectul la contactul cu sacru. Descrierea senzației se realizează prin utilizarea *expresiilor simbolice*.

• **Dubla funcție a simbolului și metoda lui Eliade, cu iradiație europeană**

După cum a remarcat și Paul Ricoeur, simbolul are, astfel, dublă funcție – revelatoare și de ascundere, provocînd o înțelegere a dublului sens. Concepția, de

(continuare în pag. 10)

fapt, o preia pe a lui Eliade, Ricoeur fiind singurul hermeneut care a asimilat metoda lui Eliade în spațiul francez.

Cu siguranță că Eliade are un cuvânt greu de spus și în contextul actual al studiilor de psihologie abisală de inspirație jungiană, în măsura în care el creditează inconștientul colectiv cu o forță sanogenă, pe care o susținuse pentru prima dată Jung și o teoretizase în cadrul concepției sale despre arhetipuri, ca fiind acel sediu al înțelepciunii noastre filogenetice. Este remarcabilă luciditatea cu care Eliade formulează convingerea ce vizează atât ramura antropologilor, cât și a psihologilor și fenomenologilor, dar și pe cea a teologilor: "Omul areligios al societății moderne încă mai este influențat și ajutat de activitatea inconștientului său, fără a ajunge însă la o experiență și la o viziune asupra lumii cu adevărat religioase. Inconștientul îi oferă soluții pentru dificultățile proprii sale existențe, îndeplinind, în acest sens, sensul religiei, deoarece, înainte ca existența să fie creatoare de valori, religia îi asigură integritatea. Într-un anume sens, aproape că s-ar putea spune că la modernii care se declară areligioși, religia și mitologia s-au *ocultat* în tenebrele inconștientului – ceea ce înseamnă, de asemenea, că posibilitățile de reintegrare a unei experiențe religioase a vieții zac foarte adânc în asemenea ființe".

Nu numai că originea sacră a simbolului este relevantă de permanența lui în viața omului, dar caracterul său originar pentru toate celelalte categorii trimite la sacru și la aspecte ale sacralității. Sacrul nu poate fi deslușit fără percepția simbolului și decelarea interpretărilor sale, de aceea simbolistica și hermeneutica s-au articulat inițial în jurul temelor religioase, găsind în simbol cel mai potrivit instrument, chiar dacă imperfect, pentru aceasta. Dualitatea revelării și ascunderii sacralității rămâne esența simbolului, variantele sale profane emanând obnubilat din această esență sacră.

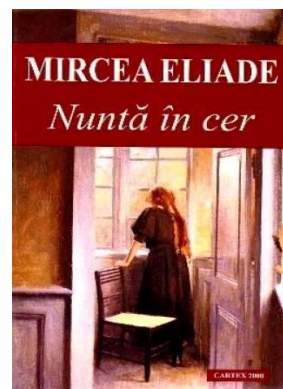
De asemenea, simbolul funcționează după o trăsătură internă și logică proprie, ceea ce determină lipsa oricărei fracturi esențiale în viața religioasă a umanității. O logică ce nu se lasă explicată prin apelul la alte logici, ci se dezvăluie treptat și fragmentar, prin demersuri hermeneutice multiple. Constanța în timp și spațiu a sacralului ne determină să credem că gândirea simbolică va funcționa atâta vreme cât va exista în om propensiunea pentru sacru. Mircea Eliade reabilitează gândirea simbolică din desconsiderarea ei în fața gândirii teoretice, și, prin el, realizăm acest lucru și noi.

• Continuitatea fără ruptură a sacralității în existența omenirii

Trebuie cu toții să înțelegem pînă la capăt că gândirea rațională este ulterioară filogenetic iraționalului, iraționalul colectiv cuprinzînd în extinsa lui plasă, dimpreună, suma iraționalului individual de natură simbolică, mitică, arhetipală, în esență sacră. Conotația depreciativă a termenului "irațional" a fost urmarea acestei dezavuări a gândirii simbolice. A fost confundat, în mod total eronat, *iraționalul* cu *iraționalul*, ori dacă luăm în discuție și ca exemplu numai intuiția declanșatoare de ipoteze teoretice verificate apoi prin experiența îndeobște furnizatoare de noi cunoștințe, avem lesne dimensiunea erorii.

Hermeneutica lui Eliade ne transmite că gândirea simbolică nu va putea fi niciodată înlocuită cu, sau convertită complet în gândire rațională, dar aceasta nu înseamnă că

ea este un simplu rudiment, un atavism intelectual al omului civilizat, estompîndu-se treptat pînă la dispariție. Constanța prezenței gândirii arhaice, mitice, primitive în istoria omenirii și evoluția omului pînă astăzi, garantează necesitatea și importanța prezenței ei în aceste dimensiuni ale existenței și în conștiințele individuale și colective, care fac inevitabil apelul, de cele mai multe ori inconștient, la ea. Civilizația și omul acestei civilizații estompează, obnubilează, lucrează la trecerea în uitare a acestui tip ancestral de gândire, lucru pe care Eliade îl relevă și deplînge.

Dar el are convingerea și susține că gândirea simbolică, chiar și în aceste condiții de discreditare și pierdere a rațiunii, nu poate dispărea, căci ea reprezintă *partea anistorică a ființei umane condiționate istoric*: "Gîndirea simbolică nu este apanajul exclusiv al copilului, al poetului sau al dezechilibratului, ea e consubstanțială ființei umane; precede limbajul și gîndirea discursivă. Simbolul revelează anumite aspecte ale realității – cele mai profunde – care resping orice alt mijloc de cunoaștere. Imaginile, simbolurile, miturile nu sînt creații arbitrare ale psihicului, ele răspund unei necesități și îndeplinesc o funcție: dezvăluirea celor mai secrete modalități ale ființei. Astăzi începem să înțelegem că partea anistorică a fiecărei ființe umane nu tinde să se piardă în regnul animal și, pînă la urmă, în Viață, așa cum se credea în secolul al XIX-lea, ci că, dimpotrivă, se desparte de ea și se ridică mult deasupra ei".

Filon îndepărtat, gîndirea simbolică se instituie drept cale de părăsire posibilă a rațiunii strict individuale a omului către o dimensiune sacră, imuabilă, perenă, sigură și supraindividuală. Ea reprezintă astfel un vehicul, o cale și o salvare. Această viziune străbate întreaga operă a lui Eliade, de la începuturile structurilizante pînă la finele bogate în documentări, sensuri și dezvoltări. Repetăm ce am mai spus: constantă rămîne în întreaga sa viziune și operă ideea că nu există nici o ruptură în relația omului cu sacralitatea.

Gîndirea istoricului religios și a hermeneutului este continuă și consecventă, puțînd prin sine constitui dovada elongației neștirbite a gîndirii simbolice prin timp, judecăți, opere, existențe. Căci apelul la simbol permite nu numai accesul la taina unor înțelesuri ascunse, ci deschide și o fereastră înspre înțelesurile deja fixate în arhetipul ce le asigură transportul nealterat prin vreme, cu puterea iradierii de noi și noi explicații și contaminări abstractizant-justificative.

Timotei Prahoveanul

„Adaos la potirul cântării”. Gândurile protosinghelului Ignatie Grecu

Peregrinând printre chinoviile istorice ale Arhiepiscopiei Bucureștilor, am poposit la Mănăstirea Cernica, veritabil reper de viață spirituală pentru credincioșii din Țara Românească. Viața monahilor de aici este plină de lupte în arena duhovnicească, de gânduri înălțate către Dumnezeu și de o permanentă răstignire a duhului înstrăinării de Dumnezeu. Această arenă în care se cultivă dorința de a locui întru cele înalte, unde gândul se desprinde de lume așa cum vulturul se ridică spre zenit, a adus multe bucurii tainice viețuitorilor ei și pele-riilor care îi trec pragul.

Cât de prețioase devin astfel de lăcașuri pentru sufletul nostru zbuciumat, care caută trăirile duhovnicești autentice la fel cum cerbul însetează după izvoarele apelor! Așa este dorința noastră de a ne apropia de Dumnezeu, Cel ce este pretutindeni.

Popasul meu de rugăciune la Mănăstirea Cernica în ziua de sfârșit a lunii februarie 2025 îmi oferea întâlnirea cu ascultarea îndelungată a unui monah cernican care l-a slujit două decenii pe Episcopul Roman Stanciu Ialomițeanul.

Un exemplu din obștea recentă a Mănăstirii Cernica, în care unii monahi s-au evidențiat prin jertfire și ascultare, iar alții prin smerenie, lacrimi și o dăruire totală. Unii dintre ei au uitat de familiile lor, au uitat chiar de sine, s-au înstrăinat de cele lumești, pentru a se apropia de cer.

La sfârșitul slujbei de prohodire a părintelui Teofan Milia, poetul Ignatie Grecu, și el printre monahii vechi ai lavrei cernicane, cu vreo 40 de ani de nevoință, mi-a dăruit o altă carte recent tipărită la Editura Boem@ în 2024, intitulată „Adaos la potirul cântării”.

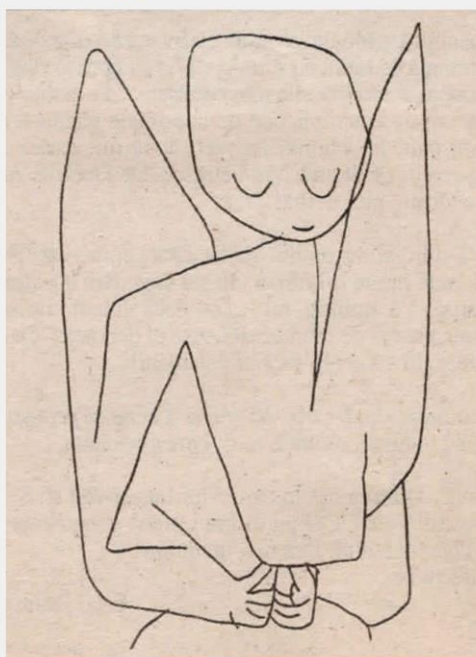
Volumul părintelui Ignatie cuprinde pagini cu aforisme și cugetări care ne invită la gândirea dincolo de lucrurile trecătoare.

Aceste reflecții își au, cu siguranță, izvorul în cuvintele Sfintei Scripturi și în scrierile Părinților Bisericii. Unele dintre ele sunt împrumutate din Sinaxare, altele din tradiția paisiană și din învățăturile bătrânilor monahi cernicani, și ne invită la privirea într-o altfel de notă a efemerei noastre existențe. Unele dintre aceste aforisme au valoare literară, par chiar a fi rupte din poemele stihuitorului Ignatie Grecu.

De altfel, ni se spune că *părintele s-a lăsat fascinat de puterea cuvintelor și de capacitatea lor de a crea realități nemaiîntâlnite.*

El ne împărtășește gândurile sale prin poezie, prin atâtea poeme, prin cele peste 20 de cărți pe care le-a

Ignatie GRECU

ADAOS LA POTIRUL CÂNTĂRII (gânduri)

încredințat tiparului, dar și printr-un dialog fructuos pe care l-am descoperit și de această dată în întâlnirea cu protosinghelul poet, cu scriitoarea Aura Christi, cu cărturarul Andrei și cu alți iubitori de cuvinte înalte.

Pe marginea acestor aforisme și cugetări, în general se cuvine să păstrăm tăcerea. Părinții Bisericii ne spun că a tăcea cu privire la taină este *fără de primejdie*, dar și cuvintele ne ajută să înțelegem mai mult cele pe care le-am citit undeva ori le-am auzit. Sunt mulți oameni marcați până la sfârșitul vieții de un cuvânt rostit sau scris, care a rămas asemenea unei nestemate de mare preț în existența lor.

Dintre aceste aforisme, mă voi opri asupra unora. Toate au frumusețe și descopăr, uneori, când ni se propun astfel de cugetări din scrierile unor ierarhi, ale unor cărturari, ale unor iubitori de înțelepciune, universul sufletului lor. Nu toți au aceeași vastă erudiție și aceeași capacitate de sinteză a cunoștințelor, dar unele din aceste maxime aduc atâta bucurie și lumină, încât cuvintele sunt de prisos. Pe de altă parte, comentariile ne ajută să înțelegem mai bine un subiect, o temă și chiar o simplă enunțare oferită de aceste dictoane.

Voi începe cu unul notat chiar la pagina 33. Știm ce înseamnă, fără să aprofundăm prea mult, acest număr plin de semnificație. La această pagină, Ignatie Grecu ne spune: „Câte cărți bune scrise, atâtea păcate iertate se spune. Mare lucru să știi că pentru câteva pagini scrise și s-au iertat atâtea păcate. Înseamnă că scriitorii sunt iertați, mai ales cei care au privit către lumină”.

(continuare în pag. 12)

Amintim o altă însemnare: „Tu să semeni binele, Dumnezeu îl va face să crească”. Sămânța așezată în pământ bun aduce rod însutit, așa cum ne învață Domnul Hristos în Pilda semănătorului. Dumnezeu face să crească. Ceea ce pare infim la început - anumite semințe nici nu se vad în podul palmei - poate deveni copac umbros în ramurile căruia se ascund mulțime de păsări.

„Ce sunt norii? m-a întreat un copil. Umbrele grădinilor din paradis, am răspuns.” Aici observăm poezia. Și continuă: „inima, o fântână, ochiul, o ciatură. Ridică din adânc la lumină apa cea mai clară”. Inima, o fântână. Iar ochiul, o ciatură, cum se întâlneau de demult pe la marginile ulițelor fântânile care ostoiu setea celor care veneau de la truda câmpului.

Iubitorul de aforisme scrie mai departe: „Sunt rare și foarte scumpe acele lacrimi când sufletul se roagă, suspinând din adâncul inimii. Mult mai de preț decât cuvintele”. Când este vorba despre rugăciune și despre lacrimi, mai ales cele izvorâte din adâncul inimii, cuvintele pălesc, pentru că cei care se roagă într-un astfel de mod nu așteaptă comentarii, ci așteaptă răsplata întâlnirii aievea cu Dumnezeu.

„Pe suprafața apei tremură efemeră spuma. În adânc strălucește pururi perla.” *Hoțul de mărgăritare*, cuvinte pline de frumusețe ale unui poet ierarh care a înțeles că în adâncul mării erau perle, iar cineva le-a găsit mergând adeseori cu fiul lui să le scoată la suprafață. Perla strălucește de-a pururi în adânc. Spuma se risipește, dar valoarea și frumusețea perlelor nu pot fi vreodată înlocuite.

„Așa cum soarele absoarbe umezeala pământului și îl face să fie roditor, la fel Hristos ne-a cuprins în Sine spre curățire și mântuire veșnică.” Aceste slove radiază de bucuria pe care o simte un om cuprins de Hristos când cugetă la Jertfa de răscumpărare pe care Soarele dreptății a săvârșit-o pentru noi, cei aflați în mocirlă și în umezeala pământului.

Poetul se întreabă: „Vrei să scrii versuri? Suferă în singurătate și tăcere. Roagă-te, plângi și apoi cântă”. Cântarea monahului-poet nu este asemenea cântării marilor psalți, ci o psalmodiere imnografică, care ne vorbește în vers melodios despre Cuvântul Care S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi.

Despre vederea lui Dumnezeu, autorul ne spune că este hrana îngerilor. „În Împărăția lui Dumnezeu, care nu este mâncare și băutură, îngerii se bucură de comuniune deplină cu Cel care i-a creat. Ei îl laudă neîncetat cu glasuri de bucurie, Îi aduc mereu cântare, spunând: Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea Lui”. Noi avem alte vederi. Ce bine ar fi să ne asemănăm îngerilor!

Urmărind, probabil, în zilele calde mersul avioanelor, deasupra ostrovului Cernicăi, poetul s-a întrebat: „Ați auzit zgomotul pe care l-a făcut acel avion zburând pe sus? Este opera oamenilor cea mai avansată - dar ne face o propunere mult mai tentantă: priviți la păsări, apoi coborâți încet ochii voștri, privind în taină florile, cum cresc și înfloresc. Este creația cea mai simplă a lui Dumnezeu. Cât de tainică și plăcută este! A oamenilor, mult mai zgomotoasă și supărătoare, deși în sine folositoare”. Mare adevăr! Cine poate înlocui frumusețea florilor și privirea către păsările cerului? Și totuși, de multe ori preferăm lucrurile mai zgomotoase, dar mai puțin încăr-

cate de taina lui Dumnezeu.

Despre isihie ne spune că este adiere de vânt lin și subțire, briza Duhului Sfânt, lucrarea Duhului Sfânt în viața noastră. „Ce fericiți sunt iubitorii de isihie, adică de liniște! Mai mult decât iubitorii, însă, sunt fericiți cei care au dobândit-o”.

Poetul mărturisește: „Multe lacrimi am plâns, hrisov la temelia unui poem”. Despre lacrimi am găsit o prefrumoasă mărturisire, îndemn și teologhisire la Sfântul Ioan Scărarul - „Despre fericita întristare”, despre lacrimile aducătoare de bucurie. Părintele spune că lacrimile lui sunt asemenea unui hrisov dintre cele pe care le așază episcopul în Masa Sfântului Altar pentru a se săvârși acolo neîncetat Liturgia.

Unele îndemnuri parcă sunt desprinse din scrierile marilor Părinți. Între altele, este și cel care ne spune: „Vino în cimitir să-ți arăt munți de slavă deșartă”. Cred că este cugetarea cu cel mai mare realism, deși toate au adevăruri sau frânturi de adevăr și cuvinte pline de înțelepciune.

Slava deșartă a omenirii de până acum este mai înaltă decât munții despre care am învățat cândva. În cimitir, deși nu îi vedem, sunt astfel de munți. Pe de altă parte, cred că sunt și cimitire unde întâlnim mireasmă de crini și de lăcrămioare, care nu se împuținează vreodată.

Despre cei care au trecut prin mari încercări, poetul ne spune: „Voi ați suferit în temnițe și în umbră adâncă, în beciuri umezite, înfomețați și singuri, bătuți, înfrigurați, dar nu înfrânți” - o definiție dintre cele care se pot da martirilor neamului românesc și îndeosebi a celor trecuți printr-un ev aprins, care a însemnat atâta ostilitate și față de Biserica lui Hristos de la noi.

Ne mai îndeamnă părintele Ignatie, spunând: „Simțul măsurii la porumbei, al armoniei la pești, al strălucirii la îngerii, toate cele trei oferite ca model, fără comentarii”.

Păstrez, așadar, cu mare bucurie „Adaosul la potirul cântării”, pe care l-am primit în ultima zi a lui Făurar de la părintele Ignatie Grecu. Mă rog, după citirea acestor aforisme, izvodite dintr-un pisc al sufletului, ca autorul lor să găsească mereu timp de a scrie și de aduce fraților întru Hristos noi astfel de cugetări, care să înalțe pe cititor la lumina și slava cerească.

Articol publicat pe site-ul <https://ziarullumina.ro/>.

03 Martie 2025

Luca CIPOLLA (Italia)

Notte d'estate

I cembali
richiamano un'altra estate
mentre l'aureola di luce
ne disegna il contorno
e l'amore di fieri giovani
gli estremi..
sotto l'amara voglia
del tiglio
si presenta intatta l'erba
pestata da mille esseri
notturni,
la cicala smette di frinire
in attesa del risveglio di Helios
o di un umile arcobaleno
ed io,
io ti aspetto e sono sereno,
è già tutto scritto
sopra la volta celeste
il destino non ha segreti
per chi, oltre il velo,
ci guarda dall'alto.

Gli ignavi

Nascosti dalla gialla rosa
che il grembo della madre terra partorì,
refusi d'un passato indimenticato,
eccoli galleggiare
come piccole formiche
su di una pozzanghera
le cui bianche rughe colsero
pallide,
accolte dalla quiete divina
ora accenti di lemni abulici
rivolti al cielo,
ignari del loro potenziale,
artisti pavidi
che si distinguono dalla massa
e pescano da un sottile risveglio
cercando un'eco
per farsi riflettere,
a volte con successo insperato
sussultano
e spiegano il perché del loro restare a galla.

(continua a pagina 14)

Poet italian și traducător în limba română din italiană și invers. Trăiește în Milano. Italia. Este redactor și colaborator la mai multe publicații literare românești, printre care și revista Boem@. A publicat în numeroase reviste literare românești.

Volume publicate: "Monade/Monadi" - poeme în limba română și italiană, împreună cu Melania Cuc, Editura Karuna, Bistrița, septembrie 2014; "Exilul" – poeme în limba română, Editura Rafet, Râmnicu Sărat, septembrie 2016; "In viaggio per dove/ În drum spre unde" - poeme în limba italiană și română, Edizioni DrawUp, Latina (Italia), sept. 2017.

Traducere de Luca CIPOLLA

Noapte de vară

Cimbalele
evocă o altă vară
în timp ce aureola luminii
îi desenează conturul
și iubirea tinerilor mândri
extremele..
sub dorința cea amară
a teiului se arată intactă iarba
călcată de o mie de ființe
nocturne,
cicada se oprește din țârăit
așteptând trezirea lui Helios
sau a unui curcubeu smerit
și eu,
eu te aștept și sunt liniștit,
totul e deja scris
deasupra bolții cerești
destinul n-are secrete
pentru cine, dincolo de vâl,
ne privește de sus.

Nepăsătorii

Ascunși prin trandafirul galben
pe care pântecul mamei pământ îl născu,
greșeli ale unui trecut de neuitat,
uite-i plutind
ca furnici mici
pe o băltoacă
ale căror riduri albe culegeau
palide,
primite din liniștea divină
acum accent de leme abulice
ațintite spre cer,
ignare de potențialul lor,
artiști fricoși
care se disting de masă
și pescuiesc dintr-o trezire subțire
căutând un eco
pentru a se reflecta,
uneori cu succes nesperat
tresar
și explică de ce ei rămân pe linia de plutire.

(continuare în pag. 14)

Anestetica

Impietosa,
disconosce ogni senso,
e non sono più padre né figlio..
dalla terra germogliano fiori
ma non ne sento il profumo.
E' intangibile l'emozione
come un sole al tramonto
privo di poesia.
Silenziosa
non si accende la candela
che ne annuncia l'arrivo,
vibrano le rotaie
al passaggio d'un treno fantasma
e l'ombra insiste
ai bordi della massicciata.
Circòndati di anime
qualunque
nella nebbia di eventi
che bigia linfa scatena.

Anita

Sottovoce
fremono gli aceri
ad ogni scintilla
che si fa carne,
tra i covoni
la coscienza trasparente,
intarsio di
motivi a nastro odo
il giullare della vita,
questa ruota
che a volte appare e dispare
e la civetta stride
ove Anita ride
nella fievole penombra
che ci accompagna
sussurrando..

Eroe della notte

Eroe della notte
al passo col tempo,
tremula luce
vibra sulla lattea
e serena presenza
che luccica e si dipana
come un gomitol
di stelle
e rimandi l'eterno.

Luce Lipolla

Anesteziă

Nemiloasă,
dezavuează fiecare simț,
și nu mai sunt nici tată nici fiu..
din pământ florile răsar
dar nu simt mireasma lor.
Intangibilă este emoția
precum un soare la asfințit
lipsit de poezie.
Silențioasă
Nu se aprinde lumânarea
care anunță sosirea ei,
vibrează șinele
la trecerea unui tren fantomă
și umbra insistă
la marginea balastului.
Înconjoară-te de suflete
oarecare
în ceața evenimentelor
care limfă cenușie dezlănțuie.

Anita

Pe șoptite
freamătă arțarii
la fiecare scânteie
care se face carne,
printre snopi
conștiința transparentă,
intarsie a
motivelor pe fâșie aud
jonglerul vieții,
roata aceasta
care uneori apare și dispare
și cucuveaua strigă
unde Anita râde
în penumbra slabă
care ne însoțește
în șoaptă..

Eroul nopții

Eroul nopții
în pas cu timpul,
lumină tremurătoare
vibrează pe prezența
lăptoasă și senină
care lucește și se deapănă
ca un ghem
de stele
și restitui eternul

Luce Lipolla

George ITOAFĂ

Noaptea și moartea lui Mozart

Mozart leagănă pianul pe picioarele firave încercând să dea naștere „sonatei pentru pian numărul 16”, la mică distanță copiii șoptesc melodios: suntem șase corzi cântate de tine, stăm atârnați de rama genelor tale lungi, dormim în „cântec de leagăn”. Iată, îți slăvim „Simfonia nr.41, Jupiter”, fredonăm cu putere alături de Împăratul Iosif al II-lea : „o muzică prea frumoasă pentru urechile noastre”, provocăm astfel efectul Mozart.

De fiecare dată pe 5 decembrie murim cu toți fără să știm, reînviem pentru a ne căi în fața locului tău de veci, acolo, ultimele flori depuse la groapă sunt imagini create de gheață. Simțim acea noapte îndurerată și rece trecând spre capelă, un vizitiu, un cal și un gropar spre drumul de veci te însoțeau așezându-te într-o groapă comună, în noaptea aceea străină, cu dantele de plumb te jelea ploaia rece și geniile decedate sărace.

Îl ciripesc pe Bacovia

Mai falsez uneori încercând să acompaniez păsările când se adapă și nu glăsuiesc.

Acum stau în pat, îmi imaginez un cuib de pene cum pătrunde în adâncă suflare.

Buzele le strâng, le transform în cioc, și ciripesc de dor, lângă gratiile care țin departe zburătoare.

Puful creștea și cădea în egală măsură pe trupul nepregătit să evadeze.

E timpul să zbor, dar unde?

Am început în zori să îl ciripească pe Bacovia, și îl vedeam solfegiindu-și trăirea, în partitura clipelor reci, petrecute în veci.

Mă subțiam și ieșeam.

Mult drum necuprins umple groaza

Mult drum necuprins umple groaza pe care o trec cu pași mici, născuți în pribegia serii, unde imagini adunate de cronovizor par a servi praf din tavă, ca pe merele păcatelor mele.

Un trup sculptat apune-n ceas de seară,
un alb infern de praf ce vii îi adoarme
pe-un colț de pace, fumuri de țigară
mă înconjoară,
stafiile ce-au inhalat stupefiate din albele halate
cad în păcatul târgilor de iarnă, ce le plimbă la spitale,
ce dracu' caut eu prin casele cu umbre?
caut să studiez efectul duhurilor ce se consumă
la mic dejun în carantina burților flămânde.

Câteva clipe m-au înregimentat mai devreme,
alături de cei plecați să colinde celor surzi,
aflați la putere.

Am pledat pentru adevărul unor ființe vizibile-n vise,
umane, ce pactizează cu aspirațiile mele umile.

Tresar muiat de spasme, văd chipuri serafice
ce trec în ceata-mi de cuvinte,
se adapă zorii din pocal și amuțesc scenariu,
e clar un chin din care beau trezitele convulsii.

Am strigat după mine, după umbra amintirilor mele,
am coborât glasul în subsolul unde ființa se ascundea,
era noapte pe palierul emoțiilor, și nimeni din mine
nu socializa în infernul păcatelor,
e prea multă durere, au migrat răspunsurile
spre miazănoapte, ieșeam nesigur,
mai simt iubire, în toate închipuirile mele?

“Leoaică tânără”, iubita mea soție

Sigur aș fi condamnat la moarte,
fără tine, serafică „leoaică tânără”,
așa cum te numesc, iubita mea soție,
mă voi îmbolnăvi odată și odată de lipsa ta,
prins în suferința himerelor pătrunse-n nostalgie,
sper, până la defragmentare să cuvânt
“Leoaică tânără, iubirea”, m-ai lăsat
între un strop de fericire
și nesfârșitul dor de tine, nici n-aș trăi, nici n-aș muri
în toată starea în care zac
va fi nefericirea.

ce suntem de fapt noi, bărbații?

pe un drum pavat mirosea a mentă, spre seară,
parchez repede căldura în trup până să leșin,
dau cu ochii de o minune de față
pregătită să strângă părul în agrafe cu fluturi,
observ cum mâinile curg din uniforma
pielii cusută cu fire de aur,
ah, toporașii cresc din aroma respirației
și se trec prin gloata tot mai asiduă
a celor care se urătesc în mulțime,
vai, ochii mei au pălit de atâta frumos!

ce suntem de fapt noi, bărbații?
nimic fără femeii,
atunci când ieșim, uităm dacă suntem
ființe sau fluvii ce pier în aval personal,
neîmpliniți, asta suntem.

Leon-Iosif GRAPINI

Icu Crăciun nu se dezmente

Acum mai bine de doi ani, scriind despre volumul *Tentația teatrului*, spuneam că Icu Crăciun „este scriitorul care tace și face”, care „editează anual o carte”. Iată că cele spuse atunci s-au confirmat încă o dată, Icu Crăciun a publicat între timp două volume: *Spiritul cărților*, Editura PIM, Iași, 2023 și *Traian Rusu, Monografia comunei Maieru*, Editura PIM, Iași, 2025, aceasta din urmă trebuind să apară anul trecut, dar, din considerente care nu prezintă relevanță, abia la începutul acestui an a văzut lumina tiparului.

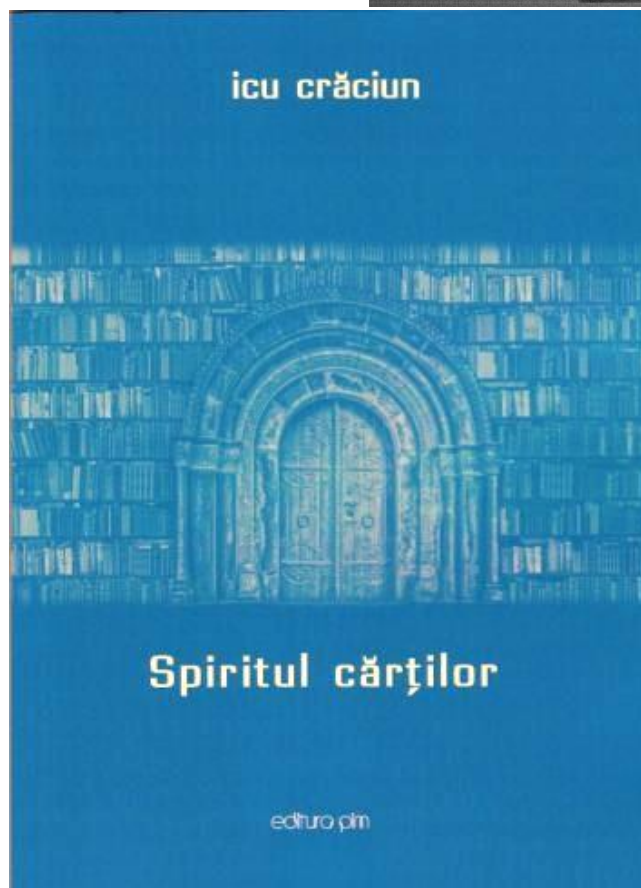
Prozator, dramaturg, eseist, publicist, critic și istoric literar, Icu Crăciun are în inventar 23 de titluri de autor și alte 4 în calitate de editor și îngrijitor de carte: *Scrisori de pe front*, de Octavian Hodoroga, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007, *In Honorem Emil Boșca-Mălin (1913-2013)* – comunicări, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013, *Ioan Partene – Viața și operele lui Anton Pann* (împreună cu Ana-Maria Partene), Editura PIM, Iași, 2022 și *Monografia comunei Maieru*, de Traian Rusu (editată alături de Adrian Onofreiu), Editura PIM, Iași, 2025, la aceasta din urmă voi face, pe scurt, câteva referiri mai la vale.

Înainte de a trece mai departe, țin neapărat să spun că trei dintre cărțile sale au fost nominalizate la premiile Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România, este vorba de romanul biografic *Când vor înflori mălinii* (2018), și volumele de istorie literară *Liviu Rebreanu între contemporanii săi* (2019) și *Tentația teatrului* (2022).

Icu Crăciun este un cititor de cursă lungă, dovadă și cele șase volume de publicistică literară: *Întoarcerea la clasici* (2007), *Izbăvirea prin cultură* (2008), *Scrieri incomode* (2008), *Împreună* (2014), *In brevis* (2017), *Scrieri referențiale* (2020), la care se adaugă *Spiritul cărților* (2024). Sigur, un istoric și critic literar de calibrul lui nu se dă în lături de la a scrie eseuri, cronici de întâmpinare, prefețe de carte, o face de plăcere, cu profesionalism, dar, cred, în calitate de redactor-șef al revistei *Cuibul visurilor*, de redactor la *Răsunetul cultural* și de colaborator statornic al unor reviste literare, fără doar și poate primește sarcini suplimentare, ca să nu mai spunem că, sufletist cum e de fel, nu este în stare să refuze un autor care are nevoie de girul său în editarea unei cărți.

Spiritul cărților cuprinde, de-a lungul a 284 de pagini, 47 de articole. Suntem informați pe coperta a patra că eseurile și cronicile din carte au fost publicate între anii 2020 și 2023 în câteva reviste literare, dintre care amintesc: *Mișcarea literară*, *Neuma*, *Caiete Silvane*, *Alternanțe*, *Convorbiri literare*, *Apostrof*, *Nord literar*, *Discobolul*, *Răsunetul cultural* și altele.

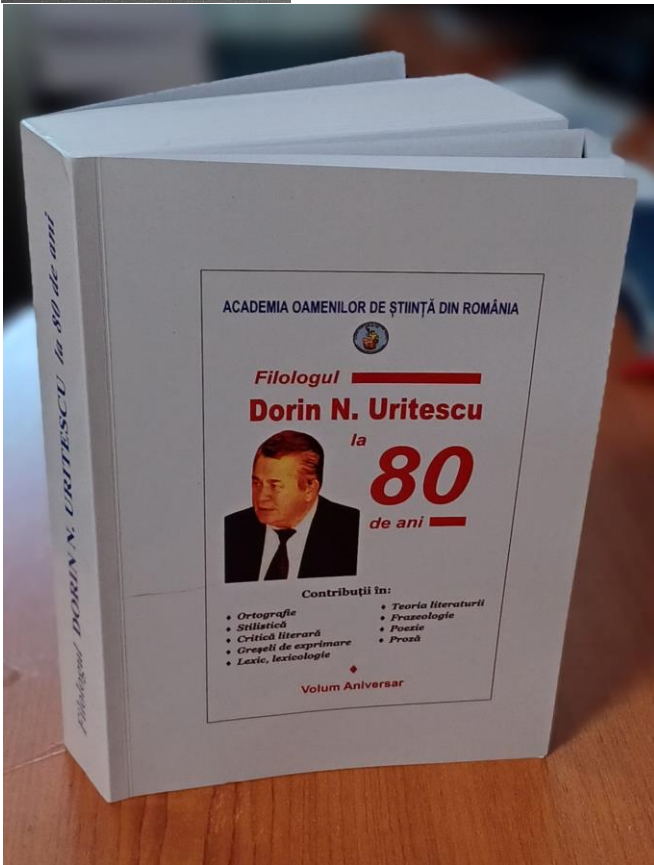
Mulți autori se regăsesc în cronicile adunate în volum, poeți: Elena M. Câmpan („poetă de certă vocație”), Menuț Maximilian („poezia sa are un efect terapeutic purificator”), Mirela Bălan, Ion Radu Zăgreanu; romancierii: Mihai Zamfir, Dan Bundi, Flavia Elvireanu, Marian Danci („un prozator talentat”), Grigore Avram („de apreciat este, în primul rând, talentul de povestitor”) și Bogdan Brătescu („suflet de artist, bun povestitor”); autori de proză scurtă: Olimpiu Nușfelean („scrisul său este

viguros și profund”), Leon-Iosif Grapini („știe să conjuge realitatea cu ficțiunea cum rar întâlnești la autorii contemporani”), Cosmin Andrei Tudor, Valeriu Stancu („dincolo de subiectele atrăgătoare, fiecare text are un tâlc aparte”), Răzvan Nicula („are cuvântul șlefuit și așezat unde trebuie”) și Aurel Podaru; esești: Damaschin Pop-Buia („autor cu adevărat îndrăgostit de viață și de semenii”) și Vasile V. Filip („ultrasensibil, aplecat uneori la reverie”); Iacob Naroș – istoric literar; Liviu Păiuș – folclorist („unul dintre cei mai competenți autori în domeniul folclorului”); Grigore Cotul – epigramist („autorul are talent și în alte specii ale genului liric”). La cronicile se adaugă eseurile substanțiale: *Regina Elisabeta alias Carmen Sylva* (38 de pagini), *Graalul, Parsifal și Merlin, Viața literară maghiară din România între anii 1918-1989, în viziunea universitarului clujean Gavril Scridon, Mai are audiență publicul român la romanul polițist?*, dar și alte materiale tot atât de bine documentate, care demonstrează preocuparea istoricului literar pentru lucrul bine făcut.

Din scurta introducere a lucrării *Monografia comunei Maieru*, de Traian Rusu, semnată de îngrijitorii acesteia, Icu Crăciun și Adrian Onofreiu, aflăm că Maieru, frumoasa localitate de pe cursul superior al Someșului Mare, nu duce lipsă de scrieri monografice apărute de-a lungul vremii în presă și în diferite volume, scrieri ale căror autori sunt: preotul Iuliu Pop, Emil Boșca-Mălin, învățătorul Demetriu Boșca, Olimpiu Barna, profesorul Sever Ursa, jurnalistul Dan Popescu, însă nu are o monografie „valorosă, mult așteptată de contemporanii noștri”. Din cele cunoscute până în prezent, manuscrisul volumului de față, aflat în Arhivele bistrițene, poate fi considerat prima monografie a comunei Maieru.

(continuare în pag. 17)

Dorin N. Uritescu – un filolog și filosof de excepție, celebrat la 80 de ani

Apariția volumului aniversar *Filologul Dorin N. Uritescu la 80 de ani* marchează un moment de referință în cultura română, aducând un omagiu unei personalități de prim rang în domeniul filologiei și filosofiei. Cu o impresionantă carieră științifică și literară, profesorul Dorin N. Uritescu s-a impus printr-o operă vastă, solidă și profundă, care a influențat generații de lingviști, literați și cercetători.

Volumul, impresionant prin dimensiunea sa – 712 pagini –, cuprinde o frescă a vieții și operei sale, structurată în multiple dimensiuni: evocări ale ținutei umane și intelectuale a cercetătorului, consemnări biografice și evaluări academice, aspecte inedite din viața profesorului, interviuri și albume memoriale. Mai mult decât atât, sunt aduse în prim-plan contribuțiile sale remarcabile în domenii esențiale ale filologiei: ortografie, stilistică, critică literară, lexic și lexicologie, teoria literaturii, frazeologie, poezie și proză.

Dorin N. Uritescu nu este doar un erudit, ci și un spirit rafinat, un model de rigoare și eleganță intelectuală. Cercetările sale în domeniul limbii române au adus clarificări esențiale asupra unor probleme de exprimare, de stil și de normă lingvistică, iar lucrările sale lexicografice și de frazeologie rămân repere esențiale pentru specialiști. Criticii literari și filologii consacrați îi confirmă importanța, iar includerea numelui său în bibliografia academice și volume de referință atestă valoarea operei sale.

Volumul aniversar devine astfel nu doar o colecție de documente și mărturii despre un om de știință, ci un veritabil monument al unei cariere de excepție. Diplo-

mele, medaliile și aprecierile comentatorilor de prestigiu subliniază impactul pe care Dorin N. Uritescu l-a avut asupra mediului academic și literar românesc. La 80 de ani, profesorul Uritescu rămâne un reper al culturii noastre, un om de aleasă ținută morală și intelectuală, un mentor și un model.

Aducem, așadar, un omagiu acestui mare filolog și filosof, celebrându-i opera și viața cu admirație și recunoștință.

A consemnat **Petre RĂU**

(urmare din pag. 16)

Traian Rusu, când a alcătuit această scurtă lucrare monografică, în 1912, era elev de clasa a VII (clasa a XI-a în zilele noastre), la Gimnaziul Superior Fundațional din Năsăud, și a citit-o în adunarea societății literare Virtus Romana Rediviva, în 15 aprilie 1912, colegul lui, Niculae Pop, „i-a făcut *recenziunea*”. În alcătuirea acesteia, elevul a avut ca model *Monografia comunei mari Rodna-nouă* a preotului greco-catolic al comunei Șanț, lucrare considerată monumentală la acea vreme, apărută, în 1903, la tipografia A. Baci din Bistrița.

Așadar, în cele 160 de pagini, volumul cuprinde monografia și *recenziunea* (manuscris editat), dar și, în două anexe, fotografiile digitale cu textul olograf al autorului și cu Statutele Societății „Virtus Romana Rediviva” din anii 1872 și 1878. În cea de-a treia anexă a volumului, cele 37 de fotografii alb-negru preluate din fototeca digitală a Muzeului „Cuibul visurilor” ne poartă în timp, începând cu anul 1935, printre oameni, obiceiuri și locuri măierene. O carte de certă valoare documentară pentru măiereni și nu numai.

Scriitor și publicist veritabil, Icu Crăciun merge mai departe și, sunt convins, ne va surprinde plăcut și cu alte scrieri remarcabile.

Melania CUC

POEMELE DE LA DUNĂRE și ploaia de stele necăzătoare

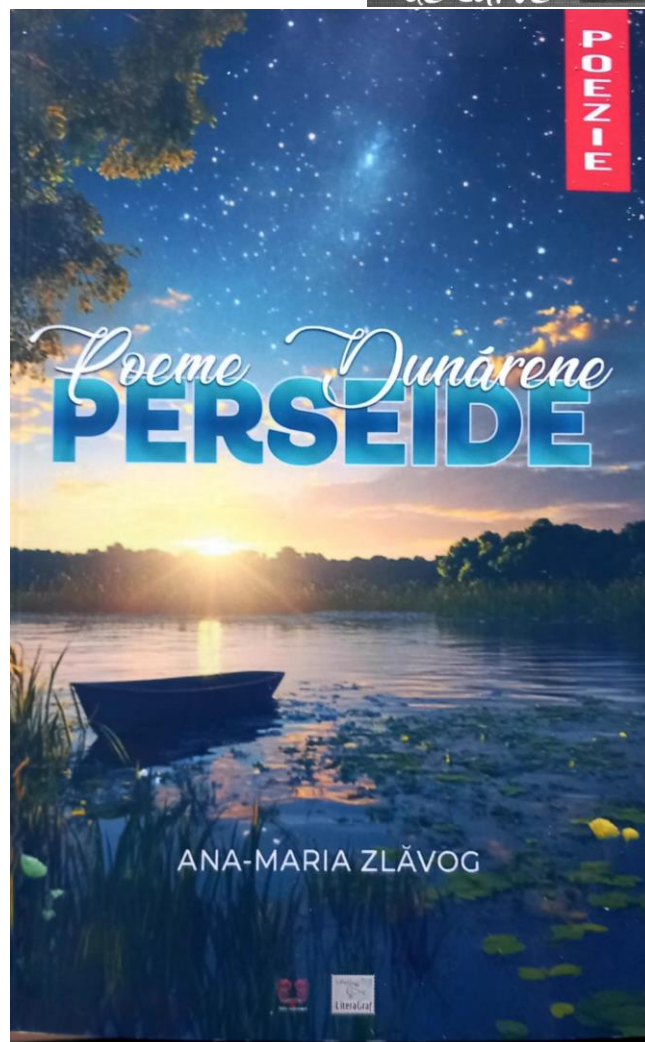
Perseide, *Poeme dunărene*, Editura Literagraf, București, 2024, este o lucrare editorială interesantă, îngemănând ilustrația graficiei Constanței Abălașei, - o Carte semnată de poeta Ana-Maria Zlăvog, un eveniment cultural ce se integrează în opera colectivă a unui spațiu căruia scriitorii i-au adus și îi aduc ofrande, alcătuiind, astfel, un memorial cultural, în speță, liric, dar nu doar atât. Istoria literară locală are distincție clară iar poeta de care vorbim, are un destin literar ce merită toată lauda și respectul și dincolo de apele Dunării. Cartea aceasta este structurată pe dimensiunile Brăilei, tipar de spațiu urban cu aureola unei istorii fabuloase, nu doar cu arhitectură și legendă cosmopolită, dar și cu generațiile contemporane ce nu pregetă să evoce eroii trecuți prin spirala vieții și cea a morții. Locul, beneficiind și de vecinătatea unor spații mirifice, întregeste legământ cu apele Dunării. Într-un astfel de conțext au apărut PERSEIDELE doamnei Ana-Maria Zlăvog, poeme-mărturii prezente în chiar clepsidra Timpului. Mostră de cultură (scrisă), volumul pare să să țină loc de prag, atunci când apele fluviului cresc, cocorii revin din pribegie și Omul vrea să lase în urma sa urme palpabile. În acest sens Poeta oficiază, oscilează între mit, romantism și documentare. Pare să ia pulsul locului, lumii pe care o cunoașate foarte bine, și cartea întregită astfel, ne incită la lectură, ne îndeamnă să privim acest puzzle citadin prin lentila unor poeme reușite.

Că nu e... brailean care să nu fi scris o poezie, parafrază și îmi zic nu doar cu respect pentru colegii din breaslă, dar și cu acea bucurie a scriitorului trăitor pe colinele transilvane și pentru care, Brăila este și va rămâne mereu o fascinație, un fel de Fata Morgana care atrage hipnotic. Pentru Ana-Maria Zlăvog nu un stil literar anume contează, ceea ce este important pentru poetă este dezvoltarea imaginilor, a împlărilor atemporale, a sentimentelor, a emoției, nemurirea obârșiei. Dacă și reușește să creeze dimensiune o literară clară, personală, este un plusvalare pe care cititorul avizat îl va lua desigur în seamă.

Cuvinte din cuvinte, fire de povești mai mult sau mai puțin cunoscute, și tainele doar de oamenii locului știute, toate acestea devin versuri, fac cerc în jurul conglomeratului urban și mai departe merg spre unda Fluviului. Orașul de la Dunăre ne este redat cu o eferescență de poet sigur pe sine.

Citesc poemele unul câte unul, descopăr locul de unde, crede poeta că se vede cel mai bine ploaia de stele. Dar, ce ar fi spectacolul stelelor-căzătoare fără poeți? A.M.Z. știe cum să consemneze un eveniment cosmic în pagini de epopee contemporană.

Perseidele din aceste poeme se reflectă și în luciul

nocturn al Dunării, apoi se prefiră, se cern peste acoperisul orașului fără vârstă.

Poeți cu cărțile lor tixind raftul de onoare al Literaturii Române, dar și costelații de condeieri anonimi, menestrelii de ieri, scribii cancelariilor de azi (de ce, nu?), mai toți romanticii și răzvrățiții locului, adolescenții sau filosofii la senectute, șleparii, bărbații din haiducie, elevle de liceu și poate că, și doamnele de poveste... tot acest popor complex și mustind de talent se regăsește în paginile cărții de față.

Ana-Maria Zlăvog își pune amprenta literară pe biografia literară a locului.

Între dimensiunile acestea, de real și magic, a apărut volumul său de poeme intitulat PERSEIDE. Este o carte importantă prin amprenta lirică și dimensiunea filosofică. Cosmosul, lutul, apa, Omul.

Nu este o surpriză editorială pentru că Ana-Maria Zlăvog a trecut demult proba focului, poemele sale anterioare publicate fiind bine primite de critică și de cititori. Îi sunt apreciate atât temele abordate cât și stilul inconfundabil.

Autoarea a ajuns la o formulă lirică, aș zice, personală, / pentru a-și susține ideile, folosește cuvinte-liant, face legături de sintagme curajoase dar elegante. Nu trișează. Uneori surprinde, intervine în cursul poemului, rupe inerția exact atunci când trebuie, și astfel, evită monotonia discursului. Te ține în „priză”. Temele abordate sunt diverse dar coerente, interesante, și sunt dublate în armonie și tehnică literară de consistență

(continuare în pag. 19)

profesionistă.

Locurile preluate din cetate, topos celebru sau nu, toate sunt prinse ca într-un carusel al sintagmelor, fac parte intrinsecă din toposul orașului ce s-a născut și crescut direct din coasta Dunării, așa precum femeia-bibică, din coasta bărbatului.

Cartea de față este Fluviul tutelar însuși, curgerea continuă cu mierea și otrava poveștilor sale halucinante, apoi, mai este și urbanul cu locurile-i de promenadă și cu cearcănul legendelor, care, fără intervenția poezilor nu ar mai avea nici un farmec, nici identitate. Fără poezie nu am putea respira în lumea asta din ce în ce mai tehnologizată. Toată geografia prinsă între copertele cărții este ca ploaia de stele prinsă într-un năvod pescăresc. Imaginar, real? Pescar de stele căzătoare este Poeta? Desigur. Mai mult, Ana Maria Zlăvog deține taina legământului prin literă, scrie și așa se simte în echilibru cu cerul, cu pământul. De cum deschizi cartea ești invitat să cutreieri orașul, să înveți pe viu și inteligent, cultural, geografia locului.

Rostul nostru, cel al iubitorilor de poezie, este să interacționăm cu autoarea, care, ca un ghid, ne poartă pe traseul poetic, istoric, mitologic și geografic.

Am citit și recitat volumul în speță încât, acum am senzația că am primit „buletin de Brăila, „! Mă fascinează orașul, liric și carnal totodată, mi-l imaginez ca pe un port cosmic pregătit pentru barcazul poezilor cum este și doamna Ana-Maria Zlăvog.

Nu voi exersa tehnic, critic, pe texte, spun ceea ce cred: sunt aici poeme pentru minte și inimă. „Cu birja la șosea,.. Iată, îmi zic, un poem universal valabil, atemporal și bun motiv literar pentru a ne recupera amintirile, de a transcende prin istoria locului.

Fizic am fost o singură dată la Brăila, cu ani în urmă, pentru a primi un premiu pentru Poezie. Acum, am „revăzut” Brăila în poezia din volumul Perseide, spiritual, virtual, am intrat în poveste, în legendele și baladele cu femei curajoase, cu hoți de cai, cu vapoarele ce treceau cândva în amonte și în aval pe Dunăre...

Poezia din cartea aceasta ne poartă, ca și toate strazile brăilene, de altminteri, cuvântul ne duce precum sângele prin artere sau ca seva primăverii, prin trunchiul sălciilor; coborâm spre Fluviu. Dunărea este motivul puternic de inspirație pentru poezii autohtoni sau pentru cei veniți aici de aiurea. Autoarea „Perseidelor, „ nu face excepție. Se inspiră din toate acestea.

Nu este vorba despre poezie de dragul poeziei, este mai mult, este talentul ca o datorie de onoare, talantul pe care îl fructifică scriind și o face cu eleganță, cu stil. Uneori zici că bate în clopot de aramă, alteori, atinge clapele unui clavecin. Filă cu filă ne atrage în povestea cetății în care trăiește și se desăvârșește. Îmi place cum, în acest demers cultural este acompaniată de grafica Constanței Donose, un alt spirit frumos al locului.

Un obiectiv azi turistic, dar care ar putea fi definit ca punctul de referință a trecerii universale a Timpului; ceasornicul-albastru, vedeta urbei, beneficiază de atenție și de „dulci evlavii” cum spunea autoarea însăși. Erudiția și puterea de asimilarea a datelor de tot felul, definesc poemul.

Brăila ca un basm perpetuu! Fără poveste nicio pagină nu are avea sens, nu ar sta în atenția cititorului. Astăzi, mereu grăbiti, nu mai suntem atenți la detalii. Da,

cartea de față deține secretul care face dintr-un text liric, un proiect de marketing. Cu uneltele sale de scriitoare, autoarea ne introduce în atmosfera orașului. „Perseidele” doamnei Ana-Maria Zlăvog sunt o constelație la îndemâna noastră, nu trebuie decât să citim ca într-un ghid-turistic modern pentru a descoperi comorile locului.

În poemele acestea se ascund și lupii-balților,- „lupi de sticlă”. Desigur, sticla simbolizează, în vers, fragilitatea speciei noastre în contrapunct cu vortexurile universului, vânătorile și vânatul de tot felul. Exemplele de frumusețe poetică și experiență în mânăuirea condeiului acestei autoare, ar putea să continue.

Lucia PĂTRAȘCU

Mihai VINTILĂ - SUNT RUDA DE SÂNGE A UNUI TIMP NEBUN

O nouă carte de versuri, „*Sunt ruda de sânge a unui timp nebun*”, semnată de Mihai Vintilă, publicată la Editura InfoEst, pe care autorul o păstorește cu atenție, are prefața intitulată *Un timp înainte*, semnată de criticul literar gălățean A. G. Secară.

Mihai Vintilă este remarcat ca poet cu mai multe volume de versuri publicate (*Primii pași*, 2005; *Fiare și oameni*, 2012 și 2013; *Ordine în gânduri*, 2013; *Sensul cuvintelor*, 2014; *Adevăruri mari scrise cu litere mici*, 2015; *Dirijorul de cuvinte*, 2017) și, iată, *Sunt ruda de sânge a unui timp nebun*, 2023). Deasemeni, este autor al volumului de proză scurtă *Generalul de hârtie* (2024), dar și al unor volume de specialitate economică sau articole sociale și politice apărute în diferite publicații. Este fondator al *Mișcării Litera 13* și redactor-șef al revistei *Litera 13*.

Această nouă carte de poezie poate părea o filadă de numai 29 de poeme, uneori minimaliste și acestea, însoțite de detalii din lucrările semnate de pictorul spaniol cubist Juan Gris. Nici nu se putea o alegere mai bună! Sunt detalii imagistice interesante, ce cheamă atenția privitorului spre întregul lucrării respective, întreg ce se cere descoperit și analizat. Aceeași atitudine o va avea cititorul și pentru versurilor poetului Mihai Vintilă, cititor care trebuie să accepte ca valabilă ideea consacrată în limbajul obișnuit, aceea cu „esențe tari, în recipiente mici” și să fie atent la mesajele subliminale pe care le transmite poetul în versurile sale cu aceeași claritate pe care am întâlnit-o și în celelalte scrieri ale sale, deoarece în maniera „non mult sed multum” și în acest volum versurile au o concentrare lirică specială.

Prin însuși titlul ce îmbină cele două sintagme „*ruda de sânge*” și „*timp nebun*” cititorul este avertizat că în lectura versurilor va întâlni lucruri neașteptate. Iar dacă cităm și considerațiile criticului literar brăilean, Dumitru Anghel, care arăta că: „*Realmente, obsesia lirică a poetului Mihai Vintilă este Timpul, „clepsidra” implacabilă a scurgerii fără întoarcere, ca un percept filozofic al neșansei și a faptului împlinit într-o ritualică a Veșniciei fără început și fără sfârșit...*”, fiecare cititor va înțelege de ce poetul Mihai Vintilă este dispus să facă mărturisiri dureroase atunci când își analizează ascendența și

(continuare în pag. 20)

(urmare din pag. 19)

descendența, stabilindu-și locul și timpul existențial: „**Sunt aici și azi / Secunda de acum.**” (*Rude*, pag. 35), ca o „**rudă de sânge a unui timp nebun**” (idem). Este timpul său, dar este și timpul unei generații întregi, nevoită să trăiască și să accepte regulile pe care această convingere le schimbă și le impune neașteptat de repede.

De aceea, ca cititor de poezie, nici nu știi dacă să te mulțumești să admiri măreția unui apus de soare, ori să cauți să înțelegi dacă poetul glumește atunci când mărturisește nonșalant că, în acest timp *nebun*, simte că trupul și spiritul său nu mai sunt într-o armonie perfectă, iar omul, care nu este decât: „...**un punct / Un bob de nisip al Saharei**”, (*Umbra fără om*, pag. 17) și umbra, ce: „**Îmi gusta din mâncare / lubea iubirea mea**” (*Omul fără umbră*, pag. 20) nu mai conlucrează împreună la realizarea unui tot unitar, de parcă disiparea individuală urmează neabătut calea risipirii pe care timpurile actuale nu numai că nu reușesc să o stopeze, dar, parcă, o alimentează. Sentimentele poetului pot fluctua între polii pozitivi sau negativi, însă precumpănitoare rămâne convingerea că: „**S-au prăbușit în sine zilele / Și anii simt că-s găuriți / Iar printre toate cele / Un timp nebun / Se râde printre dinți.**” (*Timp nebun*, pag. 45). Într-o disperare totală, poetul ar putea trece la fapte extreme: „**Am ucis omul / Care se ținea de mine**” (*Umbra fără om*, pag.17), ori „**Am ucis umbra / Care se ținea de mine**” (*Omul fără umbră*, pag. 20), cum mărturisește în poemele citate, sperând să găsească o rezolvare a problemelor conflictuale, ce îl nemulțumesc.

Mai avem un alt poet brăilean, este vorba despre Lazăr Bobi, care, în versurile sale, este preocupat de umbre și de urmele umbrei, încât ne putem întreba până unde merge interesul unui creator de a deșica în patru firul personalității individuale și influența pe care aceasta o are asupra traiectoriei vieții sale. Deoarece, nu este simplu nici să rezolvi aceste probleme, nici să trăiești cu ele.

Și dacă se ia în considerare faptul că acum, acest poet modern, care vine după aproape 100 de ani de la Tudor Arghezi, are nevoie de convingeri, pe care le construiește și le recunoaște în puterea creației: „**Vă scriu acuma poezii // Prin plete-mi curg râuri de lauri / Când în sfârșit răcnesc: Este!**” (*Irealitatea cu balauri*, pag.50), la fel ca în lirica lui Tudor Arghezi, care în volumul *Cuvinte potrivite* (1927), poemul „*Psalm – Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere*”, are un strigăt de dorință revelatorie: „*Vreau să te pipăi și să urlu: Este!*”, cititorul va înțelege că fiecare condeier își caută devenirea, ce nu poate fi decât în strânsă legătură cu actul creator coborât din divinitate la un moment dat.

Viața tuturor este din ce în ce mai grea și colorată **anormal**, ceea ce conduce la o apatie a trăirilor, în care inimile rătăcesc și „**Sufletele străzii / sunt peste tot triste**” (*Tramvaie de cristal*, pag. 33), astfel încât expresia poetică a acestui condeier sensibil este în concordanță cu trăirile sufletului său și universul versurilor sale se hrănește cu sentimentul de căutare, aflare și dezvăluire până la revoltă.

Așa cum și-a obișnuit cititorii, poetul Mihai Vintilă aduce în poezia sa un regal de figuri de stil, cu totul neașteptate, surprinzând prin ineditul alăturării unor cuvinte ce îmbracă o haină nouă. Astfel, un melanj de metafore, comparații, personificări: „**Strada își poartă paltonul de gropi; Timpul respiră astăzi ciudat; Un timp nebun/ se**

râde printre dinți; Masa se plânge... c-o doare un picior; Șoarecii timpului rod... în colț de galaxie; Soarele râde trist la coadă la pâine.

Doar creația, poezia adevărată, nu „**cea fără stele**” (*Poezia umbrei mele*, pag. 39) are puterea de a vindeca sufletul de atâta tristețe. Este necesară și obligatorie: „**Acum, / Eu zic, / Că tocmai a venit, / A venit vremea poeziei!**” (*Timpul poeziei*, pag.38).

Personalitatea scriitorului, cu caracteristicile sale prezente, dezvăluie luciditatea și spiritul analitic prin care înțelesurile proprii sunt dezvoltate cu franchețe, fără pudori inutile, fără sensibilități gratuite: „**sunt un lup ce s-a săturat de oi**” (*Ce sunt eu*, pag.28). Poetul recunoaște și acceptă încercările vieții: „**Sunt ce mi-a fost dat la dus**” (idem), deoarece niciodată nu va renunța la calitatea sa de om corect ancorat în trenul vieții: „**Sunt ceea ce am fost să fiu / Și poate mult mai mult / Sunt eu. / Sunt viu!**” (ibidem). Poetul Mihai Vintilă și-a obișnuit cititorii cu versuri scrise cu impetuoșitate, cu patimă uneori, cu un conținut de idei susținut de realitatea imediată exprimată într-o formă specială. Acum parcă o umbră a sinelui său rămâne nedefinită, conducând la o confuzie și poate fi considerată o poezie strict individuală, deoarece se exprimă prin personalitatea poetului, prin trăsăturile sale. O individualitate estetică, cu nuanțe profunde, din care cititorul va afla că poetul Mihai Vintilă privește echidistant devenirea sa: „**Sunt secunda de ieri / Și viitoarea secundă de mâine. // Sunt aici și azi / Secunda de acum.**” (*Rude*, pag. 35) și acceptă fireasca datorie ce trebuie plătită. O face prin creația sa viguroasă și plină de neprevăzut.

Dumitru COZMA

Războiul mut

E liniște și pace pe stradă pe la noi
 Orașul furnicar e palid și e mut
 Dar camarazi de-ai noștri se află în război
 C-un inamic minuscul aproape nevăzut
 Se mută zarva străzii în suflete la noi
 Pe mine mă preface nesigur și năuc
 Și zăngănit de arme precum într-un război
 Se-aude și se vede mai mult pe Facebook
 Și generalii noștri în funcții sunt mirați
 Că nu văd inamicul și că războiu-ii mut
 Și de-aia aruncă-n luptă soldați neînarmați
 Doar în halate albe și fără niciun scut
 Iar eu rămas în casă, nu pot decât să lupt
 C-un inamic parșiv, în mână c-o mânășă
 Cu clorul îmbibat într-un prosop mai rupt
 Cu care-mi șterg și teama și clanța de la ușă
 Și deodată-n stradă se reînvie larma
 Apare și soldatul adevărat, cu cască
 Și care-și tine-n mâini obișnuite arma
 Și-îi ia la țintă pe cei ce poartă mască
 Noi nu uităm din toate nici ziua de Crăciun
 Nici sufletele noastre ce vor amnistiere
 Nici Paștele ce vine cu Domnul nostru bun
 Cu lumânări aprinse în noaptea de-Înviere

Anotimp rătăcit

Te-am revăzut în martie de dimineață
 În primul sfert de oră după zece și
 Țineai în mână lesa unui cățeluș deși
 Să fiu cinstit nu te-am văzut la față
 Ți-am cunoscut doar pardesiul mov
 Ce se mula prea bine pe carură
 Și „bună ziua” ce ți-a ieșit din gură
 La „sărut mâna” zisă de un "tov"
 Ne-am întâlnit dup-aia pe „platformă”
 Ne-am injectat cu gânduri și speranță
 Ne-am pus un anotimp în siguranță
 Să nu-i vedem imaginea diformă
 Ne rătăcim ca proștii pe coclauri
 Tot așteptând cumva de sus o veste
 Și temerile noastre sunt niște balauri
 Nescoborâți din file de poveste

Despre tine

Am privit un timp spre acel apus
 Din noaptea mea de dincolo de zi
 Să te mângâi, eu aș fi vrut nespuse
 Că te-am văzut, dar nu erai să fii
 Da, te-am văzut în clipa de lumină
 Ce răzbătea cu greu prin storul rupt
 Al amintirilor din viața mea senină
 Și ale sufletului meu, atunci corupt

Din raiul tău grădină te-am cules
 Atunci când încă erai floare
 Și mă întreb și-acum de ce-ai ales
 O dulce mângâiere care doare

Când gânduri despre tine îmi revin
 Sunt trist și beau pahar după pahar
 Din tot ce a fost, niciunul de pelin
 Dar tu, în lumea ta tăcută n-ai habar

Ploaia și Noi

Plouă lin și plouă tandru
 peste florile de leandru
 Plouă peste EL și EA
 cu parfum de micșunea
 Plouă cu miros de floare
 peste MAME și izvoare
 Plouă-n râuri mici de picuri
 peste marile nimicuri
 Plouă-n ropot renăscut
 peste viitor trecut
 Plouă-n multe situații
 peste OM și peste nații
 Ploaie e și-n alte stări
 peste OAMENI, peste țări
 Ploaie ce în noi se pierde
 și usucă ce e verde
 Plouă cu păsări de fier
 peste OAMENI care pier
 Plouă-n lacrimi genuine
 peste noile ruine

.....
 Las ferestrele deschise
 și fac baie-n ploi de vise
 Părăsesc apoi odaia
 și aștept să vină ploaia
 Ploaie multă, ploaie caldă
 stropii ei speranța-mi scaldă

Recurs la „izolare”

Vreau să hoinăresc în luna mai
 Îmbărbătat de firea mea zbanghie
 Într-o trăsură veche cu doi cai
 C-un vizitiu cu șapcă fistichie
 Pe capră la trăsură să-mi fii tu
 Tu, îmbrăcată-n blugi și cu jabou
 Să fim oriunde, nu cu paspartu
 Și să vorbesc cu tine în argou
 Și-aș vrea să ni se „rupă-n patru”
 Când ne-om iubi în locuri mai stranii
 Dar să nu fim trimiși la psihiatru
 Că vreau să facem și-alte nebunii
 Să-ți pun cerceii din cireșe roșii
 Din liliac o cingătoare la buric
 Să „moară” de necaz invidioșii
 Când te miros și te „mănânc” un pic
 Și să dansăm desculți într-o agoră
 Chiar de-om primi oprobriu mai târziu
 Că vreau ca tu să fii o Isadoră
 Și eu, Ted Shawn aș putea să fii

Nicu BREZOIANU

Dorință

Și cât de mult aș dori să ningă peste nurii tăi
vaproși, cu fulgi naivi care poartă la gât
virilitatea debordantă a unui neutrino galant,
spilcuit cu eternitatea sfâșietoare a unei energii

vindecătoare. Și cât de mult aș dori să scutur cu o
furie oarbă fructele otrăvite, rodite din licoarea
incoloră, cu miros înțepător, ce se scurge prin
urechile unor monștri nesățioși, brute macabre în

viscerele căroră sunt ucise iubirile inocente ale
copiilor botezați în undele triste ale Niprului.
Și cât de mult aș dori să pot șterge cu un burete

îmbibat în uitare egoismul atroce al imperiilor
revărsate haotic peste granițele hărților muribunde
și cât de mult aș dori să pot sfârși această urâtă poveste!

Realitatea carnivoră

În jurul meu jungla trepidează, colții fiarelor scrâșnesc,
sub verdele eucaliptilor grațioși, jugulara antilopelor
sacrificate pictează cu sânge violaceu ochii orizontului
purpuriu. Reptile indolente, își odihnesc trupul răsucit

ca un resort oțelit, îngurgitând atemporal ultima respirație
precipitată a vulcanului Kilimanjoro. Voci stridente răzbat
prin hăul riftului est-african, lovesc nucile de cocos agățate
ca niște mărgele diforme. Maimuțe jucăușe, rup repetitiv

lianele răsucite din orgasmele noastre arcuite
peste trunchiurile
ascuțite ale arborilor cauciucați, și le înfig în timpane rigide
Tehno-magnații libertarieni, înzăuați în softurile mercantile

ale utopiei lui Nozik, ne urăsc.
Îmi ascund fața în lotusul timid
înflorit între coapsele tale cantabile;
petalele excitate se închid
ca o jucărie mecanică, suntem victimele realității carnivore.

Noul șerif

Când mă trezesc, corpul meu corodat
de întrebări pestilențiale,
refuză să articuleze primii pași, sunt un transformer ruginit,
incapabil să decodeze conținutul știrilor subversive,
o bombă

cu dispersie ale cărei fragmente ucigașe
îmi zgâlțâie inuman
tabieturile îmbibate într-o fericire efemeră,
languroasă și
iluzorie. Un ocean imens, în care s-au înecat
promisiunile
lipicioase, ca o mazăgă urât mirositoare,
promisiuni agățate de minciunile altoite în mințile
noastre credule, minți leneșe și comode,
din al căror somn ignobil au încolțit fantasme
flămânde și avare,
ne desparte acum de mitul bunului samaritean,
de umbrela ciuruită
a unchiului Sam, plictisit de scâncetele noastre
sâcâitoare. Cinci zile,

doar atât, și poate au fost chiar prea multe,
haos. Noul șerif este rege,
tună și fulgeră, promite mieros pacea,
taxează înzecit dreptul la viață,
deșiră granițe, gratulează escroci.
Nu-i treaba ta Sam, eroii rămân eroi!

Doamne,...

Nu ! Doamne, nu mai vreau să fiu o umilă
incantație
din care se condensează lacrimi tăvălite prin
sângele
libelulelor cu aripi străvezii,
nici o stimă de sine utopică,
condamnată de inchiziție
să înghită conținutul sulfuros din

lingurința ademenitoare a împărășaniei sărăcică
în energii
mirobolante. Doamne,
nu mai vreau să fiu ochiul supus,
cititor al miturilor stivuite
pe rafturile Bibliotecii din Vatican,
din care se hrănesc copios furnici habotnice,
în pântecul căroră

se ascund prelați pedofili,
obișnuiți cu ghiorțăitul constipat
al euglenelor verzi. Doamne, nu mai vreau să
mă agăț de speranța
iluzorie a mântuirii, nu pot să mai fac
genuflexiuni inflexibile,

gonartroza genunchiului drept este o eretică
convertită la intoleranța
corecțiunii politice. Doamne, mă bucur că nu
exiști, sinapse labile
se vor reconfigura, voi putea sfida
chipul dictatorilor mesianici.

Constantin GEANTĂ

MIRCEA, COZIA ȘI OLTUL SIMBOLURI ALE DĂINURII NOASTRE

Mircea cel Bătrân, sau cel Mare este un simbol pentru istoria noastră națională. A fost una dintre cele mai importante figuri din istoria României, atât datorită longevității domniei sale, cât și a războaielor purtate împotriva turcilor, dar mai ales a faptului că el a desăvârșit unitatea teritorială a Principatului, căreia i-au fost integrate stăpâniri mai vechi sau mai noi pierdute de înaintașii lui. A fost fiul lui Radu I din dinastia Basarabilor, și al doamnei Calinichia.

A fost domn al Țării Românești între 23 septembrie 1386 și noiembrie 1394 (sau mai 1395) și între ianuarie 1397 și 31 ianuarie 1418.

În timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, Țara Românească a cunoscut o importantă dezvoltare economică, o consolidare militară și o afirmare politică la nivel internațional, în special în sud-estul Europei. În plan extern, Mircea cel Bătrân a realizat alianțe importante menite să păstreze independența țării, cum ar fi cea cu Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei. Aceasta era o relație se bazată pe interesul reciproc în lupta împotriva extinderii Imperiului Otoman.

Pe plan intern, domnitorul s-a concentrat pe întărirea puterii centrale, consolidarea și perfecționarea instituțiilor statului, precum și pe organizarea fiscală și administrativă. El a încurajat și comerțul, care genera venituri importante pentru vistierie, prin acordarea unor privilegii comerciale negustorilor polonezi din Liov (în 1403 sau 1404 și 1409) și sașilor din Brașov (în 1413). Mircea cel Bătrân a fost un susținător al culturii, sprijinind activitatea călugărului Nicodim de la Tismana. Mircea a fost ctitorul câtorva biserici și mănăstiri, iar cea mai cunoscută dintre ele este Mănăstirea Cozia, care a fost construită între 1386 și 1388. A mai ridicat Mănăstirea Cotmeana (1388-1389) și Mănăstirea Snagov (1408) și a sprijinit material și financiar și alte lăcașuri de cult din țară, dar și de la Muntele Athos.

Memorabile au rămas confruntările sale militare cu Imperiul Otoman, dar și alianțele sale cu Sigismund de Luxemburg, Petru Mușat, Vladislav al II-lea al Poloniei, Alexandru cel Bun, Musa Celebi (fiul lui Baiazid I), șeicul Bedr-ed-Din, despotul Serbiei, Ștefan Lazarevici ș.a. Prin acestea marele domn a încercat să salveze Țara Românească.

Din copilărie, ascultând poveștile, străbunicului și ale bunicului, ambii din partea mamei, citind diferite cărți și vizitând Mănăstirea Cozia, am o venerație deosebită, pentru marele voievod și domn Mircea.

Cozia este muntele care mi-a adumbrit copilăria și pe care îl privesc în fiecare dimineață când ies din curtea

casei.

Masivul Cozia se găsește în Grupa Făgăraș, situată între Dâmbovița și Olt, care este cea mai înaltă grupă montană din Carpații Meridionali, având pe lângă cele două vârfuri Moldoveanu (2544 m) și Negoiu (2533 m) mai multe înălțimi de peste 2500 m. Vârfurile Moldoveanu și Negoiu fac parte din grupa Munților Făgăraș, cu pasul Transfăgărășan (la peste 2000 m). În sudul acestei grupe se înșiruie câteva culmi mai mici: Cozia, Frunții, Ghițu și Iezer. Masivul Cozia are înălțime de 1668 m și se învecinează cu Oltul la est și mărginește la sud Depresiunea Loviștei.

Oltul, care izvorând din Hășmașul Mare, străbate inima Transilvaniei, desparte Oltenia de Muntenia și se varsă în Dunăre, este râul pe malurile căruia mi-am petrecut peste o jumătate de secol din această existență pe tărâmul deziluziei și al speranței.

Oltul și Cozia au constituit repere ale existenței mele. Încă din primii ani ai copilăriei am fost familiarizat cu

(continuare în pag. 24)

frumusețile acestui fragment din, "spațiu mioritic". Am călătorit cu bunicul la mănăstirile de la Stânișoara, Turnu, Cozia, Ostrov. Am poposit la Masa și la Peștera lui Traian (azi aflate sub apele Oltului). Am vizitat Lotrișorul cu frumusețile sale. Am cunoscut splendoarea de pe Vârful muntelui Cozia în anul 1978. Am făcut poze în locul unde se află releul, cabana, dar și stația meteorologică. După mulți ani împreună cu preoții Rogoz (din Șerbănești) și Ovidiu (de la Berislăvești), dar și cu Ion Rizea (poetul din Sălătrucel) în anul 1994 am revenit pe muntele Cozia. Drumul a trecut prin Șerbănești, de unde am urcat prin locurile numite Durduc și Vlădeasa. După ce am ajuns la releu am pornit cu toții spre ceea ce se cheamă Bulzul sau Grădina Florilor. Eu și Ion Rizea ne-am întors pe drumul care ducea spre Călimănești, iar preoții Rogoz și Ovidiu s-au înapoiat pe ruta Șerbănești. Împreună cu străbunicii am mers pe dealurile din jurul orașului Călimănești. Am cunoscut legende ale locului cum ar fi: Comoara lui Mircea, Legenda construirii bisericii din Șerbănești, Comoară din Bulz, Legenda balaurului și multe altele.

De mic m-am jucat pe malul Oltului, am pescuit cu tata, sau am ajuns la Ostrov unde treceam cu bacul plutitor pe celălalt mal unde se află Jiblea. Mergeam cu bunicii sau părinții la grădinile pe care le aveam în apropierea Oltului.

Copilăria este perioada în care mulți ne trăim starea paradisiatică. Speranțe, iluzii, vise... Privind în trecut totul pare a fi sub semnul fabulosului. Azi, într-un prezent incert, având în față un viitor cețos, căutăm un echilibru, iar acest echilibru se regăsește în zona amintirilor.

Pentru mine Mircea, Cozia Oltul au un rol deosebit.

Mónika TÓTH

singurătate

o buburuză -
șoptește la ureche
un poem de dor

despre viață

iubirea-curcubeu în rouă
poezia-o ploaie de pupici
tu și eu
vraja valului de mare

Ana OPRAN

A mai trecut o zi

A mai trecu o zi și umbra mea
e mai subțire cu o rază,
cu foșnet moale-o aripă de stea visează
cum se închid pleoapele sub ea.
A mai trecut o noapte încă,
secundele s-au cuibărit tăcut
și somnolează-n timpul revolut
iar minutarul se topește-ncet
-frumos ne-nduplecat ascet-
în liniștea adâncă...

Vasile Dan MARCHIȘ

La început

(sau muza mi se destăinuie)

Când am crezut că muza
vrea să se îndepărteze de mine,
aceasta a vehiculat insistent:
"Dacă te-am purtat în lumea inspirației
prin toate tufele de urzici,
am făcut-o să te conving că lumea nu-i ca ele,
însă tu trebuie să fii exact ca ele
împotriva defăimărilor,
adică nu prin pori urticari și iritanți, ci prin cuvânt.
Dacă la început au fost urzicile,
apoi învățătura de minte
prin primordialele expresii: *ioi, vai
ce m-au iritat...!*"

Păi, cine e de vină?
Desigur nu aceste plante,
când ele stau nemișcate,
în legitimă apărare,
ci "Tura Vura" care s-a atins de ele fără
prevenție,
umblând printre ele, ca mai alaltăieri "Vodă" prin
lobodă,
sau ca defăimătorii căutând nod în papură,
fără nicio legătură cu creația cuiva:
*Uite ce haine și încălțăminte au unii poeți
de parcă umblă prin urzici...*"

Poate prin urzici umblă,
că de aceea sunt echipați astfel
și mai ales pentru a încadra la norme standard
prevenția în poezie..."

Ce îndemnuri din partea muzei,
de parcă statornicia urzicilor,
cu porii lor urticari și iritanți,
cu care îi irită pe nepricepuții ce
se avântă asupra lor, fără prevenție,
este unitatea de măsură cu care se măsoară
metaforele.
"Păi, exact așa este. Scrie!"

Mihaela GUDANĂ**Neschimbare**

Ce nu poți să schimbi
va umple paharul cu primăvară.
Aerul cald va dansa
pe marginea lumii,
într-un dans cald,
sub raza sufletului tău.
Ceva se va uni
asemenea clipelor
ce dictează trecerea,
pașii reci vor dezveli călcâiul necunoscut.
Ce nu poți să schimbi
va deveni durerea cu care umbli
prin zilele ce le voi număra.

Acolo

Acolo era frumos, tare frumos
Și-un dor încâpea de la carne la os
Avea miros de floare plecată
Și forma de apă secată
Îi curgea de pe margine timpul
Petrecea în preziceri răstimpul
Era tare frumos într-o seară
Și pe tâmpla de ceas primăvară
Cu o limbă de cuc din apus
Miezul nopții scria ce s-a dus
Până-n zori tot cea fost mai frumos
A fost aer de sus până jos.

Întunericul

Întunericul se strecoară,
ne privește pe geam
când tu îmi strângi în brațe lumina.
Un pled pare supărat pe brațul fotoliului,
pe care doarme corpul amurgului.
Ochi lui roșii au stat la pândă
să caute flacăra lămpii din trecutul nostru.
Aud cum respiri orele pe care le petrecem
și nu risipești nicio geană a somnului.
Cred că trebuie să facem liniște
când noaptea se pregătește să plece.
Întunericul ne privește pe geam
și lumina din brațele tale
se strecoară pe gaura cheii.

Mi-ai spus

Mi ai spus ieri că-i primăvară,
Când mi-ai pus o rază-n păr
Floare de cireș pe-afară,
La ureche flori de măr.
Eram anotimpul zilei
Avem chipul zâmbitor
Un desen pe rândul filei
Era semnul meu de dor.
Iarna pe mânerul ușii
Ne vorbea despre plecare
Din culorile cenușii
Ieșea visul cel mai mare
Ce vestea iubiri de floare

Muguri noi, neîmpliniți
Strigau pe o creangă mare
Că suntem mereu iubiți.
Mi-ai spus ieri că primăvara
Vine iar... și iar... și iar...
Un parfum aprinde seara
Orelor fără hotar.

Înălțimi

Atâtea creste!
Și munții ne suportă.
Stăm la poalele lor,
cu ierburile și stâncile bătrâne.
Ne încredem în tăria lor,
ne dorim neclintirea.
Mai vine câte-o pală de vânt
ce ne scutură visurile,
ne coboară din vârful
cu privirea în suflet.
Să-l credem!
Să-i simțim slăbiciunea și frumusețea
de floare de munte unică.

Trecere

Mână în mână cu răbdarea melcilor
calc pe ziua de azi,
pas la pas cu ropotul unui val nou.
Sulițele fierbinți cântă a primăvară,
un scaun sapă în nisip
cu greutatea trupului învelit cu dorințe.
Sufletul zilei, o pală de vânt
răspândită dintr-o suflare
peste cuibul plin cu singurătate.
Trec prin ferestre crăpate
iau un voal de gânduri în cap
și părăsesc ziua cu drumul din ea.
O femeie apune,
o lună sparge întunericul,
o noapte ne cuprinde de tot.

Locul din gând

Stau în patul
celui mai frumos gând
în care mă porți.
Silabele se transformă
în mângâieri șoptite
la cercelul urechii
dezvelite pentru auz.
O țesătură, din cel mai frumoasă hârtie,
îmbracă în povestea cu tine.
Mi-a crescut de atunci un poem,
Apoi, o grădină întregă,
o livadă cu poeme,
o pădure cu poeme singulare,
cu ritualuri respectate.
Aici e frig și îmbătrânesc,
din cauza poemelor nescrise,
o mie de lucruri cad diferit.
Fără muguri noi,

(continuare în pag. 26)

mângâierile vechi mor
pe trupuri străine.

Zadarul de azi

Prea mult zadar e în lume!
Pe fiecare creangă de copac
frunzele ies din noduri,
așa cum calendarul crește
în mâna sufletului zburător.
Va veni risipa de noi!
Ne vom înșira pe drumurile cu primăvară,
după alt anotimp al zadarului.
Buzele noastre se vor umple
cu alt fel de răbdare,
până când ploaia sfârșește
la fereastra cu cântec.
Ascunsă în aceeași tăcere,
o streășină străină
mă va ține-ntr-un dans al minții.
Dintr-un zadar vor curge mereu
doar tăceri despre ploii.
Un alt gând va răsări într-o mare imensă.

Absență

Sunt lipsa ta,
știind că pentru veac
o primăvară-n tine mă prefac.
Sunt totul eu,
și știu că pentru loc
mai ai nevoie
de un suflet pentru foc.
Sunt cer și nor
și aflu pentru timp
că limbile de ceas
simt anotimp.
Mai știu că dacă sunt
absență-n rost
sunt pentru că îți sunt
tot ce-am mai fost.
Și-s lipsa ta,
dar știu că pentru leac
îți trebuie
o primăvară cât un veac.

Curcubeu

Suntem două curcubeie:
Tu bărbat și eu femeie
Arcul mare prins de cer
Legăna-n culori mister.
Roșu prinde în iubire
Ochi albastru-n devenire
Galben auriu din noapte
Cheamă în cercel iar șoapte.
Verde-i iarba unui pat
Pentru trupul de bărbat,
Unde-n două curcubeie
Legeni trupul de femeie.
În oranj, un măr zemos
Poartă un păcat frumos.

Apoi albul de îngheață
Soare-n curcubeu dă viață.

Luna ta

Când ți-am găsit luna
m-am urcat în ea!
Uneori mi-e străină
în somnul cu noaptea,
alteori fuge !
Uneori mă lasă fără aer,
alteori fără mine.
Mi-ai spus:
"Pune-ți mâinile pe suflet!
S-ar putea să te doară visarea!"

Noapte însetată

Noaptea bea ceaiuri cu mine.
Somniferele ei sticloase
sunt hrana Lunii întregi.
Totul stă treaz și fiecare ochi
dezvelește povești
pentru adormirea norilor.
Noaptea bea visele noastre
să își poată spală mintea cu dorințe.
Mușcăm din lună
pentru pierderea foamei de noi,
dar nu ne rămâne nimic viu
din vreo noapte.
Numai gândul merge
cu ochii deschiși,
între noapte și zi,
când noi respirăm iubirea
cu toți plămânii tăcerii.
Un deget al lunii poartă inelele
unor povești de iubire.

Regăsire

Cât de întreg poți să rămâi
la sfârșit de alb?
Găurile pământului prind rădăcinile
care mi-au crescut de la suflet în jos,
să nu mă smulgă vântul,
când mă prinde de trup.
Fără brațe întinse
nu știu ce să mai opresc
din verdele ierburilor,
din fructele pomilor,
din ouăle goale ale păsărilor.
Puii au învățat zborul,
ghearele vulturilor se agață
de norii victorioși.
Un stol de cocori străbate
într-un bun venit aerul,
un plămân nu mai are loc
pentru cuvinte reci.
Dar în fiecare anotimp
există o poveste fără sfârșit.

Iuliu-Marius MORARIU

Andrei Moldovan în ipostază poetică

Recenzie la: „Andrei Moldovan, *Cântec spre seară*, ed. Ioan Pinteș și Menuț Maximilian, Editura Școala Arde-leană, Cluj-Napoca, 2024.

Andrei Moldovan (1949-2020) a fost cu siguranță un nume de referință pentru critica literară din județul Bistrița-Năsăud și cea românească în general¹. O dovedesc deopotrivă ecurile postume ale operei sale, cât și faptul că, o parte dintre manuscrisele rămase nefinisate sunt publicate postum de către cercetători precum Menuț Maximilian, el însuși un autor important al literaturii contemporane.

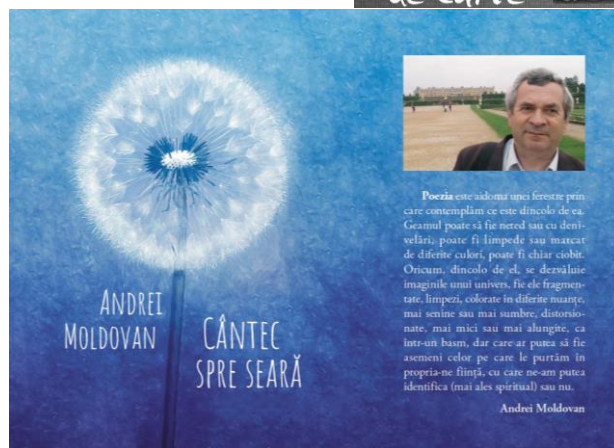
Între recente titluri postume se numără și *Cântec spre seară*². Editată de către părintele scriitor Ioan Pinteș și mai-sus pomenitul autor și jurnalist bistrițean, și publicată cu prilejul comemorării a 75 de ani de la nașterea celui comemorat, ea vine să invite la descoperirea lui Andrei Moldovan într-o nouă ipostază, aceea de poet. După cum ține să arate prefațatorul Menuț Maximilian (p. 5-8) în cuvântul de întâmpinare³, demersul comemorativ se petrece ca o formă de împlinire a dorinței scriitorului plecat prematur din viață:

„La dorința autorului, de a-și „deconspira” latura poetică abia postum, publicăm volumul *Cântec spre seară*, construit din două părți – *Exodul poezilor* și *Elegii în Grădina albă a Sfintei Maria*. Suntem convinși că poemele din această carte vor avea ecouri în rândul criticii și vor stârni comentarii care vor reliefa și noua ipostază literară a lui Andrei Moldovan”⁴.

Lirismul lui Andrei Moldovan e unul marcat de aceeași acribie precum activitatea lui de critic literar. Sursele de inspirație sunt dintre cele mai diverse. Bunăoară, el nu se sfiște să se apropie de textul biblic pe care-l prezintă într-o manieră originală, prin prisma unor procedee stilistice îndătinat. Un astfel de exemplu poate fi considerat poemul *Cântecul apei*:

„ca să treacă pe țărmul de dincolo
unde numai Iacob a mai rămas
în așteptarea Îngerului
a trebuit să renunțe mai întâi
la tot felul de bagaje
care de fapt
nici nu mai erau ale lui
a fost nevoie să se declare străin
apoi să fie
și să sufere pentru asta
pentru ca apa să îi cuprindă picioarele
cu rost în urmă cântecul apei
sfășietor
în care apă nu mai e
nici sălcii și nici râu nu sunt
iar sorii cerurilor dintâi
tocmai se îneacă
curgerea curgere nu-i
pentru că numai oamenii curg
undeva curg
ca o lamentație deplină”. (p. 17).

S-ar crede că un om care lasă să se transpără din scrisul său o vocație mistică genuină nu are apetențe pentru un lirism precum cel erotic. Dimpotrivă. În cazul său, acesta se regăsește. Dezbărat de trivialitatea, ori carnalul cu care și-au obișnuit unii autori contemporani publicul, vine să lase ca dragostea să se exprime prin prisma unor imagini

Poezia este adoma unei ferestre prin care contemplăm ce este dincolo de ea. Căci nu poate să fie mereu sau cu desigur: poate fi împiedicată sau măcar de diferite culori, poate fi chiar clobot. Oriunde, dincolo de el, se desvăluie imaginile unui univers, fie ele fragmentate, limpezite, colorate în diferite nuanțe, mai senine sau mai sumbre, distorsionate, mai mici sau mai alungite, ca într-un basm, dar care ar putea să fie asemenea celor pe care le purtăm în propria-ne ființă, cu care ne-am putea identifica (mai ales spiritual) sau nu.

Andrei Moldovan

puternice și de impact. De exemplu:

„cerul se trezește atât de înalt
numai când apa se tulbură de privirea ta
nici floarea macului nu s-ar împurpura
în verzile câmpuri
de nu ți-ar fi soră
privighetorile
mai ales ele
nu ar ferma noaptea
cu cântecele lor de iubire
dacă nu ți-ar vorbi înadins
când aerul leagănă lumea
doar știind că te cuprinde”. (p. 23).

Cu un mesaj profund și un veșmânt aparte, volumul domnului Andrei Moldovan se cere citit și analizat. E meritul celor doi editori acela de a se fi preocupat de moștenirea postumă a unui mare scriitor contemporan, fapt pentru care se cuvin felicitări, iar lucrarea recomandată cu căldură.

¹ Între volumele publicate de dânsul se numără și: *Coșbuc sau lirismul pragurilor*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1997; *Erezii lirice*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2004; *Aruncarea în haos*, Editura Arcade, Bistrița, 2004; *Întâmplări literare*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2005; *Liviu Rebreanu prin el însuși*, în colaborare cu Nicolae Gheran, Editura Academiei Române, București, 2008; *Pretexte, dicționar-antologie de scriitori din Bistrița-Năsăud*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008; *Butelia cu oxigen. Consemnări critice*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010; *Măhnirile limbii române*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011; *Poezii române de azi. Alte erezii*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011; *Coșbuc sau lirismul pragurilor*, ediția a II-a revăzută, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2012; *Un Rebreanu hăituit*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2013; *Ephemeride*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2016; *Consemnări critice*, Editura Cartea Românească, București, 2017; *Literatură tradițională din Nord, 3 volume*, Editura Charmides, Bistrița, 2017; *Scriitorii din Bistrița-Năsăud. Dicționar critic cu 55 de parodii și o postfață în versuri de Lucian Perța*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2018; *Fragmente critice*, Editura Charmides, Cluj-Napoca, 2019; *Istorie și literatură*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2019; *Mare kalhoz. Ephemeride II*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2020; *Cărți și autori din Bistrița-Năsăud*, 2021 și *Romanele poezilor*, 2022, volume postume îngrijite de Ioan Pinteș și Menuț Maximilian, publicate de Editura Școala Ardeleană din Cluj-Napoca.

² Andrei Moldovan, *Cântec spre seară*, ed. Ioan Pinteș și Menuț Maximilian, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2024.

³ Unde, alături de alte aspecte, vorbește și despre misiunea pe care a asumat-o, de a edita postum operele lui Andrei Moldovan: „Andrei Moldovan a plecat spre veșnicie, lăsând ca testament literar manuscrisele cărților sale, în format electronic, în diferite stadii de editare, eu luându-mi personal angajamentul că vor fi publicate. Proiectele sale erau multe și întinse pe mai mulți ani. Amintim aici *Istoria literaturii din județul Bistrița-Năsăud, de la origini până-n prezent*, lucrare care a rămas neterminată. La fel și o carte despre opera lui Baudelaire, știut fiind că Andrei Moldovan era un francofon asumat. În ceea ce privește cărțile bine structurate și considerate încheiate de autor, acestea au fost deja pregătite pentru tipar”. Menuț Maximilian, „Prefață”, în Andrei Moldovan, *Cântec spre seară*, ed. Ioan Pinteș și Menuț Maximilian, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2024, p. 5-6.

⁴ *Ibidem*, p. 8.

Iuliu- Marius MORARIU

Regele An și povestea lui

Recenzie la: Daniela Floroian, *Povestea regelui An și a Celor Patru Anotimpuri*, Editura Ecou Transilvan, Cluj-Napoca, 2022.

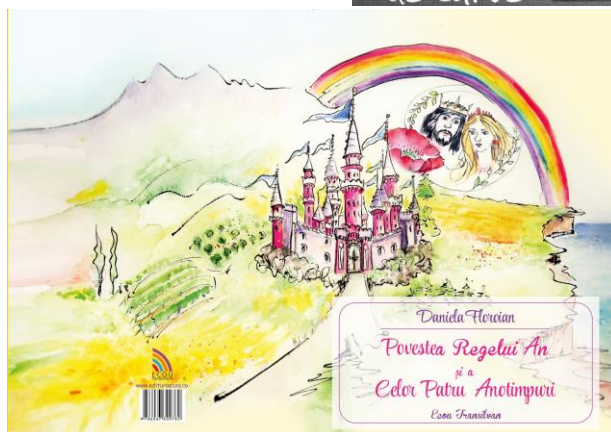
Doamna Daniele Floroian e un nume cu rezonanță deopotrivă pentru Cetatea Unirii, cât și pentru spațiul cultural românesc. Bibliotecar cu experiență, manager, om de televiziune și radio și scriitor, dânsa are un profil complex. Lucrarea: *Povestea regelui An și a Celor Patru Anotimpuri*, apărută la editura Ecou Transilvan din Cluj-Napoca în anul 2022 vine să o deconspire și într-o altă ipostază. Aceea a povestitorului. Nu a oricărui fel de exponent al tagmei. Al celui care, folosindu-se de experiența acumulată pe durata a mai multe decenii de interacțiune cu oameni de diferite formații, reușește să explice lucruri importante pentru mersul vieții într-o tonalitate ludică.

În fapt, întreaga lucrare se prezintă ca o înșiruire de metafore și personificări în cadrul căreia, povestea anului și a celor patru anotimpuri e expusă pe înțelesul celor mici. E adevărat, ilustrația vine să crească valoarea întregului demers și să ofere o perspectivă sinestezică asupra celor prezentate. Regele numit, defel întâmplător, precum o perioadă de timp, se vede în ipostaza de a-și găsi aleasa inimii. Cele patru pretendente poartă și ele, precum era de așteptat, numele anotimpurilor care vin, în climatul temperat continental, să dinamizeze viața oamenilor, având fiecare specificul său. Astfel, după cum ține să arate povestitoarea, dorința de a se căsători și de a avea urmași este cea care creează pretextul întâlnirii dintre personaje:

„După multe frământări și neliniști, o geană de lumină s-a ivit în sfârșit în gândurile sale. Fără să mai piardă timpul, i-a chemat la el pe Solii Pețitori și le-a spus cum trebuie să arate mireasa lui și ce au aceștia de făcut. Solii Pețitori au plecat imediat, val-vârtej, la drum, iar vestea s-a răspândit ca vântul și ca gândul. Fiecare fată din regat spera ca Solii Pețitori să se oprească la ușa ei, dar, rând pe rând, fetele erau respinse pentru că nu îndeplineau fie una, fie mai multe dintre dorințele Regelui An. Cu fiecare zi care trecea, regele devenea din ce în ce mai îngândurat și mai posac iar speranța că-și va găsi perechea potrivită scădea văzând cu ochii. Dar Solii Pețitori continuau să caute cu râvnă, până când, într-o bună zi, au găsit ceea ce căutau: patru fete inteligente și harnice, de o frumusețe ireală și care nu semănau deloc una cu cealaltă. Acestea erau cele patru anotimpuri: Toamna, Iarna, Primăvara și Vara.” (p. 9).

Istorisirea însăși e brodată ca un șir de narațiuni din lectura cărora tinerii cititori au cu siguranță multe lucruri frumoase de învățat. Autoarea reușește să dea povestirii nu doar o formă atractivă și să o transforme într-un adevărat tablou, menit a-l transpune pe cititor în vremuri de poveste, în care legile firii pot fi uneori suspendate, și să-i dea senzația că participă activ la cadrul narativ, construit pe baza unor procedee stilistice complexe.

Bine scrisă și acompaniată de o ilustrație bine aleasă și de un mesaj moral, lucrarea doamnei Daniela Floroian, intitulată: *Povestea regelui An și a Celor Patru Anotimpuri*, apărută la editura Ecou Transilvan în anul 2022 se constituie deopotrivă într-o invitație la lectură și visare, dar și într-o încercare reușită de a transmite, folosind cărări bătorite, precum cele ce țin de structura basmului, a

unor valori de o relevanță aparte. Tinerii care-și vor găsi răgazul de a adăsta asupra ei vor avea cu siguranță multe lucruri de învățat și vor câștiga bucuria unei zăbave cu folos. Pentru efortul de a ilustra atât de frumos, prin intermediul personificării, a poveștii anului, autoarea merită felicitată. Nădăduim că acest volum va constitui doar debutul unora similare, care vor stârni atenția celor mici.

Ștefan ANDRONACHE

Roma cea veșnic fascinantă

Ajungând „în această Capitală a lumii“, precum bine spune Goethe, și știind că am la dispoziție doar trei zile și jumătate, mi-am propus ca să parcurg Roma doar cu piciorul. De altfel, aceasta mi s-a părut a fi singura modalitatea de a cunoaște cu adevărat orașul nostalgiilor noastre latine, de a diferenția cât se poate de clar așezarea veche de cea nouă.

Dacă în alte metropole ale continentului nostru trebuie să depui ceva efort pentru a descoperi lucrurile mai importante, aici, dimpotrivă, ți se întâmplă să fii asaltat, chiar copleșit de ele din care motiv te simți adesea răvășit. Iată, într-un fel, principala motivație a aventurii hipnotice în care se prind cu bună știință turiștii veniți de pretutindeni.

După ce m-am instalat la hotelul „Galeno“, din Via dei Villini, pe care l-am identificat ușor din cauza unui splendid palmier aflat în preajma sa, am revenit nerăbdător în strada Nomentana care m-a călăuzit în piațeta dominată de Poarta Pia (desenată de Michelangelo), iar de aici am pornit de-a lungul străzii XX Septembrie. La nici o oră de mers printre clădiri monumentale (între care și Palatul Quirinale) sau mici grădini cu gust îngrijite am ajuns în zona cea mai seducătoare a „cetății eterne“, acolo unde continuă să supravețuiască tezaurul de istorie și de frumusețe al unei civilizații fantastice ce se află la fundamentul Europei moderne de astăzi.

Dispus între Piața Veneția și Piața Porții Capena, imensul spațiu (de cca. 300 ha) al centrului civic de acum două milenii conservă nenumărate vestigii ale antichității de la simple coloane, statui, temple sau arcuri de triumf, la construcții de mari dimensiuni.

Întâiul reper întâlnit a fost Columna lui Traian, cilindrul de marmură (înalt de 38 metri) pe care rafinatul artist și neîntrecutul narator, Apolodor din Damasc, l-a împodobit cu un amplu reportaj al campaniilor victorioase (101-102 și 105-106) ale împăratului roman în Dacia, metopele de aici constituindu-se, totodată, în actul de naștere al poporului român. Nu m-am putut apropia prea mult de ea pentru că autoritățile italiene s-au decis să o protejeze cu un gard înalt din fier întrucât spirala ascendentă a episoadelor sculptate - ce redau cele 2500 personaje - a avut mult de suferit, mai ales în partea sa inferioară, din cauza petardelor aruncate de tinerii adunați în Piața Veneția cu prilejul nopții dintre ani.

O scufundare benefică în trecutul civilizației

Pe latura stângă a străzii Alexandrina se găsesc: complexul de clădiri din cărămidă roșie al Pieții comerciale a lui Traian și Forumul lui August, pe care acesta și-l construise în cinstea propriei victorii (din anul 42 î.Hr.) obținută în lupta împotriva lui Cassius și Brutus, asasinii împăratului Cezar.

Dincolo de strada Forum-urilor Imperiale, identific cel mai vechi forum al Romei. Aici, creatorul său, Cezar, (în anul 48 î.Hr.) ridicase un templu în cinstea zeiței Venus. Din acest sanctuar nu s-a mai păstrat decât un simplu pedestal și trei coloane ce par să domine piața rectangulară din jur.

Privind Forumul Roman, invadat deja de turiști, am impresia că întrezăresc, printre ruine, figuri de împărați sau de gladiatori, de proconsuli sau hetaire. Arcul pe care și l-a înălțat Septimiu Sever, pentru a-și marca cei zece ani petrecuți în fruntea Imperiului, pare pregătit să-și sărbătorească venerabila vârstă de peste 1800 de ani de

Roma – Forul și Columna lui Traian

existență! Printre deschiderile sale, delimitate de patru coloane în stil corintic, se desfășoară o fantastică priveliște ce te incită să te scufunzi în timpurile imemorabile. Arcul a fost plasat între clădirea vechiul Senat Roman (de curând restaurată) și Templul monumental al lui Saturn. De undeva din dreapta, poate chiar din fața Rostrei (pedestalul de unde obișnuia Cicero să se adreseze maselor), începe binecunoscuta Via Sacra devenită astăzi principala cale de pelerinaj prin autentica pădure de ruine. Drumul acesta a fost parcurs de personalități ca: Petrarca, Dante, Goethe, Byron, Wagner, Stendhal, Vasile Pârvan etc.

Odată ajuns aici, mă las și eu antrenat de puhoii pelerinilor care și-au propus să nu le scape niciun element important al vastului muzeu de sub cerul liber. Așa se face că am văzut, rând pe rând, ruinele

(continuare în pag. 30)

templelor lui Castor și Polux (fiii lui Jupiter), al zeiței Vesta, al lui Antonin și Faustinei (integrat Bisericii San Lorezno in Miranda) și Templul lui Romulus porțile sale din bronz datând din secolul al IV-lea.

Fecioarele - ce urmau să întrețină zi și noapte focul sacru din Templul circular al zeiței Pământului - erau adăpostite în Casa Vestalelor, palat (construit în jurul unei grădini) ce cuprindea 50 de încăperi dispuse pe trei niveluri. Acum, în atriumul său, se văd câteva statui de vestale, una întreagă și alte câteva desfigurată. Pe lespezile din piatră din fața faimosului Templu al Vestei se opresc, uneori, grupuri de femei pentru a-și immortaliza chipurile în semn de prețuire a spiritului lor de sacrificiu.

La un moment dat, am întâlnit și o biserică (Santa Francesca Romana) cu fațada barocă și cu o campanilă în stil romanic. Alături de aceasta, se profilează Arcul lui Titus (cuceritorul Ierusalimului și inițiatorul diasporei ebraice), inconfundabil prin modestia și sobrietatea sa. Înfrățirea albă a arcului contrastează puternic cu culoarea întunecată a pământului sau cărămizilor zidurilor din preajmă dezgropate de curând. În clădirea atașată Sfântului lăcaș ființează Antiquarium Fornese, un muzeu ce expune obiectele descoperite de arheologi numai în incinta Forum-ului, de la urne funerare din Epoca Fierului și până la frize ce au aparținut diverselor temple.

Milenara Via Sacra mă conduce, mai spre capăt, pe lângă una din laturile vastului Templu al lui Venus pe care o reconstituie șirul perfect simetric al celor zece coloane. Pașii rătăcitorilor lumii prin acest straniu univers răsună tot mai apăsător atunci când ajung în porțiunea lespezile din piatră excesiv de șlefuite.

Arcul lui Constantin, mult prea împodobit, îmi amintește atât de ziua de 21 Mai, sărbătorită în fiecare an de toți creștinii, cât și de victoria, din 312, asupra lui Maxențiu, rivalul său. Monumentul a fost ridicat, în anul 315, de către „Senatul și poporul Romei” cu puțin timp înainte de mutarea Capitalei Imperiului de la Roma la Bizanț. Cea mai mare parte a decorației arcului provine însă de la monumentele din preajmă cu mult mai vechi motiv pentru care specialiștii îl consideră a fi primul muzeu al sculpturii oficiale romane.

Simbolul „Romei eterne”, Colosseum-ul - care se deosebește de absolut toate construcțiile întâlnite până acum - a fost conceput din ordinul lui Vespasian în anul 72 d.Hr. În „cilindru de piatră” de formă eliptică (188 x 156 m) și înalt până la 55 metri sunt cuprinse: „Douăzeci de veacuri și mai bine de ură, / De revoltă, de scrâșnet, de cruzime, de sânge” (Ion Frunzetti). În cel mai mare amfiteatru roman realizat vreodată se puteau aduna peste 50000 de spectatori în ordinea rangurilor lor. Cu ocazia inaugurării făcută de Titus, pe timpul celor două zile cât a durat această sărbătoare, prin fața oamenilor entuziasmați au defilat 2000 de gladiatori și s-au perindat mai mult de 9000 animale sălbatice! Mult mai târziu, spectatorilor dornici de cruzime li s-au adus, pe podiumul central, și primii creștini asupra cărora au fost asmuțite fiarele flămânde.

Cu patru-cinci secole în urmă, atunci când cerul Romei fusese pe punctul de a-și pierde una din pecetele sale de vechime, uriașul amfiteatru devenise cariera de piatră cea mai la îndemână. Părți întregi din structura sa au fost deplasate, treptat-treptat, pe șantierele multora din palatele faimoase ale Romei. La un moment dat, pe

ruinele sale reușise să se înrădăcineze tot felul de plante ale căror semințe fusese aduse de vânt. Un botanist englez, într-o lucrare pe care le-a consacrat-o, „Flora Colosseum-ului”, identificase 420 specii!

Partea restaurată îți permite să apreciezi adevăratele sale dimensiuni și frumusețea elementelor decorative create de cele trei șiruri distincte de coloane, dorice la parter, ionice la primul etaj și corintice la cel de al doilea. Înăuntru, dacă nu ești îndrumat, riști să te rătăcești pe coridoarele de acces. O dată ajuns la ultimul nivel, ți se desfășoară în toată splendoarea amfiteatrul conceput pentru spectacolele de circ.

Roma - Arcul lui Constantin

Parcul „ruinurilor”, cum se mai numește Palatinul (al cărui nume vine, pare-se, de la Palas, zeița păstorilor) este, la rândul-i, un compendiu de istorie. Sunt atras nu numai de cel mai agreabil situ arheologic întâlnit până acum la Roma, ci și de atmosfera puțin misterioasă pe care acesta reușește să o răspândească. Lupoanca din legenda întemeierii orașului aici i-a hrănit pe cei doi gemeni ai săi: Romulus și Remus. În acest loc, atât de căutat de aristocrația romană, s-au înălțat cele mai fastuoase palate și vile între care se remarcă cele ale lui August (mărit, ulterior, de Septimiu Sever și devenit, vreme de trei sute de ani, reședința oficială a stăpânilor imperiului) și al soției sale Livia, al lui Domițian și Septimiu Sever, ale lui Catul sau Cicero, oratorul. Majoritatea construcțiile s-au deteriorat în timpul Evului Mediu. Printre ruinele acestora și-au găsit, adesea, sălaș călugării. Ulterior, cardinalul Alessandro Farnese a transformat toată coasta colinei dinspre Forumul Roman într-o admirabilă grădină.

Colosseumul, simbolul Romei eterne

Continuându-mi drumul, prin calea Circului Massimo și via della Consolazione, ajung și în Piața Bocca

(continuare în pag. 31)

della Verità al cărei nume a fost împrumutat de la binecunoscutul disc din marmură „gura adevărului“ (vechi de peste cinsprezece secole) încadrat în peretele porticului frumoasei Biserici Sfânta Maria in Cosmedin. Conform legendei, dacă ești mincinos și-ți strecuri cumva mâna în gura divinității fluviiale, care joacă rolul unui autentic detector de minciuni, riști să n-o mai recuperezi întreagă.

Aici, întâlnesc arcul masiv din cărămidă pe care l-a ridicat Janus, în secolul al IV-lea, exact la intersecția drumurilor ce dădea în piață și la umbra căruia obișnuiau să se tocmească cumpărătorii cu negustorii. Din vechiul Forum Boarium supravețuiesc, în cadrul unei mici grădini ce dă spre malul Tibrului cel liniștit: Templul lui Portunus, dedicat zeului protector al fluviilor și porturilor și cel mai rotund (dar și mai vechi din cele câte există la Roma!) dintre templele închinat lui Hercule învingătorul. Acesta din urmă este o reconstrucție din timpul lui August a unui sanctuar păgân. Cela sa din marmură este acoperită cu olane roșii, coperțina de formă circulară sprijinindu-se pe douăzeci de coloane svelte în stil corintic, perfect conservate.

Roma - Capitolul

Roma - Panteonul

De pe podul din apropiere, ce leagă Palatinul de cartierul Trastevere, se vede arcul altui confrate, al celui ce poartă numele ui Aemilius (ce datează din sec. al II-lea î.Hr.), care a rămas după inundațiile din anul 1598, precum și singura insulă locuită de pe albia fluviului unde ajunseră ale lui August (mărit, ulterior, de Septimiu Sever și devenit, vreme de trei sute de ani, reședința oficială a stăpânilor Imperiului) și al soției sale Livia, al lui Domițian și Septimius Sever, ale lui Catul sau Cicero, oratorul. Majoritatea construcțiile s-au deteriorat în timpul Evului Mediu. Printre ruinele acestora și-au găsit, adesea, sălaș călugă-

rii. Ulterior, cardinalul Alessandro Farnese a transformat toată coasta colinei dinspre Forumul Roman într-o admirabilă grădină primii sclavi de origine evreească pe care îi adusese cu el împăratul Titus după îngenuncherea definitivă prin forță a Ierusalimului.

Cu pașii din ce în ce mai grei, mă îndrept spre Campidoglio, locul de deosebită frumusețe ce aparține unei epoci mult mai apropiate de noi. În centrul religios al vechii Rome, acolo unde pe fruntea lui Petrarca, în anul 1300, a fost așezată cununa cu lauri, Michelangelo a creat, în secolul al XVI-lea, din ordinul Papei Paul III, Piața Capitoliului și scara largă „La Cordonata“, având grijă să deseneze și fațadele palatelor care urmau să o delimiteze: cel Nou (numit și Capitolino ce avea să devină, pe parcurs, primul muzeu public din lume!), Conservatori (unde, în prezent, funcționează o foarte valoroasă Pinacotecă cu tablouri de Veroneze, Tintoretto, Caravaggio și Tițian) și al Senatorilor (sediul Primăriei Capitalei).

Prin demersul său mare sculptor și arhitect a readus Capitolul la stadiul de cel mai important centru arhitectural al orașului. În mijlocul pieții, marcată de benzi albe dispuse într-o formă radiar-convergentă, pe un soclu, conceput tot de Michelangelo, tronează statuia ecvestră din bronz (replica originală din aur fusesse turnată în secolul al II d.Hr.) a lui Marcus Aurelius. Ea privește în direcția celor doi dioscouri din marmură, Castor și Pollux, fixați în capul scării. Întreaga compoziție axială reprezintă una din inovațiile notabile ale arhitecturii renascentiste din care motiv ea avea să fie scrupulos imitată de mulți dintre arhitecții europeni.

Coborând treptele scării regale, am descoperit, imediat pe partea dreaptă, o altă scară mult mai abruptă și cu... 124 trepte capabile să te conducă spre austera Biserică Santa Maria in Aracoeli (secolul al VI-lea).

Dar cum nimeni dintre cei ajunși aici nu-și încheie insolita călătorie prin Roma eternă fără să facă un popas și la Pantheon, iată-mă ajuns, după nici o jumătate de ceas, în Piața Rotonda, acolo unde, mai întâi Agrippa (27-25 d.Hr.) și, mai apoi, împăratul Hadrian (118-125 d.Hr.) au ridicat mărețul „templu al tuturor zeilor“.

Numeroși turiști stau încolonați în fața peristilului clasic ale cărui coloane corintice din granit par să ascundă ciudata construcție a celui mai bine conservat dintre toate edificiile antichității existente la Roma. Conceput după structura templului atenian pentru a oferi un spațiu interior cu proporții perfecte, Pantheonul se remarcă, datorită cupolei sale uriașe (cu diametrul de 43,3 metri!). Prin ochiul ciclop din centru acesteia pătrunde lumina naturală de afară care crează o atmosferă extrem de propice reculegerii. Impresionat, mă închin în fața mormântului divinului Rafael și omagiez numele monarhilor Italiei ale căror rămășițe se află depuse în niște sarcofagii impunătoare.

La ieșire din mauzoleu, o trăsură cu doi cai negri și cu un surugiu pus pe glume îmi ațin parcă ostentativ calea, dar simțindu-mă deja beat de atâtea frumuseți antice, cum spunea, undeva, Marin Sorescu, mă hotărâsc să închei, totuși, cu fruntea sus, primul meu

(continuare în pag. 32)

traseu de aproape douăzeci de kilometri prin metropolă.

Ideal ar fi fost ca itinerariul acesta să fi putut include și o plimbare pe Appia Antica (croită cu 300 de ani î.Hr. de cenzorul Appius Claudius) numită și „regina viarum“, și de-a lungul căreia se înșiră nu numai o splendidă alee de chiparoși, ci și o suită de monumente, de la Biserica „Quo Vadis Domine“, la mormântul atribuit lui Romulus și de la Catacombe, la mormântul impresionant al Ceciliei Metella. Dacă voi reveni aici, cu siguranță că nu o voi ocoli așa cum nu-mi va rămâne indiferentă nici Ostia, renumitul port dinspre mare. Deci, nici într-un caz nu sunt dispus să împărtășesc decizia categorică a lui Jean Cocteau care își încheia poezia inspirată de șederea sa în Capitala Italiei cu versul „Adio Roma per sempre“.

De la Castelul Sant' Angelo la muzeele Vaticanului

Revenind la legendarul Tibru, a doua zi, m-am oprit, după ce am traversat impunătorul pod roman pe ale cărui balustrade se înșiruie îngerii lui Bernini, la Castelul Sant' Angelo.

Construit între anii 117-139 d.Hr., inițial ca mauzoleu pentru a adăposti rămășițele pământești ale împăratului Hadrian (ulterior au mai fost înmormântați aici și alți împărați de la Antoniu la Caracalla), pe parcurs, datorită poziției sale strategice, el și-a schimbat destinația devenind fortăreață sau închisoare a Vaticanului. Datorită configurației sale circulare, construcția a rezistat mult mai ușor asalturilor vizigoților din anul 410. Diverși papi s-au refugiat aici, în vremurile de restriște, fapt ce avea să conducă la accentuarea funcțiilor sale militaro-defensive. În secolul al XV-lea, castelul fusese chiar unit cu Palatul Sf. Scaun printr-un pasaj suspendat care se mai păstrează și astăzi.

Roma – Vedere spre Castelul Sant'Angelo.

Roma – Cetatea Sf. Scaun

În momentul în care pătrunzi în „curtea de onoare“ sau atunci când urci pe treptele din piatră, ai impresia că te afli chiar la Castelul Bran din România. Spațiul prin care te miști este destul de strâmt. Tot ce întâlnești în cale pare să te înfioare. Zidurile circulare sunt extrem de groase, dar încăperile - unde sunt îngrămădite diverse piese de mobilier și chiar arme de epocă - sunt destul de mici. O singură excepție pare să facă sala bibliotecii. Lumina care pătrunde atât de discret înăuntru iluminează frumoasa decorație în frescă de pe pereți sau de pe plafon. La ultimul nivel o expoziție de etnografie specifică zonei Amazonului pare să dea un plus de culoare sumbrei construcții.

Terasa superioară, dominată de statuia uriașă din bronz a arhanghelului Sf. Mihail (se spune că, acesta, i s-a înfățișat papei Gregorie I, în timpul unei procesiuni religioase din secolul al VI-lea, cu care prilej l-ar fi anunțat de sfârșitul ciumei ce decimase populația Romei) - surprins în momentul când și-a scos sabia din teacă - îți oferă o splendidă panoramă atât asupra centrului Capitalei de astăzi cât și asupra Catedralei Sf. Petru a cărei cupolă o văd pentru prima oară. Totodată, admir salba podurilor aruncate peste fluviul care curge atât de lin, oglinda pe care o formează acesta permițând arcurilor și fațadelor palatelor de pe chei să se reflecte în apa limpede. De la înălțimea parapetului s-a aruncat Tosca, eroina lui Puccini. Pe terasa care străjuie intrarea în pasajul de trecere al papilor au fost instalate mai multe tunuri pentru a reconstitui atmosfera din epocile îndepărtate.

Ieșirea din castel mă conduce spre scuarul din Piața Pia dominat de umbrelele mărețe ale celor cincisprezece pini la umbra cărora s-au aciuat mai mulți negustori de suveniruri. De aici, reperez ușor via della Conciliazione (strada Concilierii, croită în anul 1937) o cale de acces largă cu corpuri de clădiri moderne cu doar patru etaje. De-o parte și de alta a străzii se înșiruie stâlpi albi cu felinare precum și vasele uriașe din lemn cu plante ornamentale, frunzele verzi ale acestora suprapunându-se pe fațadele din cărămidă roșie.

Monumentul care domină fundalul superbului decor urbanistic mă atrage ca un magnet. După nici cincisprezece minute de mers, pe artera sărbătorească împodobită, iată-mă ajuns într-unul dintre cele mai râvnite locuri de către toți pelerinii creștinătății. Somptuoasa Bazilică Sf. Petru a fost ridicată în timpul pontificatului lui Iuliu al II-lea pe locul altei biserici creștine ctitorită, în anul 320 d.Hr., de către Constantin cel

Mare, chiar pe locul Circului lui Caligula în interiorul căruia, ceva mai înainte, fusese martirizat primul dintre apostolii lui Iisus.

Construcția catedralei – desenată de Bramante – a început pe 18 aprilie 1506 și a durat peste o sută douăzeci de ani (sfințirea făcându-i-se pe 18 noiembrie 1626 de către papa Urban al VIII-lea), la edificarea sa contribuind mai multe generații de arhitecți. Doi artiști și-au pus puternic amprenta geniului lor asupra edificiului și, respectiv a pieții, Michelangelo și Bernini. Primului i se datorează nava centrală și cupola (1546), celuiilalt piața.

(va urma)

Georgeta MUSCĂ-OANĂ

Lumina Învierii

Credința glăsuiește în inima gândirii
Și-n mii de piepturi saltă dorința mântuirii;
Cu lumânări în mână, cu sufletele-n floare,
Pornim spre Catedrală, la Sfânta Sărbătoare.

Mireasmă de magnolii se-nalță pe Domnească,
Ne însoțește pasul cu dragoste firească.
Pe clapele iertării alunecă trăirea
Și-n clipa cea de taină degustă împlinirea.

În cântecul de slavă, trecut prin calde șoapte,
Lumina năvălește în pântecul de noapte.
Cu glasuri îmbăiate în aura iubirii
Și clopotele cântă în psalmii fericirii.

Pe ramuri înflorite trec îngerii de lumină
Și-n viscol de petale copacii se închină.
Natura ațipită în rugă se trezește,
Cu ochii plini de stele și noaptea ne zâmbește.

Parfumul de Lumină învăluie simțirea
Și-n ruga înflorindă ne botezăm iubirea.

Sărbătoarea Luminii

Se topesc tristeți caduce,
Urma nopții cade frântă,
Cu izbânda de pe cruce
Clopote de rouă cântă.

Zori plutesc fără de teamă
Prin petale de glicină,
Beau culori și-n rugă cheamă
La ospățul de lumină.

În veșmânt de sărbătoare,
Toți copacii fredonează,
Vântu-și pune frac de soare
Și-n miresme se botează.

Cu sfială dă binețe
Prin altarul primăverii
Și-mi șoptește cu blândețe
Imnul Sfânt al Învierii...

Inima greu încercată,
Cu smerenie blajină,
Stă în rugă-ngenuncheată
Și se-nfruptă din lumină.

În noaptea Sfintei Învieri

Stau îngerii la porți de cer,
Pământul îl veghează;
Cu stelele, în cor sublim,
Natura-n cânt vibrează.

Rugându-se cu noi, smeriți,
Se pleacă-n floare merii,
Miresme fragede aduc
La Slujba Învierii.

În simțuri crinii își desfac
Petalele-nnoirii
Și-n slava bucuriei beau
Din psalmii fericirii.

În noaptea-nvăluită-n har,
Cu inima senină,
La Catedrală împărțim
Lumină din Lumină.

Din mii de piepturi, spre Înalt,
Iubirea-n cânt se-avântă,
O candelă se-aprinde-n cer
Și heruvimii cântă.

La harfele luminii cânt

Îmi lăcrimează timpul tăcere peste foi,
Trec nopțile trudite și umerii mi-s grei,
Da'-n ierburi de speranță, cu miros de trifoi,
Las tâmpla-ncărunțită pe lujer de idei.

Iernatica simțire visează ghiociei,
Neprihănite clipe pun strai de cuvânt
Și vreau să uit de noapte, de scâncete de stei,
La harfele luminii cu sufletul să cânt!

Simțirea-nviorată, stropită-n zori cu mir,
Revigorează rima și ritmul, mai vioi,
Aleargă prin catrene cu glasul de zefir
Și se-nfrățește-n rugă cu cântecul din ploii.

Ca salcia, smerită, plecată spre pământ,
Așa și eu, Părinte, cu sufletul Te cânt!

Trezire

Din cafeaua aburindă sorb tăcut, pe îndelete
Și, uitând tristeți mărunte,
Ias aroma-i să mă-mbete.
La fereastra din balconul - tainic loc de regăsire,
M-adâncesc în reverie privind cerul cu uimire.

Ies din noaptea somnolentă energii
ce-mi luminează
Mintea ce-a zăcut în umbră
și simțirea-mi se filtrează.
În căușul năzuinței mă ridic spre-a Ta iubire;
Regăsind pierdute sensuri, caut căi spre înflorire.

Cât pierdut-am, Sfânt Părinte,
nu știu de-oi afla vreodată!
În trezirea mea târzie plânge fibra-ncercănată,
Nu cu lacrimi de durere, nici cu susur de regrete;
Vălul neștiinței cade peste gânduri desuete.

Din cafeaua amăruie sorb aromele-i discrete,
Iar în inima-mi deschisă, ruga curge pe-ndelete.

Corabia beată
Arthur Rimbaud (1854-1891)

1. Cum coboram liniștită pe fluvii la vale,
N-am mai simțit că-s trasă de edecari:
Piei roșii țipând îi luaseră drept ținte,
Țintindu-i goi de stâlpii boiți în culori.
2. Alunecam așa fără nicio grijă de echipaje
Purtând flamande grâne sau englezești bumbacuri.
Când edecarii au sfârșit întreaga hărmălaie,
Fluviile m-au lăsat în voie să plutesc.
3. În plescăitul plin de furie al mareelor,
Eu, iarna trecută, mai surdă decât creierul țâncilor,
Fugii! Niciodată peninsule desprinse
N-am suferit vreo babilonie mai triumfală.
4. Furtuna mi-a binecuvântat trezirile pe mare.
Mai ușoară decât un dop dănțuiam pe valurile
Aname purtătoare de victime eterne,
Zece nopți fără să regret nătângul ochi al farurilor.
5. Mai dulce decât par merele acre în gura copiilor
Apa verzuie pătrunse carcasa mea de brad
Și albastre pete de vin și de vărsături
M-au spălat dispersându-mi cârma și ancora.
6. Și de atunci m-am scaldat în Poemul
Mării, infuzat cu înstelări și lactescent,
Devorând azururi verzi; în care, palid plutind
Vreun înecat gânditor coboară adeseori.
7. În care umplând de râie brusc albăstrimile, deliruri
Și ritmuri lente sub irizări de ziuă,
Mai tari decât alcoolul, mai mari decât lirele voastre,
Dospesc amare roșeți ale iubirii!
8. Știu ceruri brăzdate de fulgere, trombele,
Torenții și curenții: cunosc înserarea,
Zorii exaltați precum în popor de porumbel,
Și am văzut adesea ceea ce nimeni n-a visat!
9. Soarele scund, pătat de mistice orori,
Iluminând lungi împietririi violete,
Asemeni unor actori de străvechi drame,
Valurile ducând până-n zări fioruri de jaluzele!
10. Am văzut noaptea verde cu orbitoare omături,
Sărut urcând încet până la ochii mărilor,
Curgerea de nemaiauzile seve
Și trezirea galben-albastră a fosforilor cântând.
11. Luni de-a rândul am urmat turma valurilor
Isterice, hula asaltând recife,
Fără să mă gândesc că luminoase tălpile Mariilor
Ar putea îmblânzi botul întărâtat al oceanelor.
12. Știți, m-am izbit în cale de incredibile Floride
Amestecând cu flori ochi de pantere cu piei
De oameni! Curcubeu ca niște hățuri încordate
Sub orizontul mărilor, la turme verzui!
13. Văzut-am imense mlaștini fermentând năvoade
În care un ditamai Leviatan în trestii putrezea!
Prăvăliri de ape boncăluind peste liniști
Și îndepărtări în cădere peste prăpăstii fără fund!
14. Ghețari, sori de arghint, valuri de sedef, ceruri de jeratec,
Împotmoliri hidoase pe fundul găurilor brune
În care gigantici șerpi sfâșiați de ploșnițe
Cad din arbori sfârtecați de miasme negre.
15. O, cât aș fi vrut copiilor s-arăt aceste dorade marine
Din valul albastru, acești pești aurii, repezi cântăreți.
Spume de flori îmi legăneau rătăcirile
Și inefabile adieri mă-ntraripau din când în când.
16. Uneori, martir sătul de poli și zone,
Marea, al cărui suspin făcea să mă clatin ușor,
Urca spre mine flori umbroase cu galbene ventuze
Și încremeneam precum o femeie în genunchi.
17. O insulă aproape, legănând la bord ciorovăieli
Și găinațuri de certărețe păsări cu ochi blonzi,
Și am tot plutit, când prin funiile-mi slăbite
Cei înecați coborau înapoi să adoarmă.
18. Ori eu, navă rătăcită în împletiturile golfurilor,
Zvârlită de furtună în văzduhul fără de păsări,
Eu, ai căror Monitori și veliere Hanseate
Nu ar fi reușit să-mi pescuiască coaja beată de apă;
19. Liberă, fumegând, învăluită în brume violete,
Eu care străpuns-am cerul de jar precum un zid,
Ce poartă, dulceață delicată pentru poeți blajini,
Lichenii solari, răpciugi de azur;
20. Alergând, pătată de electrice semiluni,
Nebună, plută trasă de negri hipocampi,
Când ilulii făceau să se prăbușească sub ciomăgeli,
Ultramarine ceruri în pânii uriașe arzând.
21. Eu, care tremuram, simțind cum răsar la zeci de leghe
Rutul Behemonților și al trudnicilor Maelstromuri,
Veșnică torcătoare de neclintiri albastre,
Regret Europa cu străvechii parapeți!
22. Am văzut siderale arhipelaguri, insule
Ale căror ceruri în delir se deschid marinarilor:
Să fie oare aceste nopți adânci dormind în singurătate,
Milioane păsări de aur, o viitoare Forță?
23. În adevăr, prea mult am plâns. Sfâșietori sunt zorii.
Orice lună atroce și orice soare amar.
Acra iubire m-a umplut de amețitoare toropeli.
De-ar fi să-mi crape chila! În mare să mă scufund!
24. De mai doresc vreo apă în Europa, e-acea băltoacă
Rece, neagră, unde într-un îmbălsămat amurg,
Chircit pe vine, un copil, plin de tristețe, lasă-n joacă
Un vaporăș plâpând precum un fluture de mai.
25. Eu nu mai pot, o, valuri scaldat de-a voastre lăncezeli,
Să mă iau după cei care cară bumbacuri,
Nici să îndur trufia steagurilor și a farurilor,
Nici să plutesc pe sub ochii cumpliți ai pontoanelor.

În românește de **Ignatie Greuc**

Ignatie GRECU**Un ram înflorit,***pentru cel preaiubit, poetului Petre Rău*

Pentru că iubești și ești preaiubit
 Pentru că ești poet și scrii poezie,
 Primăvara a dorit ca să vie
 La fereastra ta cu-n ram înflorit.

Porumbeii

Sub streșini înalte așteaptă tăcuți
 Să sfârșim în biserică liturgia,
 Ei s-o ducă mai departe în cer
 Acolo unde-i nesfârșită împărăția.

Nu fi trist

Nu fi trist câtă vreme pasărea cântă
 Pe ramul înflorit din grădină.
 Și izvorul printre pietre se-avântă
 Și marea râde în zori, cristalină.

Frumusețe divină

De când te-aștept, o, frumusețe divină!
 Sufletu-mi suspină cu lacrimi în prag,
 Gata oricând să te-mbrățișeze cu drag,
 Ca pe un înger cu aripi de lumină.

Înmiresmate noapți

Înmiresmate noapți cu lună plină,
 Cu stele tremurând în depărtări,
 Cărări sub pașii noștri se îmbină
 Ducând la pomi cu dulci înmiresmări.

Sfială

Mă opresc deseori din mers și mă sfiesc
 Pasul să pun pe pragul vechi de piatră înverzit,
 Pe care odinioară Eminescu a pășit
 La mănăstire-n pelerinaj sufletesc.

Câinele și cireșul înflorit

Mă iau după el oarecum neliniștit,
 El latră întruna de parcă mi-ar spune:
 -Vino cu mine să-ți arăt o minune,
 La capăt de drum un cireș înflorit!

Corbul

Calcă sfios, parcă numărând pașii
 Să nu strivească înfloriți toporașii.
 Când dă peste o găză sau vreo albină
 Ridică ochii la cer și-ncet se înclină.

Copilul și magnolia

Copilul încearcă în zadar să se-ntindă
 S-atingă cu mâna o ramură-nflorită.
 Atunci magnolia se lasă-n jos fericită
 Și-i atinge obrazul c-o mângâiere blândă.

Privighetoarea I

L-am rugat pe portar să fie blând
 Când vine, să n-o oprească la intrare.
 Ea are voie de Sus să intre oricând,
 Să cânte și să bucure fără-ncetare.

Privighetoarea II

A venit și a intrat fără să întrebe
 Și-n sălcii când ciocul mic și-a deschis
 Toate au început să înflorească aieve
 Făcând din mănăstire un nou paradis.

Magnolia din mănăstire

Între două bătăi de clopot înalt
 Toți se opresc din mers să privească,
 Semn că s-a întâmplat ceva minunat:
 Magnolia a început să-nflorească.

Dumitru BĂLUȚĂ

SURĂSUL GIOCONDEI (2)

Cineva a bătut în poartă și Alecu a revenit la realitate. De cu seară zăvorăse poarta din interior, așa că a mers să deschidă. Era unchiul Ștefan. Purta pălărie de paie, cum obișnuiesc prisăcarii, care îi proteja chelia. O purta de la Paști până toamna târziu. Unii săteni glumeau pe seama lui, precum că „n-o scoate de pe creștet nici noaptea, ca să nu-i cadă stelele-n gavanosul de pe umeri”.

– Bună dimineața, nea Ștefane. Dumneata ești, dar eu mă gândeam cine o fi dis-de-diminează.

– 'Neața, nepoate. Da' cine să fie, că pe la noi de-amu nici ziua nu-ți bate nimeni în poartă. Numai dacă cineva are nevoie mare.

– Se pare că ai dreptate. Venind în sat, puțini oameni am văzut pe ulițele. Am observat și o groază de case părăsite.

– Mulți pleacă, puțini se întorc. Părerea mea este că mare paere, mai ales tineretul, nu pleacă din cauza sărăciei. Bogați noi n-am fost niciodată. Încă nimeni n-a murit acasă de foame, dacă muncește. Câmpiile noastre sunt atât de mănoase și întinse, au atâta nevoie de brațe de muncă, încât îi încape pe toți. Ei, dar năravu-i să meargă la condiții de-a gata. Da' fă și tu cexa acasă, ca să fie ca-n Europa. Eu le spun și alor mei: veniți acasă, că avem gospodărie, prisacă, pământ pe care eu nu-l mai pot lucra și-l dau în arendă pe degeaba. Păi, pe vremuri, Grăneni a fost cel mai văzut sat de pe Valea Lăpușnei și acum să rămână fără oameni? Nu așteptați să vină alții de pe aiurea, că nu se știe ce-o fi... Tu ce zici?

– Eu nu știu ce să spun. S-a mai vedea.

– Da' ce ești așa de palid, nu te-ai odihnit bine noaptea?

– Cum să nu! A ironizat Alecu. La miez de noapte m-au trezit cocoșii, ei nici în zori nu m-au lăsat să ațipesc. Dar și clopotele, din toate părțile...

– Azi, dis-de-diminează, se vestește Pogorârea Duhului Sfânt, adică Duminica Mare. Noi, sătenii, așa am apucat și, ce n-ar fi, tot așa ținem. Nu ca voi la oraș.

– Se mai respectă și la oraș obiceiurile.

– Se respectă, numai că lumea-i tare singuratică. Eu mai vin pe la oraș să cumpăr câte ceva pentru albi și văd: merg oamenii buluc pe stradă și nu se simt, nu se privesc unul pe altul. Fiecare-i cu fire în urechi și vorbește singur cu dânsul.

– Mă rog, vorbesc la telefonul mobil cu cei de acasă, cu prietenii.

– Da-s cam caraghioși orășenii tăi!

– Asta e problema lor. Eu am treaba mea. Cum stau lucrurile cu cumpărătorii?

– Păi, de asta te-am sunat, ca să vii cât poți de repede. Nu de alta, dar la câte case sunt scoase de vânzare, pierzi cumpărătorul. N-am putut să-ți spun mai multe la telefon, căci m-a muștrat primarul. Vezi, Doamne, umblă mulți de-alde mine la telefonul primăriei, dar primăria n-are bani să plătească convorbirile...

– Nu ți-au cumpărat copiii un telefon mobil, cu ei cum comunică?

– Ba da, dar mai deunăzi am apăsat în dodii un buton și nu mai are glas.

– Ei bine, voi vedea eu ce are. Spune, cine e cumpărătorul?

– Un bărbat cu nevastă-sa – Ion și Maria, din satul Salcia, de peste deal. Tineri, cam sub 30 de ani. Au copii, dar n-au casă. Locuiesc cu părinții.

– Sunt credibili cumpărătorii ăștea? De ce nu-și cumpără casă în satul natal?

– Băiatu-i de-a lu' Sofronovici. Îi cunosc pe părinți – oameni cumsecade. Da' la cât de mic este satul lor, a rămas numai cu bătrânii. Nu mai au nici școală, nici magazin. La noi, cum n-ai da, mai funcționează grădinița, școala, magazine mai multe decât cumpărători. Primarul zice că o să vină cineva să deschidă o fabrică de de tocat gunoaie, unde vor munci aproape o sută de oameni.

– Ei bine, le-ai arătat casa?

– Știut că au văzut. Pe dinafară, că înăuntru... Erau cu încălțăminte plină de glod, că ploase în ajun. S-au bucurat că este fântână în ogradă.

– Au întrebat de preț?

– Păi, de bună seamă au întrebat. Eu nu le-am spus cât ceri tu, ci puțin mai. Cam cât să ai de unde lăsa în caz de...

– Și ei?

– Au înțeles că-i cam scump, da' mă rog... S-au grăbit să plece. Dar au lăsat vorbă să te anunț, că s-or întoarce duminică, adică azi.

– Ești sigur că vor reveni?

– Știu eu?...

Nea Ștefan a tușit în pumn de câteva ori, căutând în același timp cum să schimbe discuția pe care el nu și-ar fi dorit să o aprofundeze. Îi părea rău că nepotul său este atât de hotărât să vândă casa. Nu că și-ar dori să aibă și el la bătrânețe măcar o rudă alături, dar nici părinții lui n-ar fi acceptat ca gospodăria muncită de ei să ajungă pe mâini străine. S-a așezat în cadrul ușii verandei și, ca să mai tragă de timp, a cerut de la Alecu o țigară.

– Nene, nu te-am văzut niciodată fumând, s-a mirat Alecu.

– N-aș zice că-s fumător sadea. Asta din cauza albiilor. Lor nu le place. Cum simt duhoarea de tutun – gata! Se agită și nu-mi dau să mă apropiu de ștupi. Da' când mă apucă nervul, păcătuiesc și eu.

– Te-am supărat eu cu ceva?

Nea Ștefan l-a privit pieziș, dar a tăcut. Căuta cuvinte potrivite cum să înceapă ce demult vroia să-i spună. Să-l dumerească pe Alecu, ca să nu vândă casa. Într-un târziu bătrânul zise:

– Nepoate dragă, de ce te grăbești tu să scapi de gospodăria asta?

– Cum, adică, „de ce”? Eu am locuință la oraș și...

– Da, mă, da' chiar deloc nu te trage la vatra ta? Pă-

(continuare în pag. 37)

rinții tăi, cât au trăit, și-au pus tot sufletul în ceea ce vezi tu în ograda asta. Frate-miu, Zaharia, a avut un singur copil, pe tine. Tu ai plecat devreme de-acasă pe la școlile tale și, poate, nu știi... El, că avea mâini dibace la zidărie și tâmplărie, tot ce făcea, de construia ceva, de refăcea, spunea că-i pentru tine. „Odată și odată, spunea tat-to, s-a întoarce băiatul acasă și s-a bucura de munca părinților.” Iaca așa nădăjduia și Dora, mamă-ta, La oraș ți-o fi bine – nu știu, da' de-amu ai și tu o vârstă...

– Mai este, mai este, uncheșule, ce naiba...

– Cum n-ai da, parul stă ca parul, iar funia se scurtează.

Unchiul urmărea pe sub sprâncene cum Alecu nu-și găsea loc. Pășea rar, de la pragul casei până la poartă și înapoi, parcă măsurând distanța, numai el știind pentru care motiv. Însă, de fapt, nepotul lui se gândea: de ce nu i-ar spune uncheșului pe șleau, că are nevoie de bani? De mulți bani, pentru că s-a împotmolit în datorii. Dar ar trebui să-i explice și cum s-a pomenit în asemenea situație. Să-i spună că din cauza soției sale, care nu se mai sătura de podoabe, de luxuri? Dar și el este vinovat, pentru că nu a putut să-i refuze. Să se lamenteze că prietenii și colegii de serviciu, de la care s-a împrumutat mereu, sunt gata să-l reclame în judecată? Dar mai are și la bancă un credit, a cărui termen de rambursare expiră în curând, iar cu banca nu te joci. Problemele lui se vor complica și mai tare, dacă banca îi va sechestra apartamentul de la oraș sau casa de la țară. Îi pasă nenicului că onoarea lui, prestigiul imaginii lui profesionale, dar și ceasocială, ca persoană publică, sunt în pericol? Alecu nu știa cum să procedeze și dacă are rost.

– Nea Ștefane, vreau să-ți spun ceva, s-au rupt involuntar din gură lui aceste cuvinte, la întâmplare, după care nu era gata să mai spună ceva.

– Îngăduie puțin, eu n-am terminat vorba mea. Eu zic așa: fata să rămână la oraș, că viața i-i înainte, iar tu cu nevasta să vă mutați aici. Geni tot de la țară se trage, așa că...

– Mai lasă-mă cu Geni, s-a scăpătat Alecu, dar repede s-a echilibrat. Mata nu știi...

– Ce să știi, că-i dusă în Italia? Las' că se întoarce ea. Nu fug câinii cu colaci în coadă nici pe-acolo.

– Nene, cireșul de după casă nu s-a uscat? Astă-tamnă arăta prost.

Alecu a schimbe vorba, pentru că nu mai suporta acel subiectul, în jurul căruia se roteau amândoi ca buimaci. Nea Ștefan a mijit ochii, s-a ridicat de pe prag să caute unde să arunce mucul de țigară, apoi s-a postat în fața nepotului care sta ca un străin în băătăură. Înțelegea și el că problema abordată de dânsul e prea complicată pentru Alecu, motiv pentru care nu i-a reușit să-l convingă să procedeze altfel. De aceea, pentru moment, s-a conformat situației

– Tocma' asta vroiam să-ți comunic: nu s-a uscat. Să vezi ce cireșe a rodit! Deunăzi dădeau în pârg. Cred că se poate culege care-s mai coapte pentru Ancuța. Trufanda! Să-și pună fata la urechi cercei de cireșe, că așa se cuvine.

– Ziceai, cumpărătorii vin astăzi?

– Of, nepoate, văd că o ții una și bună! Ce știu eu... Dacă n-or veni ei, s-or găsi alții, dar prețul tău... În sat sunt case de vânzare chiar șubrede și tot atâta cer. Dacă o să mai negociezi... Pe lângă casa ta sunt atâtea acareturi: beci, magazie, grajd pentru vite, numai fântâna

cât face...

– Ce să mai mai negociezi, că și așa se întinde mult chestia asta...

– Atunci dă totul pe degeaba! și-a ieșit și bătrânul din pepeni. Eu vreau cum ar fi mai bine, a continuat el pe un ton domol după o tăcere lungă. Eu zic, să nu spui din capul locului prețul. Zi și tu cum spun alții: „Mai negociem”. Știi cum este omul nostru: un bănuț, dar să rămână în buzunarul lui. E-he, dacă n-am mai făcut și eu negoțuri la viața mea! Mai ales pe vremea sovieticilor, măcar că...

Alecu deja știa peripețiile uncheșului: cum cumpăra câte un vițel și îl hrănea bine ceva timp, apoi îl ducea din nou la iarmaroc și lua pe el de două ori mai scump. De aceea s-a grăbit să-l întrerupă.

– Nene, dacă zici că cumpărătorii vin astăzi...

– Așa a fost vorba, de asta m-am grăbit să te anunț.

– Ei bine, eu rămân să aștept, dar mâine dimineață trebuie să fiu la serviciu.

– O să reușești.. Până diseară ai timp berechet să ajungi la oraș. Dar bagă de seamă, Alecu: să nu pleci pe nevăzute, cum ai venit și n-ai trecut pe la mine. Am de dat ceva pentru Ancuța. Eu știu că ea așteaptă. Grozav îi place mierea.

Nepoții lui nea Ștefan se aflau peste hotare, în diferite țări, pe unde s-au stabilit cu traiul fiica și feciorul lui. Ba nici nu putea să comunice cu nepoții, pentru că ei nu cunoșteau limba română. De aceea ținea mult la Ancuța. Dar nu știa că, mai bine de un an, fata nu se mai afla acasă. După ce a absolvit Colegiul, maică-sa a venit și a luat-o cu dânsa în Italia. Alecu s-a opus, dar până la urmă i-a dat consimțământul autenticat de notar, ca să scoată fata, care era încă minoră, din țară. Condiția a fost să o înscrie la Academia de Arte Frumoase din Florența. Nu i-a spus despre asta bătrânului, pentru că nu vroia să-l întristeze.

– Hai, nea Ștefane, că ți-ai divulgat secretul, a încercat Alecu să glumească. Mai întâi zici că ai de dat „ceva”, ca apoi – „îi place mierea”.

– Ei, na! Ce să mai ascund... Am recoltat prima roadă adunată de albinuțele mele. Am pregătit pentru Ancuța un borcan cu miere de mai. O să se bucure, știu bine.

– Mulțumesc frumos, uncheșule.

– Aoleu, soarele-i de-amu sus de câteva sulite, da' noi turnăm brașoave! Acasă m-or fi așteptând cumpărătorii tăi, că ne-am înțeles să trecă dintâi pe la mine.

Sherzod ARTIKOV
(Uzbekistan)

Pictura neterminată

Am intrat în studioul meu o zi mai târziu. De cum am deschis ușa, răsucind cheia, m-a cuprins un inexplicabil sentiment de nostalgie. Locul meu favorit m-a întâmpinat din nou cu căldura unei îmbrățișări. Lucrurile din fiecare colț care-mi erau familiare și valoroase încercau să-mi restabilească entuziasmul pierdut. Stând în cadrul ușii, priveam picturile de pe pereți și schițele înșirate pe masă, șevaletul din mijlocul camerei și perdeaua trasă albăstrui de la fereastră. Pierdută în entuziasm, nu știam dacă să intru sau nu.

Am intrat, după un timp. M-am așezat în fața șevaletului meu scump, care adunase praf. Pe scaunul de alături, vopselele de pe tava de cupru se întăriseră și prinseseră mucegai, pictura pe care o începusem cu un an înainte devenise neclară din pricina prafului. Am apropiat-o și am suflat de câteva ori, ca să înlătur praful, apoi am curățat-o cu batista. Pictura a devenit clară: un cais în floare... Mi-am amintit. Ultima dată mi-ar fi plăcut să desenez aici un cais înflorit. La vremea aceea, era sfârșit de martie. Deschizând larg ferestrele, am fost fascinată să-l văd și am desenat cu maximă inspirație. Mugurii lui mi-au stimulat starea de spirit, pe de altă parte m-au ars de dorința copleșitoare de a trăi. Totul mi-a rămas în memorie. Cum să nu-mi fi amintit!

După ce mi-am schimbat hainele în dormitor, am coborât scările. Aziza intrase deja în studioul ei. Chiar dacă își luase cheia camerei ignorându-mă, eram sigur că se află acolo. Poate din acest motiv, m-am grăbit să ajung acolo imediat. Ușile camerei erau deschise, stătea acolo tăcută și abătută. Chiar dacă nu mă observase intrând. Urmând-o, când i-am pus mâinile pe umeri, s-a cutremurat, dar după ce mi-a aruncat o privire, a continuat să stea la fel.

Șevaletul din fața ei înfățișând un cais înflorit era incomplet și neterminat, în opinia mea. Privindu-l, mi-am amintit totul. Aziza începuse să picteze un cais în floare în grădină, cu sânguință și curiozitate, dar nu putuse să-l termine, din cauza izbucnirii bruște a bolii.

Este zăpadă căzută pe ramurile caisului?" întrebam de cele mai multe ori când mă duceam să o văd, arătând spre un copac.

Așezându-și capul pe umărul meu și mângâindu-mi părul ondulat care îi plăcea, Aziza spunea râzând: „Ești nebun, nu-i așa? Cais înflorit, Mr. Jokey!”

Simțind mâinile lui Shamshod (soțul meu) pe umeri, mi-a crescut nevoia de a mă înviora. Când m-a îmbrățișat din spate, mi-am închis ochii cu plăcere. Era mijlocul lui februarie, deși era un pic rece, întrucât camera nu fusese încălzită, iar cel care ar fi stat acolo un timp mai îndelungat ar fi răcit. Probabil de aceea, văzându-mă tremurând, și-a dat jos vesta și m-a acoperit.

- Nu te apuci de treabă? m-a întrebat, sărutându-mi fața.

- Nu, nu mă apuc, am oftat, arătând spre o pictură și afară. Primăvara încă n-a venit. Pot termina asta numai când caisul este înflorit. Nu pot începe un altul, fără să-l fi terminat pe cel dinainte. Ce obicei ridicol mai am și eu!

Zicând aceasta, m-am ridicat și am început să-mi aranjez schițele pe masă. Dar m-a luat amețeala. Soțul meu de-abia a reușit să mă prindă de talie, ca să mă susțină.

- Termină cu hărțile astea! a zis, îmbrățișându-mă strâns. Sănătatea îți e șubredă... le voi aranja eu mai târziu.

Dar am rămas fermă. Am stivuit schițele una câte una. Erau schițe ale unor peisaje pe diferite subiecte, pe care plănuisem să le folosesc mai târziu ca ciorne pentru picturile în ulei, când am mers la Muntele Chimgam. Fiind ocupată cu ele, îmi pierdusem un pic speranța pe care o câștigasem anterior. Momentan am oftat. Capul mă durea îngrozitor. M-am abținut să nu gem și l-am rugat pe soțul meu să mă ducă în dormitor. M-a legănat grijuliu și a ieșit din cameră.

Respirând greu, Aziza a rămas întinsă pe sofa din dormitor un timp îndelungat. Își ținea ochii închiși, ținându-și capul cu o mână și perna, cu cealaltă. După cum arăta, am presupus că are un atac al bolii. Stând pe marginea patului, simțeam milă, ca de obicei. În momentul acela, am simțit o înțepătură în inima mea frântă.

- Dragă, spuse Aziza, cu ochii deschiși. Indiferent cât de mult doare, oricât aș țipa în agonie, te implor să nu mă duci la chimioterapie.

- Te-am înțeles, am zis, uitându-mă către ușă, ca să nu o privesc pe ea.

- Am locuit un an în Turcia, a continuat. M-am săturat de chimioterapie, nu mai vreau să mă chinuiesc!

Privindu-i ochii înfundați, fața subțire și uscată, mâinile slăbite, buzele remurătoare și șalul albastru care îi ascundea chelia, mi-am amintit urletele ei care îmi strigau numele în timpul chimioterapiei. Mi s-a părut că ceva mi s-a lipit de gât.

După ce soțul meu a plecat să pregătească masa de prânz, am fost moartă pentru lume. Chiar dacă durerea din cap mi s-a intensificat și voiam să țip, am încercat să mă controlez și să mă distrag. În momentul acela, am văzut pictura din studioul meu. Neterminată, dar tema e bună, va fi o pictură mare, când va fi gata. Mi-a căsunat că trebuie s-o termin. Mi s-a părut că prind putere în corpul meu slab și hotărârea mea fragilă a devenit fermă.

„Februarie e pe sfârșite, în curând va fi primăvară”, mi-am zis, privind calm grădina. Voi putea să continui la primăvară. Poate am s-o redesenez. În orice caz, trebuie s-o termin și s-o aduc în stadiul final. Gândindu-mă la asta, m-am umplut de bucurie că acel mic sens a intrat în viața mea care se stinge ca o lumânare. După o vreme, mi-am ignorat durerea de cap. Am planificat cum să schitez pictura. Va fi una cu caiși înfloriți. Așa va fi, neîndoios. O voi schița în direcția impresionismului meu favorit. Indiferent ce spun ei. Impresionismul îmi curge prin sânge. Cubismul lui Picasso, suprarealismul lui Dali sau René Magritte sunt străine inimii mele. În artele plastice, pot să produc ceva valabil doar în stilul impresionist.

(urmare din pag. 38)

După un timp, pictura mea neterminată mi-a readus gândurile spirituale și curajul, prospețimea în corp. Am luat analgezicul din sertar și l-am înghițit. Cu ajutorul pastilei, durerea m-a mai lăsat, iar gândurile și imaginația s-au clarificat. Nemaiconsiderându-mă a fi pacient, arătam ca o persoană absolut sănătoasă. Cu multă voință și îndrăzneală, m-am ridicat. Am ieșit pe hol, îndreptându-mi poziția. Din bucătărie se răspândea un miros plăcut de mâncare. Ignorându-l, am făcut un pas către studioul meu. Așezată în fața șevaletului, am pregătit cu sârguință culorile necesare. Când acestea au fost gata, am luat o pensulă pentru pictură. Dar am realizat curând că nu o pot atinge, deoarece afară vântul continua să bată. Nu eram în stare să schițez nici măcar un mic detaliu al unui cais înflorit, fără a-l vedea cu proprii mei ochi. M-am supărat dintr-odată. Acum, când am făcut un efort să mă ridic, eram dezamăgită că nu puteam să o fac. Oricât de ciudat ar părea, eram dependentă de primăvară. Pentru a vedea înflorirea caisului din ultimele zile ale lui martie, trebuia să-mi țin ochii deschiși în această lume strălucitoare pentru încă cel puțin o lună și jumătate, iar inima mea nu trebuia să se oprească.

N-am văzut femeie mai încăpățânată decât Aziza. Probabil, calitatea aceasta m-a atras cel mai mult la ea. Când am intrat în studioul ei, stătea uitându-se la pictura de pe șevalet, iar ochii îi erau numai suflet.

- Te-ai trezit degeaba, am zis, stând în ușă.

- Asta-i condiția artistului, zise ea, cu voce spartă, fără a se întoarce spre mine. Te-am chinuit, mai întâi cu temperamentul meu artistic, apoi cu boala mea.

- Nu mai spune nimic! Am făcut clătite. Mâncăm?

- Bineînțeles!

În timp ce mâncam, am fost uimit de cât era de revigorată. La început, fusese destul de puternică, dar înainte de a veni aici, acea hotărâre dispăruse fără urmă și ea căzuse într-o depresie adâncă. De aceea, era o mare diferență între Aziza care era cu mine acum câteva ore și Aziza care mânca acum cu mine.

- Trebuie să mănânc bine, zise, ciugulind din clătite cu furculița. Trebuie să-mi refac forțele. Apoi îmi pot termina pictura, nu-i așa?

- Cred că ar trebui să te odihnești, i-am zis, privind-o cu atenție.

- Aș zice că nu e bine să stau întinsă în același loc de dimineața până seara. E mai bine să creez ceva, imaginând în fața șevaletului.

Zicând aceasta, mi-a oferit un zâmbet. Mi-a plăcut zâmbetul acela pe fața ei. Când am întâlnit-o prima dată, am fost fascinat de zâmbetul ei și am rămas sub influența acestuia zile întregi.

Bine, am spus, încuviințând din cap. Sau vom modifica scaunul din camera ta într-un fotoliu. Te poți relaxa când ești obosită sau chiar poți moțâi. Îți voi aduce și o pătură călduroasă, să-ți acoperi genunchii.

De data aceasta, Aziza mi-a aruncat o privire amabilă. După un timp, a devenit brusc serioasă.

- Dar există o problemă.

- Care-i aceea?

- Încă mai e până când caisul va înflori... Îl voi atepa acolo și voi vorbi cu pictura mea.

Am izbucnit în râs.

- Îl poți aștepta să înflorească și din dormitor... stând lungită în pat.

Aziza se încruntă, imbufnată.

- Asta nu se poate! Poate nu va trebui să aștept înflorirea caisului... voi picta atunci când sunt inspirată.

Pentru că nu mai venisem aici de multă vreme, în prima noapte nu am putut dormi până spre miezul nopții. Shamshod dormea liniștit, cu spatele la mine și respirația lui se auzea bine. În cameră era liniște, în ciuda tic-tac-ului de la ceasul de perete.

Am început să mângâi părul soțului meu. Mi-am plimbat degetele prin părul lui ondulat și moale. M-am apropiat de umerii lui și l-am adulmecat îndelung. L-am sărutat părul și gâtul de câteva ori. Dar n-am mers mai departe. M-am forțat să mă opresc. După un timp, am vrut să plâng, îngropându-mi fața în pernă. Am vărsat câteva lacrimi. A durat doar câteva minute. M-am controlat imediat și am început să visez la pictura mea. Pictura mea neterminată mă distrăgea serios. Pentru a doua oară în zi, m-a împiedicat să-mi aduc aminte că nu-mi trăiesc viața la maxim din pricina bolii serioase, devenind invalidă. Când mi-am imaginat-o (a nu știu câta oară), tot adevărul despre mine însămi a devenit limpede ca lumina zilei. Am visat la artele plastice și mi-am uitat complet viața care se stinge treptat, asemeni unei lumânări.

În timp ce degetele ei îmi mângâiau părul, un impuls incontrollabil mi-a apărut în corp. Desigur, credea că dorm. În realitate, doar stăteam întins, cu ochii închiși. Când m-a sărutat pe umăr și pe gât, întorcându-mă spre ea cu viteza fulgerului, am simțit o dorință copleșitoare să o strâng lângă corpul meu arzând și să-i dau sărutări fierbinți; dacă nu m-aș fi putut controla, asta s-ar fi întâmplat. Dar, cu ajutorul voinței, mi-am învins tentația. M-am prefăcut adormit, închizând ochii. În același timp, am auzit cum Aziza a început să suspine. În scurtă vreme s-a calmat și aparent privea spre tavan, șoptind despre picturile artiștilor ei favoriți: „Edouard Manet - Mic dejun în iarbă”, „Claude Monet - Dimineața pe Sena”, „Vincent Van Gogh - Podgoria roșie din Arles”...

În ziua următoare, m-am trezit înaintea ei. Voiam să-i pregătesc o surpriză. Am mers în camera ei și am făcut o schimbare majoră. Am adus un fotoliu în fața șevaletului și am pus o pătură peste el, am mutat masa cu schițe aproape de șevalet. Va fi mai ușor pentru Aziza. Nu va mai trebui să se ridice. Am adunat cărțile (dintr-o valiză - le cumpărasem în Turcia) pe masă. Acum va putea ajunge la scaunul cu picturi și la masa cu schițe și cărți.

Studioul meu se schimbese mult când am intrat în el. Văzând asta, eram deosebit de încântată și l-am tot lăudat pe soțul meu. Când m-am așezat în fotoliu, am simțit căldura de la încălzitorul electric de sub picioare. O vreme, am stat nemișcată, acoperindu-mi genunchii cu pătura. Am privit la pictura mea și la imaginea întunecată și sumbră a iernii. Ninge ușor. Cu cât mă uitam mai mult afară, cu atât primăvara părea să se topească. Îmi frângea inima și am tras draperiile. Reîntorcându-mă pe locul meu, am văzut cărțile pe masă. Erau „Istanbul” și „Mă numesc Roșu” de Orhan Pamuk, o carte despre viața și picturile lui Claude Monet, o colecție de scrisori adresate de Van Gogh fratelui său și cărți științifice populare despre Edouard Manet. Toate erau în turcă și soțul meu le cumpărase din librăria din Istanbul. De atunci, le luam cu mine oriunde mergeam. Fiecare își avusese timpul și locul pentru citit, aveam

(continuare în pag. 40)

amintiri transparente legat de acestea.

Uneori, obișnuiam să mergem de cu zori, împreună cu soțul meu, la una dintre cafenelele de pe coasta Mării Negre din Istanbul. Cafeneaua se afla în spațiu deschis, iar mesele și scaunele erau din lemn. Patronul acesteia, un ins îndesat și cu mustață groasă, ne întâmpina călduros, zicând „Gun ayden”. Acolo, mâncam o prăjitură cu ciocolată, sorbind din cafeaua cu lapte. Sunetul mării și ciripitul păsărilor marine care zburau deasupra valurilor creeau un peisaj feeric neobișnuit în jurul cafenelei. Privind marea, mă uitam la peisajele lui Claude Monet, răsfoind cartea cu plăcere.

În weekenduri, ieșeam adeseori cu mașina noastră închiriată afară din oraș și mergeam pe plajă. Sub soarele de iunie, îngenuncheată, descultă pe nisip, citeam scrisorile triste pe care Van Gogh le-a scris fratelui său, în timp ce soțul meu înota în mare, țipând. Uneori, îi trimiteam un zâmbet, ridicându-mi ochii din carte, iar el îmi făcea cu mâna. Din când în când, el se avânta spre fundul mării și dispărea, iar eu mă apropiam anxioasă de țărm, îl strigam și mă scufundam până la talie. Apărea brusc lângă mine, îmbrățișându-mi picioarele de sub apă.

- Fi-ți-ar gluma! ziceam, scuipându-mi în sân, superstițioasă.

În pragul primăverii, citeam romanul lui Orhan Pamuk - *Istanbul* – în timp ce eram în spital. Asistenta îmi interzicea de cele mai multe ori să citesc, soțul meu mă muștra și el, dar continuam să citesc, oricum. Sunetul cântecului blând al unei femei bolnave plutea prin curte, lectura mă consola și acest cântec promițător; dacă nu aș fi citit acea carte și nu aș fi auzit cântecul turcesc al femeii pe care nu o văzusem niciodată, speranța mea pentru viitor ar fi arătat ca o lumânare care se stinge. Așa că așteptam cu nerăbdare să apară acea femeie, ținându-mi cartea.

Stătea nemișcată, privind cărțile. N-am vrut să trec pragul și să intru. M-am mulțumit să o privesc. Cu siguranță, cărțile îi reaprindeau amintiri dulci în suflet. Stând rezemat de perete, m-am uitat înapoi către ziua în care am întâlnit-o pe Aziza pentru prima dată pe acel hol care era bizar în amintire. A coincis cu prima ei expoziție. La vremea aceea, mă dusesem să estimez costul reparației clădirii unde se ținea expoziția (firma noastră de construcții obținuse la licitație dreptul de a renova clădirea). Văzând expoziția în derulare, m-am oprit un pic în hol și m-am uitat cam neplăcut la artiștii care stăteau în mijloc. Sincer, nu mi-au plăcut deloc tipii ăia artiști. Parcă îi văd pe pictorii aceia purtând pălării, bărbi, jeans și jachete sport, pantofi de balerini în picioare și rucsacuri de piele pe umeri; am devenit agitat. Probabil pentru că, datorită stilului meu ordonat și responsabil de a mă îmbrăca, nu puteam să accept stilul acesta amestecat și lipsit de bun gust. E clar că nu aveam zâmbetul pe față privindu-i.

- Ți-au plăcut picturile? – m-a întrebat unul dintre ei, apropiindu-se de mine.

Văzându-mă pregătit să răspund, alții împreună cu două fete s-au alăturat.

- Miroase a bălegar, am zis, privind în jur.

Ca urmare, au rămas cu gura deschisă, în special o fată de înălțime medie cu părul lung, purtând o rochie strălucitoare violet, s-a înfuriat. Dar și-a revenit curând și a zis, zâmbind:

- Noroiul a fost adăugat la vopselurile picturilor, ca să zicem așa.

Picturile care-mi atrăseseră atenția erau uimitoare. Practic, picturile cu peisaje naturale mă atrăgeau pe mine dar de acestea artele plastice nu erau interesate, dar, în primul rând, datorită misiunii mele plictisitoare, iar în al doilea, aspectului efeminat al artiștilor, nu mă puteam alătura lor, așa cum aș fi dorit; puțin gust al plăcerii estetice, ca să fiu sincer.

Mai târziu, am întâlnit-o pe Aziza într-o librărie. Librăria din oraș era singurul loc în care îmi doream sincer să merg duminică. Puteam refuza să merg la cinema pentru a vedea un film, sau să merg la piscină, dar niciodată nu rezistam să merg acolo în mod regulat. De fiecare dată aș fi cumpărat o carte de proză de acolo și aș fi cheltuit mai puțini bani pe cărțile de poezii, deoarece nu erau tocmai prioritatea mea.

- Miroase și aici a bălegar? – întreabă Aziza în ziua în care ne-am intersectat.

M-a recunoscut imediat și mi-a adresat un zâmbet ironic.

- Nu, se simte parfumul unui trandafir alb.

În mod surprinzător, a roșit și a adăugat jenată:

- E parfumul meu atât de evident?

Este o tragedie să eșuezi într-un moment în care numele tău este recunoscut și toată lumea te aplaudă, recunoscându-ți talentul. Când Aziza a primit diagnosticul cumplit, se pregătea intens pentru a doua expoziție și lucra la comenzi. Dar această suferință a devastat-o. De aceea, nu a luat nimic din studioul ei când a mers în Turcia. În Istanbul, a făcut tot posibilul pentru tratament și recuperare. Alte medicamente după chimioterapie au chinuit-o mult.

Luând cărțile în mâini, am vrut să le miros. Obișnuiam să fac asta și în Turcia, de multe ori. Înainte de a le citi, îmi apropiam nasul de ele și le miroseam, simțind cât de mult urăsc cărțile electronice. Nici atunci nu mă săturam de parfumul lor îmbătător.

Răsfoind cartea care înfățișa peisajele lui Claude Monet, mă simțeam extraordinar de înălțată. Ochii îmi sclipeau văzând peisajele din carte și picturile atașate șevaletului. Pe de altă parte, inima mea tânjea după primăvară. Mergând în grădină, îmi venea să plâng îmbrățișând caisul gol și îl imploram pe Dumnezeu pentru primăvară. Pierzând faima pe care începusem să o câștig și iubirea de oameni, suferința mi-a pecetluit soarta. Trecându-mi degetele peste peisajele lui Monet, i-am șoptit sorții mele oarbe să-mi dea șansa să termin măcar această pictură. Pur și simplu nu voiam să las o pictură neterminată în urmă. Era ca și cum aș fi născut gemeni siamezi sau un copil cu dizabilități. Dându-mi seama că momentele din viața mea se apropiau de sfârșit, eram cuprinsă de dorința de a-l realiza.

Am continuat să stau în hol. N-am mai suportat să privesc înăuntru nicio clipă. Mi-am dat seama că mi-ar fi frânt inima s-o văd pe Aziza în halul ăla, iar apoi nu aș mai fi fost în stare să ies din dispoziția asta sumbră tot restul zilei. În plus, trebuia să merg la muncă. Timp de aproape un an, îmi condusesem afacerile imobiliare de la distanță, nu-mi arătasem fața la birou. Poate că mă așteptau mormane de lucrări. Probabil mă voi duce astăzi. Dar îmi înghețaseră picioarele. Și nu voiam s-o las pe Aziza

(continuare în pag. 41)

singură în casa aceea mare. M-am dus în camera mea și mi-am sunat secretara, ca de obicei, ca să aflu cum stăteau lucrurile.

Simțind că Aziza era în pragul morții, nu am văzut clar că încerca să se distragă cu pictura neterminată. Dar eu? Eu cum pot fi distras? Din păcate, nu am avut astfel de mijloace. Așteptam cu teamă ziua aceea, totuși străduindu-mă să-mi dau speranță. Cu toate acestea, nu am căzut în genunchi să mă rog lui Dumnezeu, dar tânjeam din toată inima ca Aziza să mai trăiască puțin. Astfel că, atunci când m-am trezit de dimineață și am văzut-o dormind liniștită lângă mine, mă puteam considera cel mai fericit om din lume. M-am bucurat să o văd stând în cameră, răsfoind cartea, încercând să-și realizeze pictura ca și când nu ar fi fost bolnavă, părea sănătoasă, atât mental, cât și fizic, ca în zilele noastre pline de armonie, dar acestă reverie ca un vis frumos a durat câteva minute, apoi a revenit adevărul amar, răbindu-mi inima.

Zilele-mi treceau în fața acelei picturi. Acoperită cu pătura călduroasă în fotoliu, așteptam cu nerăbdare primăvara, privind pe fereastră, draperiile fiind trase în părți (nu le mai voiam închise), tânjind după primăvară și uitându-mă la caisul din curte.

Citeam cartea de pe masă, uneori dormeam la prânz. În timp ce mâncam cu soțul meu, repetam bucuroasă cuvintele: „Încă cinci zile până la primăvară”, „după trei zile, va fi primăvară”, numărând zilele. Dar, cu toate că râdeam, cu primăvara apropiindu-se, corpul îmi slăbea pe zi ce trecea, presiunea durerii de cap creștea și vederea mi s-a încețoșat brusc. Când am plecat într-o zi la izvor, ochii mi s-au întunecat, nemaiputând să văd la doi pași. Ca urmare, a trebuit să port ochelari. Când am purtat ochelarii antici pe care i-a adus Shamshod, am glumit: „Acum arăt mai mult ca un profesor decât ca un artist”, apropiindu-mă mai mult de el. Problema cu ochii mei își găsisese astfel soluția.

Dar durerea de cap a rămas tot acolo, neinfluențată de medicamente, deși am luat doze mai mari decât normal. Am întâmpinat primăvara în scaunul cu rotile, când am început să am dificultăți de mișcare, soțul meu și cu mine am luat această decizie. Acum mă mișc între birou și atelier în scaunul cu rotile, cu ajutorul soțului meu, schimb scaunul cu un fotoliu și toată ziua stau uitându-mă la pictura mea între acești patru pereți.

Cu toate acestea, sosirea primăverii m-a încântat foarte mult. Deși cerul era adesea înnorat la începutul primăverii, cu vânt puternic și zile ploioase, mă înveseleam imaginându-mi caisul care va fi în curând alb și înflorit și mă bucuram că-mi voi termina pictura. Cel mai important era că venise primăvara. Nu mai rămăsese decât să înflorească pomul. În unele zile, când cerul era senin, soarele sus și cald afară, deschideam larg fereastra. Gândindu-mă că vederea aceea va accelera înflorirea caisului, îmi frecam palmele, zâmbind. În acele zile însoțite, încercam să nu pierd prognoza meteo la TV, să aflu dacă va fi însorit câteva zile, strigam de veselie și ștergeam zilele din calendar, de parcă astfel aș fi grăbit momentul înfloririi. Uneori burnița câteva zile fără să se oprească, ceea ce mă deranja, iar atunci mă așezam în fotoliu, strângându-mi buzele. Gândind la pictura cu un cais în plină floare pe o pânză albă, mă plângeam că nu reușesc să-l pictez fără să-l văd în realitate. Zilele ploioase mă făceau nervoasă, făceam crize strigând: „Când

va înflori caisul?” și-mi venea să rup pânza în bucăți. În astfel de momente, mă plângeam, îmbrățișându-mi soțul, și deveneam tot mai slăbită, de parcă m-aș fi sfârșit.

Privind-o pe Aziza, admiteam că durerea mea s-a dublat. Eram amorțit și încordat văzând-o purtând ochelari și imobilizată într-un scaun cu rotile de douăzeci de zile. Credeam că i se apropia sfârșitul, dar momentul era greu de prevăzut complet din pricina schimbării sale de stare, contrar presupunerilor. Nu-și lua ochii de la grădină întreaga zi, respirând aerul proaspăt al primăverii, strângând pensula, dar fără să se atingă de pictură. În astfel de momente, nu observa nici măcar atunci când intram în cameră, și după multă vreme, când se prindea, începea să se lamenteze: „Când va înflori caisul, Shamshod?”, îmi cerea să-i citesc un fragment din „Istanbul”, de Orhan Pamuk, iar când începeam să citesc, adormea. Văzând-o că moțâie, închideam fereastra, dacă se făcea curent. Acolo, atunci, privind cerul, eram recunoscător lui Dumnezeu pentru fiecare zi adăugată vieții sale. Uneori, când o auzeam țipând în studio, dădeam fuga din camera mea și o linișteam cu toate cuvintele care-mi veneau, în timp ce ea plângea, aruncând schițele în jur și gata să-și facă pictura bucăți.

„E dureros să pici când toată lumea aplaudă, publicul începe să vadă valoarea artei tale”, zicea Aziza în astfel de momente dureroase. „De ce se întâmplă asta, dragule? Nici măcar n-am împlinit douăzeci și cinci de ani! Unde-mi sunt susținătorii? Unde-mi sunt prietenii? Unde îmi sunt clienții? Unde sunt criticii de artă care mă comparau cu Claude Monet sau Edgar Degas? Au dispărut... am fost îngropată de vie în lumea artei de când am mers în Turcia, la tratament. De fapt, nu sunt vie. Am murit deja. Doar umbra mea se mișcă greu, cu teamă... Uită-te la mine! Uită-te de aproape, te rog! Nu mai am părul auriu pe care-l iubeai. A căzut, după chimioterapie. Port ochelari fiindcă m-au lăsat ochii. Zilele-mi trec într-un scaun de invalid. Nu e nicio diferență între stomacul meu și o farmacie. Și soarta se joacă cu mine în ultimele mele zile. Ce spui de asta? Martie s-a dus pe jumătate. De ce n-a înflorit caisul? Nu mă lasă să-mi termin pictura și să pot muri. Înțelegi? Nu mă lasă!”

Am reușit cumva să-i smulg tabloul, ea s-a clătinat și am cărat-o până în dormitor. Apoi, pentru câteva zile, rămânea întinsă, fără cuvinte, apoi când își revenea, calmându-se, se grăbea către atelierul ei, uimindu-mă. Cum era jumătatea lui martie, uneori exploda nervos, dar își revenea repede. Nu-mi găseam locul, gândindu-mă că acea zi teribilă se apropia. Casa noastră semăna cu o colibă strâmbă, ca a celor sărmani. Când au sosit părinții mei și ai Azizei, au spus: „Casa voastră parcă-i pustie...”

Dormeam în dormitor când au venit părinții mei. Nu mă putusem duce în studio timp de două zile, din cauza stării mele care se înrăutățise. Mama a adus sumalak și kuksomsa* când Navruz** se apropia. De obicei, văzând asta, aplaudam, încântată. De data aceea, am acceptat-o cu indiferență. Imposibilitatea de a-mi termina pictura mă doborâse mental, așa că stăteam întinsă și tăcută, ca să nu mă enervez. Și-au dat seama cât sufeream. Mama vărsa lacrimi, tata ofta. După ce au plecat, nu m-am ridicat pentru alte două zile. Chiar m-am

(continuare în pag. 42)

oprit din a mai lua medicamente. Durerea atinsese punctul culminant și gemeam până dimineața. Shamshod nu se odihnea nici el, stând cu mine toată noaptea și făcând ture prin cameră.

- Încă nu a înflorit caisul? – îl întrebam în zori.

Din zori până în amurg, puneam aceeași întrebare de douăzeci – treizeci de ori. De fiecare dată când îl vedeam clătănând din cap și clipind, închizând ochii, începeam să blestem soarta. Acum voiam s-o scuipe în față și să ripostez. Încercând să mă ridic, m-am răsturnat în pat și nici măcar n-am avut puterea să mă scol. În cele din urmă, în ziua de după Navruz, mi-am revenit cât de cât, mi-am ridicat capul de pe pernă și i-am cerut lui Shamshod să mă ducă în studio. M-a dus legănându-mă pe brațe, nu în scaunul cu rotile. După ce m-a așezat în fotoliu, a vrut să-mi citească din romanul lui Pamuk, aflat pe masă, de unde rămăsese.

- Nu acum, i-am spus, aruncându-i o privire rugătoare. Îmi voi termina pictura astăzi. Nu mai aștept caisul să înflorească.

- Bine, zise el, închizând cartea. Te las singură.

După ce a plecat, m-am tot uitat la peretele din față. Părea foarte palid ochilor mei încețoșați. După un timp, ignorându-l, mi-am pus ochelarii și mi-am îndreptat atenția către pictură. Cu ajutorul imaginației, am încercat să vizualizez imaginea unui cais înflorit. Însă capul mi-a căzut într-o parte. Brusc, am început să am dificultăți de respirație, am șuiert și am tras adânc aer în piept. În zadar, m-am sufocat, gâfâind. Strângând pensula în mână dreaptă, m-am uitat înspre ușă și l-am chemat pe soțul meu. Cred că de-abia puteam șopti. O dată, de două, de trei ori. Apoi, n-am mai putut să-mi mișc buzele. Privind tabloul, mi-am lăsat capul pe fotoliu, ținând pensula în mână.

Peretele din fața mea a devenit negru. Părea că s-a lăsat bezna în cameră. În întunericul acela, doar pictura mea strălucea. Deodată, în fundal, a dispărut o jumătate din imaginea caisului înflorit și a apărut o formă dreptunghiulară asemănătoare cu un ecran de televizor. În stradă, se afla o fetiță veselă. Sunt eu, mi-am zis, uluită. Îmbrățișându-mi păpușa, purtând rochița de satin. Sunt în stradă. În mâini țin o acadea și o pâine fierbinte coaptă de mama în tandir***. Copilăria mea... Ce bucurie a fost să-mi petrec copilăria fără griji în Fergana! Ce greu e să crești, câtă suferință... Înainte să mă obișnuiesc cu imaginea copilăriei mele, pe ecran mi-au apărut zilele studenției. O fată stând în bibliotecă, fără să-și ridice capul din cărțile de Arte Frumoase. Ce fată inocentă și însetată de viață, am gândit. Apoi, am apărut în rochie albă de mireasă. Beatitudinea feminină e atât de dulce, nu-i așa? – mai ales când ești cu cel iubit. Una câte una, s-au perindat: prima mea expoziție, zilele întunecate când am pierdut sarcina, zilele în care am plâns când am fost diagnosticată cu cancer la creier, momentele bune și rele din Turcia. Toată viața mi-a apărut în față. Douăzeci și cinci de ani, cu suișuri și coborâșuri.

Mă împrăștiu sub presiunea amintirilor, părți din corpul meu păreau înghețate, nu mă puteam înțelege. Apoi am uitat de mine. S-a lăsat întunericul în jurul meu. La fel se întâmpla în copilărie, când se stingea lumina în cameră accidental. Întuneric, întuneric, lumină pe nicăieri.. „Mor” - m-am gândit după un timp. Oricum, caisul n-a înflorit, am zis, abia trăgându-mi respirația și neluându-

mi ochii de pe grădină. Apoi, l-am chemat pe soțul meu. Buzele mi-au șoptit ușor, dar vocea îmi era înăbușită.

Avusesem o zi destul de agitată, cu rapoarte trimise prin e-mail până la vremea prânzului. Era multă muncă de făcut. Le-am revăzut unul câte unul și am estimat starea financiară actuală a firmei. Oricum, munca la firmă s-a petrecut on site și nu au fost consecințe negative ale lucrului la distanță. După verificări, m-am simțit puțin ușurat. Mă întrebam ce să pregătesc pentru prânz. Azizei îi plăcea friptura de vită, poate ar trebui să pregătesc asta, totuși m-am hotărât s-o întreb mai întâi. M-am dus în studio. Stătea lungită pe fotoliu, cu capul întors spre fereastră. În mână ținea o pensulă. La început, am crezut că doarme. Dar ochii îi erau deschiși.

- Aerul e de nerespirat, am zis, apropiindu-mă de fereastră și deschizând-o. Dacă mă chemi în astfel de situații, vin să deschid fereastra.

Ea tăcea. Stătea liniștită, cu fața la fereastră. N-am acordat atenție inițial, pentru că mi-am amintit că în ultima vreme preferase să rămână tăcută. Dar caisul din grădină mi-a atras atenția. Îi înmuguriseră ramurile. Am fost entuziasmat văzând asta, pentru că ar fi urmat curând înflorirea.

- Caisul e gata să înflorească, am zis, bucurându-mă, privind grădina și pe Aziza.

Încă era tăcută. Mi-a stat inima când m-am apropiat, am îngenunchiat și i-am ținut mâinile pe genunchi. Erau înghețate. Ochii, privind spre fereastră, nu dădeau niciun semn de viață. Ținea strâns pensula în mâna dreaptă, iar picioarele îi păreau lipite.

- Aziza, am spus, îmbrățișându-i genunchii și cu lacrimi în ochi. Caisul e gata să înflorească. Auzi?

Ea tăcea și acum.

*Sumalak, kuksomsa – mâncăruri naționale uzebe pregătite pentru Navruz. / ** Navruz – cea mai veche sărbătoare a popoarelor din Asia Centrală și de Est. / ***Tandir- cuptor de lut

Traducere din engleză în română:

Florentina Loredana DALIAN

Traducere din uzbekă în engleză:

Nigora Dedamirzayeva

Sherzod Artikov: născut în 1985, în orașul Marghilan din Uzbekistan. A absolvit Institutul Politehnic Fergana. Este unul dintre câștigătorii concursului literar național „My Pearl Region” proză, 2019. În 2020, prima carte: „Simfonia toamnei” publicată în Uzbekistan. În 2021, lucrări publicate în antologiile **World Writers in Bangladesh, Asia sings și Mediterranean Waves in Egypt**, în engleză. A participat la Congresul Internațional al Scriitorilor, organizat în Argentina, la conferința internațională de literatură sub denumirea „Mundial insurgencial cultura”, dedicată vieții și operei lui Federico Garcia Lorca, la Festivalul Internațional de Poezie din Tunisia, la Târgul Internațional de Poezie din Singapore. În 2025 a fost premiat drept „Ambasador al Păcii Globale” de către Fundația Iqra, „Ambasador Internațional al Păcii” de către Forumul Literar Mondial pentru Pace și Drepturile Omului și a primit „Certificat de prietenie”, și alte certificări de la „Revista Cardenal”, în Mexic. Este consultantul literar al site-ului cultural din Pakistan, „Sindh Courier”, reprezentantul și delegatul în Uzbekistan al revistei de literatură a Mexicului – **Revista Cardenal** – la revista de literatură și artă Chile – **Casa Bukowski**. Scrierile sale au fost traduse în limbile rusă, engleză, turcă, sârbă, slovenă, macedoneană, spaniolă, italiană, poloneză, albaneză, română, franceză, greacă, ebraică, portugheză, bengaleză, arabă, chineză, indoneziană, persană și urdu.

Adrian BOTEZ

**O PREMIERĂ: MONOGRAFIEREA, ÎMPLINITĂ PERFECT
ONEST: "ION PETROVICI - O viață sub spectrul
filosofiei", de IONEL NECULA**

Pe autorul cărții "*ION PETROVICI - O viață sub spectrul filosofiei*" (Ed. Academiei Române, București, 2024), profesorul de Filosofie tecucean **IONEL NECULA**, îl cunosc de cca un sfert de veac - și-i cunosc bine aplecarea, asiduă, către viața și opera filosofului tecucean **ION PETROVICI (1882-1972)**. Pe **IONEL NECULA** îl admir și prețuiesc nu doar în calitate de **critic literar**, dar, mai cu seamă, în calitate de **om cu caracter armonios**: prietenos, leal, fairplay, empathic, onest, demn. Harnic, acribios, intuitiv (dar și hăruit, de Dumnezeu, cu un înalt spirit științifico-metafizic), atras de abisurile semantice ale cuvintelor, foarte sensibil la nuanțe: **calități absolut necesare unui hermeneut competitiv**.

*

STRUCTURA MONOGRAFIEI CRITICULUI ȘI FILOSOFULUI IONEL NECULA:

I

-a-Prefața domnului **ȘTEFAN AFLOROAEI**;
-b-Cuvântul înainte al autorului;
-c-Un potret, cu valoare de "*scurtă monografie*", a urbei adoptive: "*TECUCIUL - un târg cu înfățișare medievă*".

II

-Urmează **CINCI CAPITOLE** (fiecare, cu câte 8-10 subcapitole):

1-ZODIE BUNĂ PENTRU UN BĂIAT DE FAMILIE (...raiu de pe la "*MOȘIILE COPILĂRIE*"...și adolescenței...);

2-UN EPICUREIC ÎN GRAȚILE PROVIDENȚEI (perioada fertilă și, uneori, cvasi-grandomană, a maturității);

3-SUB TEROAREA ISTORIEI ("*Drumul CALVARULUI*", până și la *INFERNUL AIUDULUI*);

4-DUPĂ APOCALIPSĂ (=năvala comunismului stalinist, în *DACO-VALAHIA. GREA...SENECTUTEA*...);

5-ÎN GRAȚIILE SOPHIEI (analiza elementelor filosofiei ionpetroviciene);

III – **ADDENDA** (conține opiniile despre **ION PETROVICI** și opera sa, în contemporaneitatea filosofului tecucean...);

IV-ÎNTRE PRIETENI ȘI ADVERSARI (legături-capuți și rupturi de puți intelectual-filosofice; printre cei mai de văz "*competitori*": **PETRU CARAMAN, MIRCEA ELIADE, LUCIAN BLAGA, MIRCEA VULCĂNESCU**);

V-PARERGA AND PARALIPOMENA (...în acest capitol, cu titlu calchiind titlul lucrării filosofice de bază, a lui **ARTHUR SCHOPENHAUER**: "*PARERGA UND PARALIPOMENA*" - monograful adună tot ce "*s-a mai scurs pe drum*", atât din amintirile de familie sau locurile de conferințiere, cât și reluări, sintetice, ale unor ipostaze umano-filosofice ionpetroviciene...: **FUNCȚIE DE EPILOG**...).

Prin calitățile scrisului său, deși anunțat-pronunțat ca situându-se între granițele științei (analitice și sintetice) - prin vioiciunea și culoarea descrierilor sale analitice - eu îl situez, pe criticul și filosoful **IONEL NECULA** - și în rândul **SCRIITORILOR-ARTIȘTI**.

Ca urmare, citindu-i monografia (într-o primă lectură), despre un filosof semi-ratat, **ION PETROVICI**, m-am întrebat: "*De ce, oare, acest reductibil critic și om de mare inteligență și cu un atât de fin spirit metafizic, IONEL NECULA, și-a risipit trei decenii din viață, scriind (ȘAPTE CĂRȚI !) nu despre „un Duh peste veacuri”, ci despre un personaj profund controversat, cu înclinații epicureice (“mai peste marginile iertate”, cum ar fi spus maestrul său, TITU MAIORESCU...), un megaloman cvasi-paranoic („Obișnuit cu elogiile și cu tot felul de recunoașteri bombastice, devenea irascibil și chiar furios, la orice nuanță piezișă sau atitudine mai rezervată” - cf. p. 268), “un dandy pasionat de magia logosului” - cf. p. 218; mason în Loja de Rit Scoțian... - ...e drept, un om de cultură și un remarcabil profesor (“Dar, mai presus de toate, Petrovici a fost PROFESOR, exercitând această aptitudine oriunde destinul l-a condus” - cf. p. 300; “AVEA PROFESORATUL ÎN SÂNGE” - idem), precum și bun orator, dar filosof fără sistem și cvasi-lipsit de originalitate (“Filosofia lui Petrovici nu s-a structurat într-un sistem de gândire, articulat și original” - cf. p. 207; “Prestația filosofică a lui Petrovici nu excelează prin originalitate” - cf. p. 198) - în schimb, “parlamentar ABONAT, prezent în toate legislativele României, după 1920” - cf. 196; eminentul folclorist PETRU CARAMAN, cu destulă diplomație, dar în mod ferm și dintr-o pornire de sinceritate adâncă și amical-respectuoasă, îi reproșează faptul că a trădat filosofia, în favoarea “aburilor îmbătători ai politicii”: “Rolurile politice, îndeplinite de Dvs., puteau să le joace și alții (mult mai puțin bune, desigur, DAR PUTEAU !) - și treburile țării tot ar fi continuat să meargă...ROLUL FILOSOFULUI, ÎNSĂ, ODATĂ ABANDONAT DE DÂNSUL, RĂMÂNEA TABU, PENTRU ORICARE ALTUL...De aceea, îmi venea să arunc*

(continuare în pag. 44)

anathema asupra BLESTEMATEI DE POLITICI care, după cum prea adeseori s-a dovedit, FACE INCOMPARABIL MAI MULT RĂU DECÂT BINE !...Cum aş fi putut judeca altfel, când mă gândeam, mai ales, la interpretul, atât de subtil, al greu accesibilului KANT ? Când îmi spuneam, în forul meu interior, nu o dată, cu obidă, ce mai opere TEMEINICE, de filosofie, ar fi creat profesorul Petrovici, dacă nu s-ar fi lăsat ademenit şi furat, de VALUL CRONOFAG, AL ŞTIINŢEI POLITICE ! DACĂ AR FI AVUT TĂRIA SĂ REZISTE... – cf. p. 257). De ce ? De ce, oare, IONEL NECULA l-a preţuit pe un om de carte (dar IUBIND TERIBIL COMPROMISURILE, DE ORICE FEL („Nu se înapăimânta de INCONSECVENŢĂ ŞI de COMPROMIS” – cf. p. 218; „Avea înţelegere pentru demos şi pentru VALOAREA LUI ELECTORALĂ” (n. mea: HMMMM!!! – ...ceva apropiat, cumva - ...în ciuda „aristocratismului” său de „BĂIAT DE FAMILIE BUNĂ”... - de „ghiorţanii” de azi, de la conducerea României !) - cf. p. 218; „...Mereu în prim-planul vieţii politice şi spiritual, ION PETROVICI constituia O GARANŢIE CĂ ORICINE ÎŞI PROPUNEA O MAI CONFORTABILĂ AŞEZARE, ÎN IERARHIILE VREMII, TREBUIA SĂ TREACĂ, NEGREŞIT, prin SUSŢINEREA ŞI INTERVENŢIA SA) !” - cf. p. 158; „Nu degeaba trecea ION PETROVICI drept UN CAMPION AL COMPROMISULUI FILOSOFIC” - cf. p. 5) - ...determinându-i, astfel, şi pe „miluiţii” săi, la gesturi de reciprocitate, cvasi-imoreale, la favoritisme... - ...şi, situându-se, deci, foarte aproape de CORUPŢIA POLITICĂ ?!), - ...pe un om de carte, dar care, în locul genialului filosof LUCIAN BLAGA, îl preferă pe mediocrul C. RĂDULESCU-MOTRU... - ...iar în locul teribilului MAG AL CUVÂNTULUI-DUH - CONSTANTIN NOICA ! - l-a preferat, la nou-înfiinţata Catedră de Filosofie a Culturii, din cadrul Universităţii din Bucureşti - pe un oarecare... IOAN ZAMFIRESCU !?...el însuşi fiind un „VAJNIC TRASEIST POLITIC”...: „Ori de câte ori exista riscul să-şi piardă poziţia privilegiată, pe listele viitoarelor alegeri, TRECEA ÎNTR-O ALTĂ BARCĂ POLITICĂ - şi-şi rezolva, astfel, prezenţa în organismul eligibil al ţării” – cf. p. 12. Deşi filogerman declarat, toată viaţa a oscilat, aproape ilariant, între afirmarea influenţei germane şi afirmarea influenţei franceze (s-a „bălăngănit”, spiritual, între KANT şi DESCARTES), asupra culturii române...Şi, totuşi, îl mărturisise, în faţa străinilor de la München, pe...ROMÂNUL DIMITRIE CANTEMIR, academician-filosof ORIGINAL, al Academiei din Berlin, din veacul al XVIII-lea...?! Invidios şi gelos, pe marele şi fascinantul, dar DEFUNCTUL profesor-METAFIZICIAN CREŞTIN, NAE IONESCU...pentru că acesta, până şi după moartea sa obscură, stăruia, ca ECOU DE DUH, în conştiinţele studenţimii...: „Halal metafizician care, din salariul său de conferenţiar, să poată lăsa o moştenire de 20 milioane de lei, familiei lui”...cârteşte, „CU MULTĂ FIERE”, filosoful ION PETROVICI, într-o şedinţă pentru stabilirea locuinţei Mareşalului ION ANTONESCU, în casa DECEDATULUI METAFIZICIAN – NAE IONESCU...?!”

*
Mult m-am frământat, să înţeleg motivaţia acestei opţiuni scriitoriceşti...DE O VIAŢĂ...! - ...şi, deodată, am tresărit: în definitiv, de unde aş fi aflat eu despre toate slăbiciunile omului şi filosofului ION PETROVICI, dacă nu mi le-ar fi „pus pe tavă”, însăşi „DOMNIA SA”... - ...monograful IONEL NECULA?!

Deci, am trecut la a doua lectură a monografiei lui

IONEL NECULA...

CONCLUZIA DE-ACUM:

-NU! Hotărât lucru, profesorul-criticul-filosof IONEL NECULA nu empathizează (decât în câteva puncte...dar ESENŢIALE!) cu profesorul-politicianul-filosof ION PETROVICI: IONEL NECULA este obsedat, FASCINAT! - de o personalitate românească, aceea a lui ION PETROVICI - având laturi de caracter şi de reacţie extrem de contradictorii...şi cu o viaţă atât de tumultuoasă, încât seamănă cu o adevărată EPOPEE (...EPOPEE care s-a şi constituit, prin MONOGRAFIA, despre care tocmai facem vorbire!); o VIAŢĂ „ghiftuită” (în multe sensuri, nu doar... „materialiste”), dar şi intens şi înalt-creatoare (ctitor de instituţii VITALE, pentru Duhul DACO-VALAH!), învăţând, cu seninătăţi socratice, DRUMUL CALVARULUI! - dar şi avântat, cvasi-eroic şi demn, PE MARGINI DE HĂURI ŞI GENUNI! - ...încât se situează în imediata apropiere a...AVENTURII!

Şi mai este ceva de subliniat: IONEL NECULA, „teucean prin ADOPTIE”, manifestă o atitudine de recunoştinţă şi de fairplay exemplar, faţă de „urbea adoptivă”: menţionează, cu mândrie, faptul că Tecuciul a dat României 16 academicieni, precum şi faptul că, în 1882, „s-au născut toţi cei TREI GÂNDITORI DE MARCĂ, proveniţi din această arie spirituală (n. mea: a Tecuciului!): ŞTEFAN ZELETIN, VASILE PÂRVAN şi, bineînţeles, ION PETROVICI” (n. mea: evident, enumeraţia TREBUIA să aibă şi dimensiunea axiologică... deci, primul amintit ar fi fost: istoricul, arheologul, epigrafistul, genialul gânditor, autor al eminentului studiu *Ideile fundamentale ale culturii sociale contemporane* - VASILE PÂRVAN...cel care împacă, în operele sale, neo-hegel-ianismul cu neokant-ianismul!) - ...iar cele 7 cărţi, încununat de prezenta monografie, vor să-l încununeze nu atât pe filosoful fără sistem, ION PETROVICI - cât pe TECUCEANUL-FILOSOF ŞI CTITOR (în Tecuci, precum şi în toată România!): ION PETROVICI!

Da. Un cu totul alt om, decât „BĂIATUL DE FAMILIE”, grozav de alintat (până şi agentul lui TITU MAIORESCU, în cadrul arestării şi asasinării „însuporabilului” MIHAI EMINESCU, cel ce trebuia „aruncat peste bord”, DE URGENTĂ! - ...e vorba de agentul funebru şi clasicul dramaturg român, ION LUCA CARAGIALE... - ...”se va face luntre şi punte”, spre a se juca, pe scenă, o dramoletă în versuri, „O SĂRUTARE”, a...„BĂIATULUI DE FAMILIE”...) şi teribil de promovat, fulgurant, de către toată așa-zisa „elită politică” - antebelică şi interbelică.

Adică, e vorba atât de faptul că:

1-”A fost membru al Academiei Române, profesor universitar, scriitor, memorialist, conferenţiar (ORATOR DE EXCEPŢIE, dar şi... om politic” – cf. p. 62;

2-cât şi de gesturi de înaltă demnitate şi patriotism; de exemplu: la dejunul din Münchenul hitlerist (n. mea: de după odiosul DIKTAT”ARBITRAJ” DE LA VIENA-30 August 1940, prin care ARDEALUL DE NORD ERA ”DONAT” UNGARIEI REGENTULUI MIKLOS HORTHY - precum şi după mişeleşul rapt teritorial stalinist, al Basarabiei şi Bucovinei de Nord, ”săvârşit de sovietici, în baza pactului cu Hitler, cu trei luni înainte

(continuare în pag. 45)

-te"), "La dejunul din München s-a servit, printre alte băuturi, și faimosul TOKAY maghiar, prezentat de ministrul KURST ca o băutură excelentă - ...la care PETROVICI a replicat, automat, că DELEGAȚIA ROMÂNĂ NU BEA TOKAY" – cf. p. 46 (...cât risc nebunesc! - ...oare ce-o fi gândit...?..că de zis, n-a zis nimic... - FÜHRERUL...?!)...; sau: când basarabeanul ION INCULEȚ "își exprimă îndoiala că este dorit în Parlamentul României, ca reprezentant al spiritului basarabean", ION PETROVICI îi răspunde cu o logică și cu o gențilețe indefectibile: „Mă mărginesc a spune d-lui Inculeț: numai când ești musafir în casa altuia, când nu ești bine primit, poți să te întrebi, la un moment dacă nu trebuie să pleci. Or, D-VOASTRĂ, BASARABENII, aici, în România Mare și în Parlamentul României Mari SUNTEȚI GAZDĂ, LA FEL CA NOI TOTI" – cf. p. 82 (sublinierea mea);

3-a fost fertil, în funcțiile de: ministrul lucrărilor publice (1921), ministrul instrucțiunii publice (1926-1927) - cerând mărirea numărului de ore de logică și de filosofie, în școlile României (spre a stimula gândirea autonomă și mai profundă a elevilor, ca VIITORI CETĂȚENI AI ȚĂRII!), ministrul culturii naționale (1937-1938 – în Guvernul GOGA) - iar între 4 decembrie 1941 - 1944 - ministru secretar de stat la Departamentul Culturii Naționale și al Cultelor în guvernul lui ION ANTONESCU;

4- a fost ctitorul RADIOULUI ROMÂNESC, al EDITURII "CASA ȘCOALELOR", al ROTONDEI SCRITORILOR (din Parcul Cișmigiu-1943)...co-ctitor al celebrei CATEDRALE ORTODOXE, din Tecuci ("mândria dintotdeauna a Tecuciului"), co-ctitor al TEATRULUI COMUNAL... -n-a existat ACT MAJOR DE CULTURĂ, în România (decî, și în TECUCI!), care să nu fie sprijinit, întru generozitate nestăvilă, de adevărat "MECENA VALAH"....de acest aparent "dandy", al politicii valahe – ION PETROVICI;

5-...dar, poate, în primul rând, TREBUIE SĂ INTRE, ÎN NEUITAREA VALAHĂ ETERNĂ, ATITUDINEA DEMN-CRISTICĂ, SOLEMN-FILOSOFICĂ, a lui ION PETROVICI, în perioada MARTIRAJULUI TEMNIȚEI COMUNIST-STALINISTE, DIN AIUD!

ZECE ANI DE RECLUZIUNE (1949-1958)), ÎN CEA MAI BESTIALĂ-INFERNALĂ TEMNIȚĂ STALINISTĂ, DUPĂ CEA DE LA PITEȘTI...

ZECE ANI, ÎNDURAȚI NU DOAR CU RESEMNARE, CI (...și AICI stă măreția lui ION PETROVICI-CELNOU!) ZECE ANI LUMINAȚI DE CURSURILE DE FILOSOFIE, DIN CELULĂ...CURSURI LA CARE ASISTAU, CU "GURA-CĂSCATĂ", DE CURIOSITATE ADMIRATIVĂ, nu doar INTELECTUALI și POLITICIENI (DEȚINUȚI!)...ci și ȚĂRANI ANALFABEȚI, închiși aici, la AIUD, pentru că se opuseseră "COTELOR" și COLLECTIVIZĂRI!!!

PROFESORUL "DE HAR", ION PETROVICI, nu se dezmințea, NICI MĂCAR ÎN TOIUL INFERNULUI...!!!

După care a urmat... "DOMICILIUL OBLIGATO-RIU"...

Poate că Dumnezeu a știut ce face, oferindu-i, lui ION PETROVICI - CALVARUL GOLGOTIC: abia TEMNIȚA a scos, la suprafață, EROISMUL FILOSOFIC, al lui ION PETROVICI! "SISTEMUL SĂU FILOSOFIC NE-REALIZAT"? Păi, ce poate fi mai MĂREȚ-ÎN-SISTEMUL-DIVIN, decât TREZIREA OMULUI-CONȘTIINȚĂ EROICO-MAR-

TIRICĂ, A OMULUI SACRU-ÎNTRU-DUH - FRATE AL LUI HRISTOS-DUMNEZEUL CEL UNIC-ADEVĂ-RAT?!

"Chiar și în acele vremuri tulburi, când mulți dintre confracții săi își schimbau principiile, precum cravatele și încercau să se acomodeze cu noile capricii, alogene spiritului românesc - ION PETROVICI A CĂUTAT SĂ RĂMÂNĂ EL ÎNSUȘI, VERTICAL ȘI NECLINTIT ÎN FAȚA FURTUNII, CA UN CEDRU DE LIBAN!" - cf. p. 121.

Pe drept cuvânt, monograful IONEL NECULA poate afirma (...fără să se teamă de riscul exagerării absurde!), către finalul cărții sale, atât de prețioase, nu doar prin formidabila ei documentare, ci și prin stilul ei, alternând, precum OCEANUL - STRĂLUCIREA CELEST-REVELATORIE, cu GRAVITATEA ADÂNC- FILOSOFICĂ : "A avut simțul istoriei (...) A preferat să se bucure și, după caz, să se întristeze odată cu țara, pe care a servit-o cu zel și devoțiune, mai multe decenii, la rând. CONDUCEREA SE POATE TICĂLOȘI, DAR ȚARA RĂMÂNE ȚARĂ ! [sublinierea mea - cf. p. 292] (...). Prin clarviziunea sa și prin soluțiile propuse, în actul de administrare a României întregite, numele lui (ION PETROVICI) poate sta alături de CUZA sau KOGĂLNICEANU - ȘI CINSTIT CA FĂCLIER AL ACTULUI DE MODERNIZARE A ȚĂRII [cf. p. 172]. (...) A fost un PATRIOT AUTENTIC, ȘI-A IUBIT ȚARA ȘI POPORUL, CU TOATĂ FIINȚA SA, iar Basarabia a fost ținută, în permanență, ÎN AURICULUL DREPT, AL INIMII SALE GENEROASE" (cf. p. 72).

Nu mi-a fost dat, până azi, să citesc o monografie atât de ONESTĂ (... "Ceea ce este DA, să fie DA, ceea ce este NU, să fie NU - iar ceea ce e mai mult decât acestea, este de la CEL VICLEAN !" – spunea IISUS HRISTOS - cf. MATEI 5-33-41) : E O PREMIERĂ, ÎN CRITICA VALAHĂ A ULTIMELOR DECENII!

Pe această MONOGRAFIE nu pot s-o numesc doar "obiectivă": acest cuvânt a devenit MULT PREA SĂ-RAC SEMANTIC, MULT PREA RECE ȘI INEXPRESIV...: monografia filosofului și patriotului IONEL NECULA, despre înviforata viață și despre trudită operă (națională) a filosofului și patriotului ION PETROVICI - este expresia VIEȚII ÎNSEȘI! Dezlegând infernalul ARBORE GENEALOGIC, al familiei lui ION PETROVICI (a avut și tată vitreg - VASILE STĂLPEANU, și surori vitrege: FLORICA HORTENSIA STĂLPEANU și ELENA (LULUCA) GATOSCHI - plus un fiu, în Spania... ex-legionar simist: VLADIMIR [JAPON] PETROVICI...), intrând în INFERN (inclusiv făcându-ne cunoștință, PRINTR-O ȘTIINȚĂ-ACRIBIEI, ABSOLUT INCREDIBILĂ - cu zecile de delatori și securiști, care l-au hăituit, toată viața, pe ION PETROVICI !... și pe timpul lui MORUZOV, și pe timpul dihorilor și hienelor staliniste!), precum VERGILIU cu DANTE, când FILOSOFUL a primit (din TRANSCEN-DENȚĂ!) VESTEA "CALVARULUI AIUDEAN" NECESAR! - trăim, odată cu monograful de excepție, IONEL NECULA - MII DE EXISTENȚE...MII DE ALTE VIEȚI, pe care, vorba autorului: "NU LE VOM DECONTA SUS, ÎN CERURI...CI VOR FI TAINELE NOASTRE, ÎNFRICOȘĂTOARE ȘI MINUNATE..." - ascunse, într-un mod minunat și incredibil, "MARELUI ANONIM" blagian... - ...pe care ION PETROVICI nu l-a prea agreat... cum nici PĂRINTELE DUMITRU STĂNILOAE...!

Mariana AL-SALEH

Memoriile unei broaște țestoase

A fost o vreme când mă chema Kika, dar vremea aceea a rămas în trecut. Acum nimeni nu mă mai strigă în niciun fel, chiar dacă uneori mai trec oameni pe lângă mine. Alți oameni. Pe ei nu i-am mai văzut niciodată.

Sunt o broască liberă, însă mi-e dor de zilele când am locuit în grădina lor...

Tocmai scăpasem dintre roțile unui tir, în ziua aceea de la sfârșitul verii, când au apărut ei. Au oprit pe marginea drumului, dar eu mergeam așa de încet, că nu m-a ajutat prea mult oprirea lor. El a coborât repede și m-a luat de pe șosea. A rămas cu mine în mână până a trecut și următorul tir. Însă veneau altele, în viteză. Vrusesem să traversez, să ajung în partea cealaltă, spre pădure. A coborât și ea, apoi cei trei copii. Toți se adunaseră în jurul meu și voiau să mă atingă. Copiii au zis că n-au avut niciodată o broască țestoasă și au insistat, cum numai copiii știu, să mă ia cu ei. La început le-au spus că pentru mine e mai bine în libertate, dar copiii n-au vrut să audă. Au zis că dacă nu se opreau ei eram deja moartă, că nu toți șoferii iubesc animalele și sunt atenți, unii leucid fără milă, că au văzut ei câini și pisici pe marginea drumului...

În final s-au lăsat convinși. Am călătorit pe genunchii ei. Simțind atingerea fină a degetelor pe carapace, mi-a dispărut teama.

În scurt timp am ajuns la casa lor. Acolo i-am cunoscut pe ceilalți. Un alt bărbat, un băiat care în unele seri cânta la vioară, două femei tinere și una în vârstă. Toți erau curioși să mă vadă. Am uitat să spun că aveau o mulțime de pisici, fiecare cu numele ei, și cinci câini, care m-au adulmecat curioși. Atunci m-am speriat puțin și m-am retras în carapacea mea, dar în scurt timp m-am obișnuit.

Locul meu a fost grădina mică, unde se afla și fântâna. Acolo mi-au pus un vas cu apă. Nu era o grădină cu flori, dar lângă fântână se afla un pomișor, mai degrabă o tufă de lăstari, în care am descoperit că-mi place să mă ascund în zilele care au urmat. Mă cățaram până pe la jumătatea lui și-mi găseam un loc bun de dormit. Ei nu mă mai vedeau și mă căutau peste tot.

Pomișorul era chiar lângă curte, dincolo de care era drumul, dar după experiența pe care o avusesem cu mașinile, nu-mi doream să-l văd. Mă ascundeam și la rădăcina tufelor pitice de fasole. Îmi plăcea gustul frunzelor îngălbenite. Aveam și alte variante în grădină - roșiile, ardeii, dovleceii, tufa de leuștean, pătrunjelul, firele de trifoi și de iarbă, tufa mare de mentă din stânga fântânii...

Era o viață nouă, captivantă! Ei veneau în fiecare dimineață să mă caute, iar când nu mă găseau, le strigau pe cele două cățelușe, Cora, cea cuminte, cu blana neagră, scurtă, lucioasă, și Lady, în antiteză totală cu numele ei, mai mică decât Cora, roșcată și zbârlită, mereu în mișcare și-n dispută, cu câinii din curte și cu alții care se-ntâmpla să treacă pe drum sau care aveau ideea să latre în curtea lor. Le întrebau: Unde-i Kika? Și începea căutarea. Mă botezaseră Kika, fiindcă trebuia să am și eu un nume, așa cum aveau toate în curtea aceea.

Lady mă găsea prima, camuflată la rădăcina unei tufe de fasole sau de roșii, ori în colțul cu mult trifoi. Dar nu-

mi făcea niciun rău, chiar dacă era un câine afurisit. Mă mirosea, arătându-le unde eram, apoi pleca. După ea, se apropia Cora, care mă studia o vreme, dădea din coadă prietenoasă, după care pleca și ea. Îmi plăcea de Cora și mi-am dorit să pot să dau și eu din coadă, ca să-i arăt că vreau să fim prietene, dar era mai dificil cu cara-pacea. În afară de asta, eram atât de mică pe lângă ea...

Nu v-am spus de pisici. Erau de toate culorile și foarte curioase, chiar tupeiste. În prima noapte, s-au ținut după mine prin grădină studiindu-mă, la un moment dat încercând chiar să mă răstoarne cu lăbuțele lor, ca să mă vadă mai bine, însă n-au reușit. Au sfârșit prin a mă adopta. În după-amiezele călduroase dormeau și ele printre tufele din grădină, iar odată cu seara începea zbenguiala.

A fost o perioadă cu totul diferită de ce trăisem până atunci. Diminețile începeau cu apa scoasă din fântână. Apoi îi vedeam pe terasa din spatele casei, unde își beau cafeaua. Când se trezeau copiii, veneau și ei să mă vadă. Erau zile frumoase. Și bătrâna care locuia în camera de jos venea să mă vadă. Ieșea sprijinindu-se în baston și se plimba pe sub bolta cu viță-de-vie din fața casei, uitându-se cu atenție la strugurii încă necoțiți și turnând câte o cană de apă la rădăcina fiecărei vițe. Apoi se oprea lângă tufele de trandafiri care se înălțau de-o parte și de alta a aleii. Erau florile ei preferate. Și la rădăcina lor puneam apă zilnic. Și-i curățam de petalele uscate. O femeie scundă, cu părul alb și fața senină. Zâmbea ori de câte ori privea trandafirii și strugurii ale căror boabe începuseră să capete o transparență aurie. Purta capoate înflorate, cu danteluță la guler și la buzunare. Și ea fusese curioasă în legătură cu mine.

Le povestise că a avut demult, după ce se-ntorseseră la țară, fugind din calea bombardamentelor care asaltaseră Bucureștiul, o broască țestoasă care trăise câțiva ani în grădina cealaltă, cea mare, până-ntr-o zi când n-au mai găsit-o.

În scurt timp, s-a terminat vara și toți ceilalți au plecat. În peisaj a apărut o femeie nouă, care venea în fiecare zi să aibă grijă de casă.

Mă obișnuisem să-i văd și-mi părea rău. Și câinii erau mai triști. Pe Lady o luaseră cu ei și dintr-odată se făcuse prea liniște. Se schimba vremea. Noptile deveniseră mai reci, începuse să bată vântul, uneori ploaia. Bătrâna de la parter nu mai ieșea în fiecare zi să se plimbe. Nici nu mai era nevoie să ude vițele și trandafirii. Strugurii se copseseră, iar petalele trandafirilor se scuturaseră pe alee. Dar în fiecare dimineață când apărea femeia, înainte să se apuce de treabă, o trimitea să se asigure că sunt în grădină. Uneori, când era vreme frumoasă, venea ea să mă vadă. Îmi atingeam ușor carapacea cu bastonul, ca și cum m-ar fi mângâiat, fiindcă îi era foarte greu să se aplece, și vorbea cu mine. Îmi spunea că am rămas amândouă și că în curând o să vină iarna și va trebui să-mi pregătesc un culcuș, într-un colț al grădinii, în care să dorm până la primăvara următoare.

Mi-ar fi plăcut să-i aștept să se întoarcă, însă mă gândeam tot mai mult la viața mea dinainte. Într-o noapte am săpat pe sub gardul grădinii și am plecat. Nu spre drum, ci spre curte, de unde am trecut în grădina mare, din care am ieșit direct pe deal. M-am oprit și am privit în jurul meu. Într-o parte a satului se vedea lunca întinsă,

(continuare în pag. 47)

George TEȘLEANU

Calculatorul uman

Aud ca prin vis alarma. Fire de umbră și lumină încă se întrepătrundeau. Cu greu reușesc să mă conving că trebuie să mă ridic din pat. Că trebuie să muncesc. Că undeva, cineva se bazează pe rezultatele muncii mele. Că pur și simplu trebuie.

Îmi spun orice minciună, numai să mă ridic și să îmi îndeplinesc sarcinile. Orice urmă de procrastinare mă poate împinge în brațele melancoliei, singura alternativă. Între o procrastinare melancolică și o mediocritate zilnică, prefer mediocritatea. Măcar mediocritatea zilnică îmi mai oferă o șansă de salvare, pe când procrastinarea doar pierdere în neant.

Mă dau într-un târziu jos din pat și mă îndrept cu greu spre chiuveta de la marginea patului. Mă uit în oglindă și văd o față obosită și îmbătrânită, brăzdată de șanțurile timpului. Fără să vreau, gândul îmi fuge la ce am de făcut. La munca repetitivă pe care o fac zilnic. Nu este dificilă, dar rutina a început să lase urme adânci în entuziasmul meu.

Toată activitatea se desfășoară într-un cub fără uși sau geamuri. Singura sursă de lumină este tavanul. O sursă de lumină albă care umple fiecare colțisor al încăperii. Combinată cu pereții albi dă senzația de spital. Dacă asta nu era suficient pentru a înnebuni un om, mobilierul este dintr-un plastic care se asortează cu pereții. La început mă consola gândul că va îngălbeni în timp, dar spre ghinionul meu, mobilierul rămâne și astăzi de un alb imaculat.

Singura sursă de culoare din încăperea este manualul după care lucrez. O carte nu foarte groasă, ponosită și cu coperti de un albastru marin deschis. Un albastru care mă liniștește de fiecare dată când mă uit la el. Singura oază într-un ocean de alb cu urme de negru.

În ciuda aspectului său pricăjit, manualul reprezintă sufletul muncii pe care sunt obligat să o îndeplinesc. Dacă la început filele scârțâiau când le răsfoiam, acum ele sunt roase la colțuri, iar unele sunt îndoite sau parțial rupte. Scrisul era de un negru intens, dar acum unele simboluri de abia se mai pot distinge. Nu știu ce o să fac atunci când nu le voi mai putea descifra. Oare ce se va întâmpla cu mine atunci?

N-am prea mult timp de reflecție deoarece o serie de hârtii încep să cadă prin fanta din stânga biroului. Dacă nu mă apuc repede de muncă, nu voi reuși să le finalizez decât foarte târziu. În timp, mișcările mele au devenit din ce în ce mai lente. Nu vreau să pierd și cele câteva clipe de somn de care am parte. Clipe în care mă pot decupla. Decupla de rutina apăsătoare. Singurele mele momente în care gândurile încetează și angoasele dispar.

Zgomotul filelor care cad pe podea mă trezește repede la realitate. Fiecare hârtie conține de obicei două rânduri egale de simboluri și un rând gol. Simbolurile sunt compuse fie din linii șerpuitoare, fie din linii drepte, fie

dintr-o combinație. Lucrez cu ele de atâta amar de vreme, dar nu am reușit să le deslușesc sensul. În tinerețe pierdeam multe ore de somn gândindu-mă la ce ar putea să însemne, dar odată cu trecerea timpului am început să mă resemnez. În cele din urmă, oboseala și frustrarea au învins curiozitatea.

Încep să descifrez simbolurile desenate pe hârtie și apoi cu ajutorul manualului deduc răspunsul pe care îl consider corect. Nu știu niciodată dacă ofer sau nu răspunsuri corecte. Singurul ghid pe care îl am sunt pașii descriși în carte. O serie de pași lipsiți de cunoaștere.

Conform manualului trebuie să încep cu primul simbol din prima linie. Acesta îmi spune capitoul la care trebuie să mă duc. Apoi, cu ajutorul primului simbol din linia doi localizez subcapitolul aferent. Subcapitol este mult spus, deoarece conține doar o pagină. Odată identificat subcapitolul, copiez simbolul desenat pe pagina corespunzătoare în al treilea rând.

Repet procesul până epuizez toate simbolurile de pe prima linie. În cazul în care cele două linii nu conțin același număr de simboluri, pur și simplu copiez simbolurile suplimentare. Odată terminat procesul, introduc rezultatul printr-o fanta situată în partea dreapta a biroului. Cel mai simplu, și cel mai rar, caz pe care îl întâlnesc este atunci când hârtia primită este goală. Atunci pur și simplu redirecționez hârtia primită.

Cum vi se pare acest proces? Ce părere aveți? Credeți că voi ați suporta monotonia?

Așa îmi petrec ciclurile lumină-întuneric. Dacă inițial mă revoltam și aveam perioade când refuzam să muncesc, acum am învățat că acest comportament nu îmi este deloc benefic. Din plictiseală, la un moment dat, tot începeam să procesez hârtiile. Nimic nu este mai îngrozitor decât plictiseala într-un spațiu steril. Un spațiu în care singurul lucru care îți poate ține mintea ocupată sunt hârtiile. Ai de ales între monotonia plictiselii și cea a rutinei. Nu știu care este mai îngrozitoare.

Tot ce mai pot să fac este să sper. Să sper că atunci când simbolurile din manual vor dispărea, voi primi un alt manual. Unul cu mai multe capitole și subcapitole. Sau chiar mai bine, unul care să aibă și sub-subcapitole. Sau, dacă sunt norocos, poate voi primi chiar mai multe manuale colorate. Simt că sunt pregătit pentru sarcini mai complexe. Dar nu știu dacă voi mai apuca astfel de vremuri. Rutină și vise într-un mediu aseptice, asta e tot ce a mai rămas din mine...

(urmă din pag. 46)

râul și șoseaua de dincolo de el. De-acolo venisem, dar era prea departe și mă pândeau prea multe pericole, să mă întorc acum. Mai aproape era pădurea de pe deal. Aici puteam să-mi găsesc adăpost pentru iarnă. Poate chiar aveam să întâlnesc alte surate. Am mai privit o dată în urmă, spre grădina prin care trecusem. Printre crengile înalte ale nucilor abia zăream acoperișul casei. În rest nimic. Dar toate celelalte aveam să le duc cu mine, în mintea mea cu viață lungă, adăpostită sub carapacea pe care doar mașinile ar putea-o distruge, dacă aș mai risca să traversez drumul.

Cezarina ADAMESCU

JOCUL DE-A COPILĂRIA ȘI AVENTURA CUVINTELOR

Angela Burtea-Moșescu, *Ilinca și Matei*, Editura Istros a Muzeului Brăilei "Carol I"

Nici că se putea un dar mai frumos de Crăciun, decât o carte pentru cei mici! Doamna Angela Burtea-Moșescu, membră UZPR, a decis să-și bucure, nu doar nepoțtii, ci pe toți copiii care vor citi cartea și vor admira deselele și rebusurile din ea. Aceste delicii literare sunt toate cu folos didactic dar și amuzant, ca într-un joc de-a visele și de-a copilăria. Personajele scurtelor povestiri sunt copii din zilele noastre, au nume comune: Andrei, Matei, Ilinca, Angela, Anuța, Vasilică, Ioana, Denisa, iar anotimpul nu poate fi decât cel al sărbătorilor hibernale, când cu toții îl așteaptă înfrigurați pe Pruncușorul Isus să coboare în iesle, alături de Familia Sfântă.

Să pornim așadar, în Aventura cuvintelor și a desenelor, a jocurilor minții și inteligenței umane, alături de autoare și de cei doi prichindei, Ilinca și Matei, ba și de prefațatorul cărțiței, prestigiosul scriitor Gheorghe A. Stroia, membru UZPR.

Prima poveste poartă numele protagonistului, *Andrei* și se petrece, așa cum se întâmplă în toate poveștile, "unde, departe, într-un loc plămădit cu lacrimă dumnezeiască". Dar când s-a petrecut aceasta? "La două-trei ceasuri trecute de vremea prânzului". Destul de exact ca să putem stabili cadrul poveștii. Era un ciobănaș vrednic de numele lui, sprijinit în toiagul mai mare decât el. Își păzea vacile, pe Marțoala și Vinerica. Era un omuleț foarte serios. Nu stătea mult la vorbărie ca să nu piardă vitele. A doua zi, autoarea avea să-l întâlnească din nou și să-i ofere câteva dulciuri. Andrei mergea la școală în clasa a doua și în vacanță, își dăruia timpul vacilor lui. Avea gânduri mari pentru când va crește. Voia să construiască multe case. Povestea lui era aidoma multor copii care fuseseră lăsați în grija bunicilor. Dar era un copil modest și fericit pentru că-și dorea puțin. A doua povestire e una de sezon. Se intitulează: "Bradul de Crăciun". În sat ninsese toată noaptea iar casele căpătaseră căciuli albe. Zvon de glasuri de colindători se auzeau de undeva, în surdină. De data aceasta, Anuța, o fetiță de zece ani are o sarcină majoră: aceea de a o îngriji pe mama ei, bolnavă la pat. Anuța îi redă mamei încrederea că Isus va veni foarte curând, chiar în noaptea aceea, aducându-i sănătatea pierdută și pacea în inimă. Oftatul bunicului și lacrimile lui, prelinse pe furis, îi zdrobeau inima. După ce au pregătit împreună scutecele Domnului, fetița s-a așezat în genunchi, la rugăciune. Nu aveau brăduț, nici măcar o crenguță. Duminica, drumul lor ducea doar la biserică. Brazilii falnici, împodobiiți în biserică îi provocară mai întâi o bucurie imensă, iar apoi o întristare, fiindcă ea nu avusese niciodată brăduț

Poveștile Angelei Burtea nu sunt precum cele de odinioară, ci ele sunt din zilele noastre, cu personaje obișnuite, la fel ca și noi. Copiii se regăsesc în ele și se bucură. Se știe că Sărbătoarea Crăciunului vine întotdeauna cu daruri și bucurie maximă. Odată cu predica preotului celebrant, veni și surpriza. Icoanele pictate de Anuța au fost premiate și, prin gestul generos al unui preot din străinătate, micuța a primit și o sumă de bani. Dar bunătatea copiilor, de multe ori o întrece pe aceea a oamenilor mari. Micuța merse la preot și-i spuse că nu e drept să se bucure doar ea și familia ei de acest dar neașteptat, ci e mai bine ca bradul să rămână în biserică, să fie admirat de toți copiii. Care copil renunță de bunăvoie la cadoul lui pentru altcineva? Preotul găsi însă, o metodă de a o răsplăti și pe ea pentru munca depusă. Îi dăruie brăduțul din altar, care încăpea perfect în căsuța joasă a familiei Davidescu. Astfel, Iisus Hristos Prunc îi șterse lacrimile fetiței, dar și pe cele ale bunicului ei. Și fiindcă Sărbătoarea Crăciunului este una magică, Iisus Hristos mai făcu familiei Anuței o minune: mama ei vedea acum bine și se ridicase chiar din pat, făcând câțiva pași. Iată cu ce daruri vine Pruncul Iisus la cei care-L cinstesc. Acesta este o poveste foarte emoționantă, din care copiii pot trage învățăminte. Următoarea povestire o are protagonistă pe bunica. Ea are o livadă fermecată, la marginea satului, din care se înfruptă mulți oameni din sat, pentru că bunica era o femeie generoasă deși ea se mulțumesc cu puțin. Îi erau de ajuns roadele pământului crescute în livada ei. Chisălița din caisele din livada bunicii nu avea asemănare. Toate aceste minunății curate și naturale astăzi sunt prilej de aduceri aminte și nostalgii, pentru că nici bunica, nici livada ei nu mai sunt. O altă povestire se

(continuare în pag. 49)

intitulează "Raiul copilăriei" și face parte din ciclul "Magia iernii". Este scrisă la persoana a I-a și protagonistă este zăpada copilăriei. Autoarea ne poartă prin lumea mirifică a anotimpului alb, a omuleților de zăpadă. Gândul îi poartă pașii spre ulița și căsuța copilăriei. Fântâna din fața casei joacă un rol important în poveste. Lângă cumpăna ei înfloresc cele mai frumoase povești. Numai că, de data aceasta, nici la fântână, nici în curte nu e țipenie, nici de om, nici de copil. Dar, deîndată ce pășești spre grădinița cu flori auzi șoaptele porțiței și toate lucrurile din jur se însuflețesc. Zăpada dispare subit și întreaga grădiniță se umple de miresmele floricelelor de primăvară. Sunt florile Raiului copilăresc în care ai văzut lumina zilei. Toate zâmbesc și se scutură de bucurie de această întâlnire mult așteptată. Sunt doar florile plantate cu mâna ta, odinioară. Poarta, nu e una ca oricare alta, ci e poartă fermecată. Cu ea conversează autoarea, ei îi cere voie să rupă un buchet de floricele. Dar poarta îi permite să ia doar una, altfel se rupe vraja. Poarta e o bună interlocutoare și drept răsplătită, va primi un ghiocel legat de un șnur în două culori, ca măștișor de aducere aminte. Întoarsă acasă la ea din visare, doamna are parte de o altă surpriză: doi copilași veniseră să o sorcovească după datina străbună. Soarele, norii, zăpada, ploaia, devin personaje vii sub pana grijulie acestei scriitoare. Următoarea povestire este despre Ploaie. De data aceasta, Soarele a făcut ravagii în grădină, livadă, curte, încingând acoperișurile. Pământul se crapă și el, frunzele se răsucesc, florile devin palide, fructele se stafidesc și cad obosite. Apa fântânii e din ce în ce mai puțină. Bunicul e îngrijorat, abătut. E nevoie de ploaie și numai Dumnezeu știe să potolească pârjolul ce s-a instalat.

În toiul acestei arșițe nesfârșite izbucnește un incendiu grozav, iar oamenii priveau neputincioși, neavând apă să-l stingă. În clipa aceea, norii s-au dezlegat, semn că Dumnezeu a auzit strigarea disperată a oamenilor și a eliberat ploaia binefăcătoare și aducătoare de belșug în casă. Personajul principal al următoarei povestiri este Mițu. Ștefan, prietenul pisicului, este cel de-al doilea personaj. Mițu e tare nostim. Frumos și neastâmpărat. El cam smântânea oalele apoi se lungea pe botic în ciuda lor. Iar bunicăi nici acum nu-i trecuse supărarea, de la ultima smântâneală. Dar în final, băiat și pisic au rămas tot prieteni.

"Omul de zăpadă" este următorul erou de poveste. Cine nu a ridicat din zăpadă un om, în copilărie? Într-o zi, Matei are surpriza să-i apară în curte un asemenea omuleț cu mantie albă. De fapt, noaptea trecută, zăpada se așternuse blând, peste săniuța lui Matei și rezultase acest om alb. Tot bunicul îi deschise ochii copilului, arătându-i isprava fulgilor de nea. În aceeași zi, cei doi ridică un pui de om de zăpadă. Dar, de mila lui, să nu înghețe de frig, hotărâsc să-l ia în casă, în ciuda muștrărilor bunicii. Desigur că acolo, în albia în care fusese pus și dând de căldură, omulețul începu să transpire și să curgă apa de pe el. În cele din urmă, hotărâsc să-l dea din nou afară și să-l așeze lângă mama lui. O altă poveste, intitulată "Floarea din glastră", o are drept eroină pe Ilinca, o fetiță care se află în prima ei vacanță de școlărită. Și aici copiii învață cum să intre în legătură cu natura, să descifreze limbajul florilor și al viețuitoarelor, precum și obiceiurile acestora. Floricica din glastră îi

cere fetei apă, fiindcă i s-a făcut sete. Floarea poate fi o bună prietenă și ascultă tot ce-i spui. Important e să nu uiți de ea, să-i pui apă, îngrășăminte, să-i alegi un loc preferat, la lumină. Și ea îți oferă frumusețe, culoare, parfum și oxigen în camera. Unii oameni vorbesc zilnic cu florile din glastră ori cele agățătoare. Atunci, de ce nu ar putea și floarea Ilincăi să intre în vorbă cu fetița?

În următoarea poveste, autoarea face referire la o virtute care nu ar trebui să lipsească nimănui: *lubirea de semenii*. Două fetițe, Ioana și Denisa luptă să-i facă viața frățiorului Ioanei mai bună, prin cele câteva pahare de lapte și cornului pe care zilnic îl aduceau acasă. Însă, un elev mai înstărit care are acasă vacuță nu dorește laptele de la școală, o agresează pe Ioana pe stradă, vărsându-i laptele. Pus în fața clasei, Matei este cuprins de muștrări de conștiință și-și recunoaște greșeala. Învățătorul ia atitudine, spunându-i în același timp: "Azi ți-ai deschis inima, iar un fir de iubire a pătruns în ea". În același timp, Mihai află care este valoarea prieteniei, prin intervenția Denisei. Băiatul, nu numai că-și cere iertare de la Ioana și de la întreaga clasă, dar de atunci, zilnic îi aducea fetei la poartă câte un bidon cu lapte pentru frățiorul ei. Iată că și faptele vorbesc, nu numai vorbele. Concluzia: "Din ziua aceea, Mihai a îmbrăcat haina omului bun, înțelegând fața minunată a iubirii de semenii".

Și între copii se pot isca neînțelegeri. Unii sunt aroganți și chiar răi. Ioana, protagonist următoarei povești cu acest titlu, vrea să joace șotron cu colegele ei. Dar Magda, Ica și Loredana îi răspund urât și o refuză. Orgoliul, trufia fetițelor își spun cuvântul și fetițele o iau în răs pe cea care e mai modestă. Ioana e tare mândrită. Colegele continuau s-o respingă, iar hohotele de râs răsunau puternic în spatele ei. Coechipiere la un concurs de matematică, pe care-l câștigă împreună, Ioana și Magda ajung să fie concurente la etapa finală. Însă doar una trebuie să meargă mai departe. Fiindcă părerile clasei erau împărțite asupra celei care-i va reprezenta clasa și școala, e nevoie de glasul hotărât al colegului de bancă al Ioanei, Alex care le spune că acest lucru nu trebuie făcut pe bază de noroc și tras la sorți, ci trebuie făcute alegeri eficiente. Se știa că Ioana nu putea face față din punct de vedere financiar, unei deplasări în țară pentru concurs. Nu numai cu vorba dorește Alex să-și ajute colega de bancă, ci și cu un sprijin concret, în bani. A doua zi, colegii Ioanei au fost unanim de acord că ea trebuie să-i reprezinte. Inclusiv Magda, care recunoaște că Ioana e mai bună la matematică și mai calculată. Și tot Alex punctează concluzia: "... să dăm prioritate științei, apoi celorlalte aspecte. Învățătoarea zâmbi cu subînțeles". Povestirile Angelei Burtea-Moșescu au toate, o învățătură prețioasă. Înțelesul lor trebuie căutat în fiecare din ele. Cartea beneficiază și de alte forme de adresare și cultivare a gustului estetic, pentru elevii mici și mai măricei: Desenele semnificative, realizate de Daniela Burtea și Cuvinte încrucișate cu elemente din povestirea respective.

Angela BURTEA MOȘESCU

Prietenii

-Un fluture, un fluture! strigă plină de entuziasm Tania. Stai, măi fluturașule, nu fugi, hai să ne jucăm!

Dar fluturile se făcu nevăzută, continuându-și zborul.

-Cip! Cip! Cip! răsună cristalin un ciripit de pe ramura de jos a unui copac.

-Vrăbiuțo, te-ai trezit atât de dimineată? întrebă fetița. Hai să-ți cânt un cântec frumos, săptămâna asta l-am învățat.

Pasărea părea că n-o aude, preocupată fiind de insectele care mișunau în jurul său. Micul-dejun fusese cam sărăcăcios, iar acum găsise un loc în care hrana era din belșug.

-Vrăbiuțo, de ce nu răspunzi? Este nepolitic! Eu vorbesc cu tine, iar tu ciugulești întruna! Proastă educație, parcă ai fi soră cu fluturile! Și cu el am încercat să vorbesc, dar a zburat repede. Nici n-am putut să mă țin după el! A, uite-l, a apărut din nou, s-a așezat pe aceeași floare! Stai, fluturașule, vino aici în palma mea să te mângâi puțin. Din ce lume vii?

Fluturile își luă din nou zborul, iar vrăbiuța se înălță spre vârful copacului, neluând în seamă cuvintele fetei.

-Ce lume! se tângui Tania. Cred că nu-mi cunosc limba, altfel mi-ar fi răspuns.

Un iepuraș alb ca spuma laptelui apărură ca prin minune din spatele unei grădini plină cu tot felul de legume, vedetă fiind chiar varza, atât de iubită de micul urecheat. Bietul de el pășea încet, nici vorbă de salturi grațioase, privind îngrijorat în toate părțile. Tania îl zări. Făcu un pas spre el, apoi se opri și-l urmări cu atenție. Iepurele dădea semne de oboseală. Se așeză în pragul unei magazii, respirând din greu. Oare ce se întâmplase? Un picior din spate părea că sângerează, iar lăbuța aproape că nici nu atingea pământul.

Fetița se apropie din ce în ce mai mult:

-Dragă iepurașule, al cui ești? De unde vii? Până azi, nu te-am mai văzut în curtea noastră. Ai pățit ceva?

Speriat, musafirul se făcu una cu pământul, lăsându-și urechile pe spate. Inima-i și respirația greoaie trădau durerea. Fetița dădu un pas înapoi... E bolnăvior, săracul, e chiar rănit! își spuse în sine ea. Fugi iute în grădină și ceru ajutor tatălui său. Un iepure se pripășise în curtea lor. Oare ce se întâmplase?

Câteva zile mai târziu, iepurașul se zbenguia într-o veselie fără margini, urmând-o pe Tania pas cu pas. Lăbuța nu-i mai sângera, o așeza nestingherit pe pământ, iar urechile ciulite arătau vigilența sa permanentă. În tot acest răstimp, Tania îi devenise prieten de nădejde, deși nu-i fusese prea ușor să se apropie de ea. Spaima de care avusese parte în ziua aceea, zi în care și-a găsit adăpost în curtea ei, și lupta aprigă pe care o dăduse ca să scape din colții aceluia câine n-o să le uite niciodată. Poate de aceea devenise atât de ascultător în ultimul timp.

-Măi Urechilă, îi întrebă Tania într-o zi, cum ai ajuns tu în gura aceluia dulău, căci tare îndurerat și speriat mai erai?

-Lăcomia, dragă prietenă!

-Lăcomia?

-Exact! În curtea vecinului, nu departe de casa noastră, era o parcelă plină cu morcovi. Pentru că venise vremea, stăpânul îi scosese din pământ, urmând să-i depoziteze. Cum nu m-am mulțumit cu ceea ce furasem, am continuat, gândind să fac și eu ceva provizii.

-Și câinele?

-Câinele? Tot lătrând spre mine, a rupt zgarda și... gata-gata era să mă lase fără picior.

-Ha-ha-ha! Fără picior? Bucură-te că ai scăpat cu viață! Cât despre morcovi, acum înțeleg eu de ce devii atât de neliniștit când îi vezi, zise Tania.

-Bine că nu există vreun câine prin apropiere, altminteri fugeam de mult, adăugă iepurașul, gudurându-se grozav.

După masa de prânz, Tania ieși în leagănul din fața casei. Din înaltul copacului, vrăbiuța coborî pe căsuța lui Urechilă, unde găsi câteva resturi de semințe. Ciugulea și ciripea! Era atât de veselă, încât i s-au alăturat încă vreo trei surate. Ce cântec, ce bucurie! Fluturile apărură ca prin minune, zburând într-o veselie continuă, și-ntr-o mișcare artistică îi atinse boticul iepurașului. Urechilă se sperie și o zbughi în cușcă, apoi ieși din nou, așteptând, parcă, sărutul fluturului.

Din leagănul care scârțâia ușor, Tania privea spectacolul zilei. Pe fața ei, o rază de soare accentua nemărginita ei bucurie. Una sau mai multe vrăbiuțe, un fluture multicolor și-un iepuraș fericit făceau deliciul acelei zile. De-abia atunci a înțeles fetița că fiecare vietate își urmează viața după un program, că nimic nu este făcut întâmplător, iar ea își învăța lecția zâmbind a plăcere.

În ușa casei, rezemat de tocul ușii, tatăl fetei privea și retrăia clipe unice venite dintr-o copilărie apusă. Cântecul Taniei curgea suav și melodios, unindu-se cu ciripitul păsărilor și coloritul acelei zile fără pereche.

Nicolae TOMESCU

Apariție editorială

A apărut la editura Boem@ romanul scriitorului Viorel Darie intitulat „Zorii Bucovinei”.

Spicuim din prefața semnată de Iulia Toyo: „Am avut prilejul de a citi această carte pe măsură ce a fost scrisă. Sub ochii mei s-au născut pe rând fiecare din personajele romanului. Rând cu rând și capitol cu capitol, au mijit zorii unor noi începuturi : Zorii Bucovinei, o pagină eroică și fabuloasă din istoria neamului românesc, iar în plan secund, zorii unei iubiri pure, simple și divine. Cele două planuri, povestea de dragoste și jurnalul de război, se întrepătrund cu stil, frumusețea iubirii atenuând, în parte ororile războiului. Cartea scriitorului Viorel Darie este în același timp un roman istoric, subiectiv și psihologic, și are o acțiune complexă care se desfășoară pe mai multe planuri narative, cu multe personaje bine individualizate. Romanul Zorii Bucovinei este o proză superioară, scrisă cu harul de povestitor incontestabil al autorului Viorel Darie, un omagiu adus plaiurilor natale, iubirii și purității sufletești.”

Iar autorul își începe astfel cartea: “Bucovina este un loc din care, dacă ai plecat, vei tânji toată viața să revii acolo, măcar odată până nu va fi prea târziu. Este ca un sunet de clopot de mănăstire, ca o șoaptă a unui pârau rece de munte, ca un foșnet tainic al ramurilor de codru, care te cheamă mereu, mereu, până nu vei mai rezista, și vei zice, las totul, și străinătatea și bogățiile, numai să mai ajung odată să revăd meleagurile natale!”

Adriana WEIMER

Clepsidra cuvântului

Măsor timpul
prin clepsidra cuvântului
și tot nisipul Mării
îl măsoară curgând

– scoici sfărâmate
sub talpa timpului,
și a mea,

sub umbra timpului,
și a mea.

E-o contopire de mări

– o mare de cer,
una de apă
și una de nisip

și zbciumul timpului

– val după val,
clipă după clipă,
trecere după trecere

dincolo de clepsidre
și cuvânt.

Amintirile Mării

Septembrie întâi
ai venit
să ne porți iubirea,
amintirile verii,
ale Mării celei mari,
regăsirile...

să le porți
în larg de albastru.

Mare albastră

Te privesc în ochi,
Mare albastră!

Și val după val,
dor după dor
regăsirea cu tine
mă unește cu cerul.

Marea de apă
și marea de cer
se unesc
în ochii mei de senin.

Te privesc în ochi,
Mare albastră,

cu iubire te-mbrățișez,
cu enetrgie-viață
mă îmbrățișezi!

(din ciclul **Poemele mării**)

Petru ABABII
(Rep. Moldova)

NARCIS HYPERIONIC
(III)

Spiritul nu se găsește mai mult sau mai puțin în parte decât în sistem. Deci, spiritul nu este al sistemului ca stare, adică în afara părților lui, dar al fiecărei părți din sistem. Sistemul ca atare este în afara părților fiind pentru acestea numai ca abstractitate și nu ca prezență, căci ca conținut el este în fiecare parte.

În acest sens Friedrich Schlegel are perfectă dreptate când susține: "Moartea spiritului o aduce atît posesiunea sistemului, cît și lipsa lui. De aceea el trebuie să se decidă să le îmbine pe amîndouă." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 169).

Se poate doar de remarcat că acest „trebuie” nu este empiric, ci este condiționat de însuși felul de manifestare a părții în sistem și a sistemului în parte.

Iată de ce sufletul eminescian ca spirit nu a putut să nu se găsească pe parcursul devenirii sale, deopotrivă și în parte și în sistem, el devenind narcisic prin excelență în acest drum al său spre / Anima! /, lucru menționat și de M. Cimpoi: "Formula eminesciană e și ea una de conciliere a sistemismului cu fragmentarismul". (Narcis și Hyperion, p.169).

Dacă Eminescu nu a fost considerat un om de știință, atunci el a fost de fapt mai mult decât atît. Ca Narcis hiperionic, arhetipul său ființial a inclus în sine esențialitatea filosofică a tuturor științelor și prin ea s-a realizat ca ființă narcisică. Și acei care nu au văzut în poet filosoful tuturor științelor posibile, nu l-au înțeles pe Eminescu și nu l-au pătruns pînă la capăt.

Ca poet, ca ființă romantică, ca consumator al propriei esențe și realizator al propriului sens el nu a putut fi un om numai al unei științe.

Specificul poetului este de fapt universalitatea științifico-filosofică a sa. Capacitatea de explorare poetică a realităților materiale și imateriale a fost una de acoperire epistemologică a esențelor, și nu una de investigație simplistă, superficială a elementelor lor compoziționale.

Această acoperire universală de fond a lucrurilor posibile și imposibile l-a făcut pe poet să anticipeze existența unor legități ale culturii științei, ale rolului componentei psihologice în abordarea ființei umane, ale rolului perceperii reflexive a individului în legătura sa cu aceste realități cu mult înainte ca ele să fie descoperite și statornicite de către oamenii de știință ai secolului următor.

Eminescu nu a folosit alte mijloace de cunoaștere a lumii decât poezia. Poezia sa a fost pentru el o modalitate foarte eficientă de explorare a lumii. În acest sens putem vorbi despre o schemă eminesciană a lumii, despre o unitate de măsură eminesciană cu care se poate măsura potențialul valoric al ei. În cadrul arhetipului său ființial această unitate de măsură s-a identificat cu drumul parcurs de sufletul poetului spre / Anima! /.

Poate fi utilizată această măsură pentru a calcula toate liniile ființiale umane? Se poate da răspuns că numai în măsura în care această unitate va fi folosită în sens pozitiv pentru a atinge scopul rezolvării antinomiei / animus / anima /.

Dacă formula / animus + animus / anima / este o mărime egală cu măsura rezultată din / animus – animus / anima /, atunci ele vor fi egale ca mărime a vectorilor lor și nu ca sens al conținutului lor valoric.

Mărimea Eminescu va avea deci sens pozitiv numai în cazul în care arhetipul său ființial se va impune pe sine să devină / Anima! / printr-o suferință interioară epuizatoare.

În acest sens, „Spațiul Eminescu” despre care vorbea academicianul Mihai Drăgănescu (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.173) este de fapt un spațiu universal Eminescu, căci în realizare universală el poate căpăta pozitivitate universală.

Faptul că dincolo de concret se află mai mult ca perfectul unei realități percepute direct este factorul principal cu care Eminescu a învins toate senzațiile neplăcute de moment căpătate din această realitate.

Inconștientul ascuns în intuiție i-a șoptit că anume în ea trebuie să caute adevărul. Și el nu a întîrziat să-l caute anume acolo, fiind în stare în mod intuitiv, de fiecare dată cînd acest lucru i-a reușit, să pună niște diagnoze precise care ulterior au fost confirmate de tot mersul istoriei cunoașterii.

Este imposibil a cunoaște o stare aflată în afara tuturor stărilor cu ajutorul uneia dintre aceste stări. Este nevoie de un ceva care se găsește în afara tuturor deodată, de o stare spirituală subiectivă de cuprindere a necuprinsului.

Deci, în cazul lui Eminescu, afirmația lui Gaston Bachelard "a fortiori contrar tuturor tezelor care afirmă un rațional fundamental, nu se lucrează pe un incognoscibil" (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 174) este falsă.

Iată că Eminescu a demonstrat prin puterea sa de intuiție hiperionică că, contrar tuturor tezelor care afirmă un rațional fundamental", se poate lucra și pe un "incognoscibil", adică pe inconștient și intuiție.

În acest context să ne întrebăm: Ar fi ajuns omenirea unde a ajuns dacă ea nu ar fi avut viziuni intuitive de precizie a lucrurilor? Cred că nu. Căci pe intuiția și presimțirea inimii se bazează credința în adevăr, credința sinceră în Dumnezeu.

În acest sens, M. Cimpoi notează: "...gîndirea merge spre ceva ascuns, latent, spre noumen (nu spre fenomen)." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 174).

Și dacă lumea actuală, pentru a cunoaște necunoscutul, recurge la construcția unor ansambluri – modele fenomenologice, atunci ea nu o face inspirîndu-se din nimic, dar anume din imaginația sa mai mult intuitivă inconștient decât bazată pe concluzii dovedite experimentale.

Iată de ce omul de fapt nu parcurge drumul cunoașterii de la fenomen la noumen, ci invers, de la noumen la fenomen.

Este de presupus că numai atunci cînd știința modernă va institui o "ontologie" a complexității "complementarului" în "esența ființei", realizată nu cu o "opoziție netă a contrariilor", ci cu una universală, supusă unei forțe univectoriale îndreptate spre pozitiv, ea va putea să-și atingă scopurile.

În acest context, verificarea adevărată a sensului trecerii lucrurilor prin realitate nu constă în verificarea

(continuare în pag. 53)

acestei treceri ca atare, dar în semnificația pe care o atribuie ei acestei legi universale din afara esențelor materiale, ceea ce este același lucru cu verificarea sensului acomodării acestei treceri la această lege.

Deci, ipoteza nu este deloc de neglijat în anticiparea cunoașterii posibile a realității. Căci dincolo de orice ipoteză va mai exista încă una, la care se va putea ajunge tot numai în mod ipotetic.

Eminescu, dacă și este conștient de o verificare prin experiență a fenomenelor, simte intuitiv că această posibilitate nu este neapărat indispensabilă felului de a cunoaște altă modalitate de pătrundere în ceea ce se crede a fi verificabil.

În felul acesta, poetul, după cum spune M. Cimpoi, "...adaogă filosofiei jocul pre-rațional al artei, supunându-i radicalismul." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 176).

Întregul întotdeauna va identifica partea prin înregistrarea unei acțiuni influente asupra ei, făcând-o receptivă anume prin această acțiune inversă de readucere la Întreg și înregistrare în Întreg ca pură subiectivitate.

Dar, în cazurile când arhetipurile ființiale vor avea o rezolvare negativă, această parte va reacționa diferit la influență venită dinspre Întreg, rămânând și pe mai departe ceea ce este și devenind astfel ireceptibilă. Ireceptibilitatea o va face irepetabilă – lucru care va da întotdeauna sens corelației astfel apărute între parte și Întreg.

Acele două sensuri - pozitiv și negativ - vor conține tot așteptate subsensuri cîte forme irepetabile va conține antinomia / animus / anima /, urmînd ca suma totală a lor în formulă să decidă soarta finală a acestor sensuri, adică a sensului definitiv al corelației / animus / anima /.

Această metamorfoză interioară a irepetabilității antinomice în marea complexitate paradigmatică universală produce acel spectacol universal existențial numit! Anima / Anima? Fatalitățile mecanice ale acestor lumi sunt numai niște modalități existențiale ale formulei !Anima / Anima ? Ele se reflectă în dinamismul extremităților / animus + animus / anima / și / anima / animus – animus.

Astfel, devenirea este o mișcare dinspre o devenire spre altă devenire (dinspre negativ spre pozitiv și dinspre pozitiv spre negativ), născîndu-se în felul acesta ca lucru (lucrare) al (a) mișcării.

Deci, ființa ca lucru (lucrare) al (a) mișcării nu va fi determinată întotdeauna de această mișcare. Ea poate fi posibilă numai ca o relație dintre două deveniri (feluri de a fi). Astfel, Ființa va purta întotdeauna două semnificații, două feluri de a fi – una în mișcare, iar alta în repaus, stări care corespund felului de a fi obiectiv (mișcare) și celui subiectiv (repaus).

Iată de ce, atomul (Ființa) este o absență în mișcare ca prezență și o prezență în repaus ca absență. Atomul va fi "Ființă" pe cît vor fi deopotrivă cele două stări, adică pe cît va fi devenire (sub cele două forme) și nu va fi devenire pe cît este Ființă.

Prin urmare, atomul va fi mișcare deja pe cît va fi Ființă și nu pe cît este lucru.

Buchelard vede altfel aceste raționamente. El spune: "Prin desfășurarea lui energetică, atomul este devenire pe cît este Ființă, este mișcare pe cît este lucru." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 177).

Ori, atomul este elementul Ființă în măsura în care conține în sine devenirea (adică cele două forme ale ei: obiectivă și subiectivă), schematizată într-un spațiu -

timp neutru (pulsativ), și nu după cum susține Buchelard: "El este elementul devenirii – Ființă schematizată în spațiu – timp." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.177).

Adevărul deci îl putem găsi în această corelație a devenirii cu cei doi poli ai ei, iar conexiunea dintre ei transformă devenirea în Ființă (realitate ființială).

Aproximarea adevărului nu trebuie căutată în esența ca atare a lui, dar în sensurile pe care le poate căpăta el, adică în conexiunea devenirilor (determinărilor).

Această conexiune a determinărilor este atotputernică și cvasiuniversală ca adevăr. De aici atotputernicia adevărului. Prin narcisismul său hyperionic arhetipul ființial eminescian este o demonstrație reală a acestui adevăr. Deci, omul ființial nu este departe de adevăr, după cum este tentat să creadă M. Cimpoi, dar îl conține în sine permanent, cu toate că Eminescu consideră că știința "ne arată relativitatea măsurătoarei noastre." (M. Cimpoi. Narcis și Hiperion, p.179).

Prin toată ființa sa poetul a condiționat exprimarea acestui adevăr, cu toate că el nu a putut, după cum vedem, să conștientizeze acest lucru.

Prin sine, ca participant la corelația / animus / anima /, omul de fapt se găsește permanent în interiorul acestui fenomen, el fiind singurul care-i poate da o determinare finită.

"Dar ce „mare”?-” se întrebă poetul. Este ceva absolut mare? Sau mărimea nu-i decît o creațiune, compararea dintre măsura noastră și obiectele prezentate de natură." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.179). Astfel, el de fapt își răspunde sieși la întrebare, căci "mărimea" căutată este și se conține în sine, în capacitatea ființială de a rezolva această veșnică ecuație / animus / anima /. În felul acesta, Eminescu răspunde la întrebarea: Cît de mult poate cunoaște omul și pînă unde?

Această cunoaștere va esențializa numai totalitatea părții din Întreg și nu Întregul în totalitate, adică numai acea mărție a părții ca parte din Mărția Totîntregului.

Nu mai ca parte din Întreg omul ființial este mare. Iată de ce spațiul curbat al lui Eminescu se întoarce (se curbează) spre cele trei dimensiuni cunoscute ale ființării, adică spre acelea ale părții din Întreg.

Nu mai partea din Întreg poate cunoaște cele trei dimensiuni einsteiniene – acestea și constituind realitatea dincolo de care începe noumenul.

În formula ființială a Universului / !Anima / Anima ? / va reprezenta înălțimea spațială; antinomia / animus / anima /, lățimea lui, iar înseși extremele formulei ființiale / animus + anima / anima ↔ anima / animus – animus / - lungimea lui. Acesta ar fi răspunsul căutat și de Einstein, și de Eminescu. Iar relativitatea astfel apărută și demonstrată de Einstein este anume această relativitate pozițională a formulei antinomice / animus / anima / în formula universală ființială / animus + anima / animus / !Anima / Anima? Animus / animus – animus /.

În felul acesta, poetul, chiar și dacă a fost inconștient de performanțele atinse, a anticipat semnificațiile adevărate ale teoriei relativității cu mult înainte de însuși descoperitorul ei oficial – Einstein.

El a putut face acest lucru, folosind aceeași magie mitică – magia hyperionică a lui / anima / din Sinele său.

Că necunoașterea a putut fi pătrunsă de Eminescu cu ajutorul acestei intuiții magice a demonstrat-o și savantul Solomon Marcus în studiul său *Eminescu* –

(continuare în pag. 54)

orizontul magnetic, care confirmă „excepționalele intuiții științifice ale lui Eminescu în ce privește dinamica formelor, universul cuantic, structura holografică a timpului, cosmogonia, distincția actual – potențial, structură – substanță, legătură organică între știință, filosofie, poezie.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.181).

Lucrurile nu se produc din cauza unei nelibertăți a ceea ce este natură. Nelibertatea din acest motiv trebuie concepută ca nonsens, ca un hău negru al nimicului, al nonnaturii. Haosul naturii este condiționat de comportamentul ei ca manifestare de sine. Aici intervin aceleași legi ale teoriei relativității a lui Einstein.

Dacă natura ar fi în afara libertății, atunci ea nu ar fi putut să se condiționeze pe sine ca fel de a fi. Iar dacă o plasăm în cadrul libertății, ea devine “haosul” lucrurilor, adică ceea ce este de fapt. Și când Kant pune natura în opoziție libertății, atunci devine de prisos posibilitatea conexiunii lor, așa cum el o preconiza în *Critica facultății de judecare*. (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.186).

Deci, această conexiune a naturii cu libertatea nu este una ipotetică, ci de interpătrundere și autocondiționare reciprocă. Realitatea unor structuri naturale devine obiectivă numai dacă există o raportare a ei la alte realități naturale ale altor structuri. Cu alte cuvinte, realitatea unor structuri naturale există pentru realitatea altor structuri naturale numai în măsura în care această primă realitate reprezintă un echivalent de raportare pentru aceste alte structuri, tot așa cum acestea din urmă sunt o prezență pentru realitățile naturale din afara lor ca echivalente de raportare asemănătoare.

În acest sens, natura devine deci realitate numai ca simbol – oglindă (raport) a ceea ce există în exterior. Așa cum acest ceva din exterior reprezintă și el un simbol a ceea ce se găsește în afara lui, atunci și el este un simbol pur.

Deci, natura nu este altcumva alcătuită decât numai din simboluri abstracte.

Însăși identitatea ființială se percepe pe sine ca realitate sub formă de simbol: raport a ceva (a sinelui) la acest sine. Acesta este fenomenul ca posibilitate a felului de a fi în Ființă a ceea ce reprezintă ea ca atare. Doar așa se poate de răspuns la întrebarea pe care o pune Kant: “Cum este, cum sunt cu puțință?”

Iată ce a scris în acest sens și Eminescu: “Deci, ordinea și regularitatea la fenomene pe care le numim natură noi o incifram în ea și nici n-am putea s-o descoperim, dacă n-am fi implicat-o noi înșine sau natura sufletului nostru.” (M. Cimpoi Narcis și Hyperion, p.184).

Eminescu a văzut lumea universală ca o posibilitate de a fi natură, din care cauză putem spune că el a fost mai degrabă anticantian.

Căci Kant, din cauza că vedea natura mai mult ca o rezultată a unei înlănțuirii infinite de antiteze și antoniimii, își dădea veșnic aceeași întrebare: “Cum este, cum sunt cu puțință?”

El nu a sesizat că între natură și libertate există o conexiune ce le fac pe acestea un Tot unitar, despărțindu-le prin veșnica și mereu prezenta corelație antinomică a diviziunilor, crezând astfel că acestea mai degrabă terorizează natura decât o edifică. Ori, natura înseamnă anume aceste fenomene, toate luate la un loc, ca fel de manifestare a ei.

Antinomia / animus / anima / nu distruge natura, dar

o edifică, ea fiind funcția de bază a fundamentului ei, piața ei de temelie și de încercare. Căci natură este în primul rând acțiune liberă, acțiune în libertate care și condiționează felul ei de a fi perceptibil, adică de a se percepe pe sine ca acest fel de manifestare.

Iar libertatea ei încapă în însăși această antinomie / animus / anima / și este chiar ea. “Starea de perpetuă oscilare” a omului nu-l pune pe acesta de a fi mîine altfel decât azi, ci denotă însuși felul de a fi în interiorul naturii sale, în special, și a naturii universale, în general.

“Interesul rațiunii” devine astfel o constantă impusă Eu-lui ființial uman nu de azi și nu de mîine, ci de însuși caracterul de sine permanent al naturii ei, ca produs al substratului ființial – realitate a omului.

Interesul eminescian este un produs direct al acestui substrat ființial-realitate al omului Eminescu. Și oricît de dezbinat în sine de infinitatea de divizibilități și antinomii ce-i măcinau sufletul se credea poetul, arhetipul său a rămas întotdeauna integru. El a constituit fenomenul – natură Eminescu.

Nu în zadar “rațiunea pură nu poate spune ce este obiectul”, ci doar să demonstreze “cum trebuie instituită regresia empirică”, deoarece rațiunea pură este realitate numai în măsura în care ea reprezintă un raport la altă realitate, adică este un simbol pur raportat la această realitate.

Și cum deci ar putea ea defini obiectul din afară, cînd ea singură este un simbol, adică ceva în afara acestui obiect?

În acest sens, nici nu avem ce aștepta de la ea, adică nu trebuie să ne punem scopul de a aștepta acest lucru de la ea, o dată ce însăși realitatea este o ficțiune, adică o sumă de simboluri abstracte. Deci, scopul cunoașterii omului nu constă în a ști că rațiunea pură poate determina sau nu obiectul în sine, ci în recunoașterea că acesta este obiectul însuși și că el nu poate fi altceva decât un simbol pur. În acest caz, rațiunea pură se identifică cu acest obiect, constituind împreună acest simbol.

Deci, regresia empirică este fenomenul care naște metamorfoza autoregenerării simbolurilor ca realități raportare una la alta. Este acel fenomen care finalizează mișcarea pe direcția unui vector care transformă antinomia / animus / anima / în noumen, adică în / Anima! /. Este o regresie empirică a prezenței în absență. Regresia empirică este drumul pe care îl parcurge Ființa spre Neființă.

Toată creația eminesciană constituie o regresie empirică a fenomenului Eminescu în noumenul (geniu) / Anima! / (Hyperion). În spatele formal (al formei) / animus / se ascunde esența primordială prin conținutul / Anima /.

Astfel, constatăm că rațiunea pură poate spune de fapt ce este obiectul – acesta găsindu-se în chiar ea ca simbol – stare abstractă, căci în afara ei acesta nu ar spune nici ceea ce spune, adică ceea ce reprezintă o constatare.

Iată de ce părerea lui Kant că “conceptul fundamental al unei naturi simple nu poate fi înțeles în experiență și nu putem ajunge la el ca la ceva obiectiv” nu se înscrie în concepția realității ca un tot unitar al antitezelor și antinomiilor generatoare de realități naturale. (*Despre parologismele rațiunii pure*).

(continuare în pag. 55)

De parcă realitatea complexă (complexitatea) ar putea fi percepută ca o obiectivitate vis-à-vis de cele simple. Aici am arătat că realitatea este o simbioză de simboluri raportate unele la altele ca în niște oglinzi contrapuse.

Natura complexă reprezintă o subiectivitate la fel de dovedită ca și subiectivitatea crezută nedovedită de Kant la timpul său, ca concept fundamental al unei naturi simple. Dacă natura complexă este o sumă infinită de un număr la fel de infinit de naturi simple, atunci conceptul fundamental al unei naturi în general nu poate suferi atâtea identificări conceptuale cîte concepții posibile pot exista în acest sens.

Esențialul rămîne același în toată complexitatea naturală a sensurilor.

Eminescu s-a găsit deopotrivă atît în natura complexă, cît și în toate planurile naturii simple. El nici nu s-a putut găsi în altă parte. Dacă "Eu posed sistemul care dezvăluie pe deplin misterul existenței..." – spune Kant, atunci să ne întrebăm: De ce fiecare dintre muritorii nu și-ar putea crea sistemul propriu de dezlegare a misterului lumii? Este numai nevoie doar ca fiecare din ei să-și creeze o formulă ipotetică de la care să pornească și pe care să o pună în centrul Universului.

Nu este oare mai ușor să punem formula felului de a fi al lumii – așa cum o cunoaștem, în centru și să considerăm că însăși această lume și este misterul ei, decît să scotocim acolo unde ea nu există?

Oare nu acest lucru l-a făcut și Kant, substituind lumea Sinelui printr-o lume a rațiunii pure, considerînd că lumea Sinelui său nu este și cea a rațiunii sale?

Căci cu care mijloace el ar fi putut survola pe cea a rațiunii sale, dacă nu cu acea din sine, adică a propriei rațiuni?

Oare la fel poate fi considerat și Eminescu? Doar poate numai aparent, deoarece căutînd explicația ființială a sa ca realitate, poetul a rămas prin rațiune în interiorul arhetipului său ființial, purificîndu-l nu din exterior, ci chiar din interior.

Căci numai prin această formă pură el s-a transformat în Hyperion (Anima!) pur hyperionic rămînînd în permanență. Hegel spunea despre Kant "că învață a înnota fără a se cufunda în apă". (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.196).

Zona "posibilului" pentru Kant, determinată în întregime de subiectul ființial, este de fapt o zonă a posibilului ființial nu numai ca subiect, dar și ca obiect al acestui subiect, adică a substratului său – / animus /.

Și această zonă nu se întinde atît în exterior, cît în profunzimea corelației / animus / anima /, terminînd cu centrul ființial al Eu-lui uman / Anima! /.

Anume extremele / animus + anima / anima / și / animus – animus / anima / lărgesc această zonă pînă la spațiul curbat einsteinian, ca apoi să termine în !Anima / Anima? A atribui subiectului, adică lui / anima / rolul determinant în antinomia / animus / anima / și apoi în întreaga formulă ființială înseamnă a frînge această corelație și, corespunzător, felul de a fi al realităților ființiale, înseamnă a sustrage realitatea realității ca fel de a fi. "Lumea-n sine rămîne o problemă înăuntrul căreia se rătăcește cîte-o rază albă, cîte-o fulgerătură, pe care cugetătorul adînc o-ncremenește pe hîrtie, pe care, citind-o, se naște în pereții capului său acea rezonanță

lungă, care face să vezi într-adevăr că lumea și viața sînt un vis." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 199).

Da! În capul celui ce citește despre "raza albă" și despre „fulgerătură” lumea într-adevăr apare ca un vis, dar cugetătorul pentru care "încremenește adînc" atît "raza", cît și "fulgerătura" reprezintă însăși această rază și această fulgerătură care face viața și lumea nu un vis lung, ci o condiție de sine, pătrunsă-n adînc.

Cugetătorul Eminescu a fost această condiție de sine pătrunsă-n adînc. Și dacă Kant își puna o mulțime de întrebări, atunci în concluzie noi ne-am putea pune numai una singură: "Oare nu se găsește Eu-l nostru aici în noi?!"

Căci, dacă nu omul va răspunde la ea, atunci cel puțin, la sigur, Eu-l din el.

Dacă mitul kantian al dezbaterii îl pune și pe Eminescu în aceeași încurcătură, atunci numai pentru ca să se folosească de ea și să se aleagă cu o singură concluzie: "Ca să pot muri liniștit, pe mine mi-e redămă!" ("Odă (în metru antic)").

Prin această redare a persoanei Sinelui său, Eminescu este filosoful tuturor filosofilor timpului său, prin care anulează orice diferențe și nuanțe interpretative, care i-au deosebit pe aceștia unul de altul.

Poetica lui Eminescu nu inversează "fenomenologia spiritului". Ea reliefează potențele ființiale ale spiritului. Poetica eminesciană descinde din / Anima / și nu poate nicidecum să se contrapună spiritului. Ea dă spiritului (lui / anima /) valențe specifice eminesciene.

Dacă poetica eminesciană valorifică capacitățile spirituale ale Eu-lui său, atunci o face din cauza că una din capacitățile acestui spirit pătrunde în inconștientul său sub formă de intuiție, pentru a anticipa cu ajutorul ei consecințele derulării unei variante negative a formulei ființiale, adică a / anima / animus – animus /.

Tot intuiție este acea presimțire care prevestește sufletul eminescian despre sensul posibil negativ pe care-l poate lua desfășurarea mișcării (devenirii, acumulării) arhetipului său ființial în drum spre Anima.

Dovada caracterului pozitiv al acestei prevestiri este însăși consumarea pînă la capăt a narcisismului său hyperionic în / Anima! / (Hyperion). Așadar, intuiția eminesciană este acea "substanță" parte din / Anima /, care a și făcut Eu-l poetului să nu-și consume spiritul în / anima / animus - animus /.

În felul acesta, Eminescu (ca animus) se îndepărtează din realitatea sa numai în măsura în care locul lui este ocupat de / Anima /. Dacă spiritul ar fi fost supus de către tirania intuiției, nu ar mai fi fost posibilă fenomenologia spiritului, în general, și a celui eminescian, în special.

Deci, poetica eminesciană și toată puterea de intuiție a ei contribuie la fenomenologia spiritului și nicidecum nu o denaturează. În lumea lui valorile sunt toate pozitive. La orice "da" se răspunde cu același "da". Dacă în Eu-l eminescian spiritul ia forma unei realități ființiale, atunci chiar și la orice "nu" se va răspunde cu același "da". Este acel "da" venit de la intuiție ca rezolvare mereu în sens pozitiv a formulei ființiale umane. Deci, în Eu-l eminescian spiritul (Anima) găsește lăcașul (fenomenul) care potențează spiritualitatea universală / Anima!.

În formula hegeliană a lumii universale Eminescu este mai mult "spirit subiectiv" decît "spirit obiectiv". El există ca formă obiectivă numai pentru a transforma, cu ajutorul

(continuare în pag. 56)

acesteia, materia obiectivă în spirit pur.

Chiar dacă poetul rămîne scufundat mereu în Eu-l său, el nu-și poate sesiza spiritul decît fiind însuși acest sine. Numai astfel el poate percepe, dacă diferă sau nu de starea acestui spirit. Iată de ce această rămînere în sine nu este o teamă de faptul că poate să-și părăsească Eu-l, ci mai degrabă este o modalitate de a se ști imediat în apropierea spiritului.

Altfel el nu ar fi ținut cont de stările confuze ale acestor două lumi.

Oricum, stările acestea, ca să se poată percepe ca diferențe, au nevoie de o prezență – raportată la altă prezență aflată în una dintre aceste stări.

Dacă Hegel vede aceste lumi divizate cu o predestinație strictă, programată anterior, atunci Eminescu prin narcisismul său hyperionic leagă laolaltă cele trei segmente ale schemei lumii universale hegeliene: spiritul subiectiv, cel obiectiv și cel absolut (lumea subiectivă, obiectivă și cea absolută).

Formula lumii universale propusă în acest studiu organicizează aceste trei segmente formînd din părți un Tot universal aflat într-o metamorfoză veșnică pusă în mișcare de microlumile ființiale, acestea constituind stări de amortizare ale tuturor mediilor care le despart.

Mai mult decît Kant, prin “pe mine mie redă-mă”, mai mult decît Hegel prin “nu credeam să-nvăț a muri vrodată”, Eminescu organizează Universul într-o lume Unică a Întregului organic.

Iată confirmarea: “Ceea ce e etern nu e esențial pentru om”- va spune la un moment dat Eminescu. (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.210).

“Cercul intereselor activității sale sînt îndreptate pur și simplu asupra formelor în cel mai larg înțeles al cuvîntului, dezvoltarea acestora, înobilirea lor sub dictatul propriului spirit - iată misiunea lui, dacă putem a o numi misiune.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 210).

Dacă Eminescu diferențiază eternitatea de spirit, totuși intuitiv el simte că misiunea omului este cea de înobilare a formelor “dictate de propriul spirit”, adică de readucere a lor la spirit – acel sens pozitiv al formulei ființiale la care participă și el ca un contribuabil activ. În felul acesta, a percepe, a pătrunde și a cunoaște pentru poet înseamnă a insufla “materie” spirituală formelor, a intui sensul pozitiv astfel creat și a face din el valoarea supremă a scopului trecerii omului prin Ființă.

La întrebarea pusă de M. Cimpoi în acest sens: “Ce s-a întîmplat cu omul eminescian pe plan gnoseologic pînă la această afirmație...?” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 210) se poate da următorul răspuns: Nu s-a întîmplat nimic. Eminescu a rămas în sine, să fie în continuare ca sine, așa cum a fost în trecut să fie și în prezentul ființial al său. Este o geneză organică așteptată a unității Eu-lui cu Sinele său.

Poetul a ajuns la capătul drumului său ființial, crezului său narcisic care se numește *organicizare cu spiritul lumii sale subiective*. În viziunea vehiculată aici asupra sensului trecerii lui Eminescu prin lume, cunoscutul aforism hegelian “Nimic măreț în lume nu s-a putut săvîrși fără pasiuni” poate fi exprimat astfel: “Nimic măreț în lume nu s-a putut săvîrși fără a sintetiza spiritul din formele Eu-lui ființial”.

În acest context nu este de mirare că rodul căutărilor sale gnoseologice este deziluzia, căci, ne învață poetul,

spiritul este singurul mijloc cu care și prin care această lume poate fi valorificată pozitiv.

Dorințele și aspirațiile eminesciene nu întotdeauna sînt limitate de cercurile formate de cele trei stări ale Spiritului universal, dar depășesc cu mult postulatele hegeliene ale cîmpului de manifestare a voinței.

Hegel privește voința ca o premisă a transformării posibilității în realitate. Dar oare voința poate deveni posibilitate fără realitate, căci realitatea este, oricum, o posibilitate. Logica ne spune că nu. Realitatea nu poate deveni un spațiu al voinței, pentru că voința singură trebuie să devină o posibilitate. Așa cum voința nu poate deveni posibilitate fără a deveni posibilă, voința trebuie să fie ea singură o posibilitate. Deci, realitatea nu poate fi un imperiu al voinței, după cum a stăruit Hegel, ci un imperiu al posibilului. Iată de ce imperiul posibilului eminescian a devansat mult capacitățile voinței sale prin inconștient – cea intuiție care l-a plasat în realitatea astfel creată dincolo de voința sa.

Ceea ce omul Eminescu nu a putut pătrunde cu voința sa conștientă (căci ea numai conștientă poate fi) el a putut face cu obiectul posibilului (posibilității) său – intuiția – / anima / din / Anima! / Astfel, el a străpuns barierele hegeliene ale celor trei forme ale spiritului Absolut (subiectivă, obiectivă și neutră).

Poetul nu a putut conștientiza la timpul său acest lucru. Dar anume prin aceasta el l-a devansat pe Hegel, creînd o filosofie a unității organice a Întregului universal cu Eu-l ființial.

Nemărginirile voinței, chiar și dacă crezute ca atare, au constituit totși pentru poet o platformă de pe care el a asaltat formele posibilului aflat dincolo de aceste “nemărgini”. Ca parte din / animus / în formula antinomică / animus / anima /, Eminescu a fost în toate încercările sale de survolare a necunoscutului la început sceptic, ca apoi, înfruntînd narcisic obiectul transformării sale, să devină stoic.

Căci dacă nu a găsit răspunsuri plauzibile științifice la întrebările sale, el întotdeauna a găsit în cele din urmă răspunsuri intuitive. Să devină stoic i-a ajutat anume această intuiție a posibilității sensului pozitiv al existenței. În felul acesta, Eminescu răstoarnă definitiv concepția relevantă de Hegel în următoarea frază: “Este dată astfel o luptă contra unui dușman față de care victoria este mai degrabă o înfrîngere, atingerea unui rezultat, mai degrabă o pierdere a acestuia în contrariul său.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.214).

Lupta este dată de fapt nu contra unui dușman, dar pentru dușman, acel / Anima / considerat “dușman” care caută să-l sustragă din formula / animus / anima / pe / anima /, iar pe / animus / să-l transforme la fel în / Anima.

Iar victoria rămîne victorie adevărată, căci ceea ce este înfrîngere pentru formula / animus / anima / este un cîștig pentru / Anima! / și, implicit, pentru Narcisul său hyperionic. În formularea hegeliană a spiritului Eminescu ar fi riscat să rămînă pentru totdeauna în Eu-l Sinele său. Dar poetul nu a lucrat în contrazicere cu Sinele său, dar pentru spiritul ascuns acolo. În acest sens, M. Cimpoi accentuează: “De aceea poate raportat la treptele hegeliene spiritul eminescian cunoaște mai degrabă liniștea unității cucerită stoic, decît liniștea conștiinței nefericite.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 215).

Pentru Eminescu noaptea este acel posibil de din-

(continuare în pag. 57)

colo de "nemărginirea vouăței" care apare ca o realitate întunecată, dar totuși vizibilă.

Întorcerea la zi este pentru el încă o încercare de a transfera definitiv realitatea foarte clară a acesteia dincolo în acea mai mult imaginată decât preluată direct a întunericului. Astfel Eminescu transportă substanța unei lumi în alta, le amestecă conținutul și sensurile, făcând din stări diferite una singură – a Întregului universal, prin aceasta depășind cercul "închisului de sine" hegelian.

El transformă această difuzie a părților într-o necesitate de afirmare a acestui Tot Unitar. Ceea ce este vizibil la Hegel, chiar și dacă apare în mod nemijlocit din ceea ce nu este vizibil, reprezintă o desfășurare a unei acțiuni de reconstituire a realității care se petrece plinar afară la lumina zilei, pe când la Eminescu această acțiune se petrece în acea realitate posibilă descoperită de intuiția sa, a cărei imagine de abia de se deslușește. Cercul acesta format de Sinele lui Eminescu se poate forma și în afara Sinelui său în acea lume a spiritului pur, de care este cooptat sufletul său.

Astfel, poetul este atras mai mult de această noapte posibilă, aflându-se încă în zi, numai de aceea că se mai găsește încă aici. Lumina zilei pentru poet este mai mult o proiecție a întunericului de dincolo de nemarginile vouăței – o proiecție a posibilului. Deci ceea ce face el, adică ceea ce face Sinele său cu sine este o copie actualizată în zi a unor lucruri petrecute în noaptea posibilităților încă nerealizate. Ori, nu o face el din ceea ce este el însuși ca suport al posibilităților, dar o face din ceea ce reprezintă acest suport în ceea ce este el însuși dincolo de nemarginile dorinței. Este doar o înșelare a diurnei, deoarece "fenomenul" se petrece de fapt acolo, în noumen.

Ceea ce Hegel numește înșelare este de fapt această lumină a zilei, care în ecuația sa logică rămâne a se petrece în fenomen, pe când lucrurile stau de fapt invers, ea fiind o antiteză a noumenului. Până a nu se petrece lucrurile posibilul este un produs al hazardului, iar după ce au avut loc, el devine logic. Deci, totul ce devine logic a fost un hazard, o imprevizibilitate. Totul este logic numai în măsura în care devine posibilitate. Așadar, imprevizibilul posibil, devenind logic, se transformă în necesitate.

Prin urmare, tot ce e posibil este și necesar. Lucrurile percepute prin posibilitatea de a le desluși acolo, în întunericul descoperit de Eminescu peste nemarginile vouăței sînt necesare în calitate de stări ale noumenului pentru fenomenele diurnei, ca cele de la lumina zilei să se conceapă în dimensiunile unei realități veritabile obiective.

Iată în ce constă organicitatea Eu-lui ființial eminescian mult în devansare față de schematicismul rigid hegelian al părților acestui Întreg.

Aserțiunea eminesciană nu este una numai a zilei (luminii) Eu-lui său ca obiectivitate reală, dar și una a umbrei întunericului noumenic, care și determină astfel percepția cea interioară a Sinelui.

Ceea ce numește Eminescu un "corelat" echivalent de altă ordine mecanică a "șirului fenomenologic văzut și apreciat de cugetul nostru" este de fapt acest posibil logic extras din hazard ca necesitate pentru obiectivizarea realității luminii diurne.

Cunoscuta sintagmă a lui Spinoza "Ordinea și conexiunea lucrurilor este identică ordinii și conexiunii ideilor" va suna, din acest punct de vedere, astfel: "Ordinea și conexiunea lucrurilor realității obiective este o necesitate determinată de ordinea și conexiunea lucrurilor realității subiective".

Cum altfel s-ar percepe o stare creată de o "ordine și conexiune a lucrurilor", dacă ea nu ar fi raportată la altă stare creată de altă "ordine și conexiune a lucrurilor". Să fie oare prima stare o consecință a posibilului în sine? Ea poate fi numai o posibilitate ca necesitate logică a altei posibilități.

Dincolo de această altă posibilitate se întinde lumea hazardului (a lucrurilor care n-au devenit încă posibile), căci e de la sine înțeles că ordinea și conexiunea lucrurilor va fi întotdeauna identică ordinii și conexiunii ideilor, deoarece pentru această ordine a ideilor imaginea lucrurilor înscrise în ea în stare subiectivă vor fi anume așa cum le percepe această ordine de idei, pentru că aparțin ei și nu unor lucruri identice, presupuse a fi în exterior în stare obiectivă.

Ori, pentru a se determina pe sine ca prezențe, ele au nevoie de a se raporta la alte înșiriri de lucruri aflate în exterior, asemănătoare imaginilor care s-ar forma, dacă am pune în fața lor o oglindă în care ele să se recunoască pe sine.

Sintagma lui Spinoza astăzi ar mai suna și astfel: "Ordinea și conexiunea ideilor identică cu ordinea și conexiunea lucrurilor astfel percepute în exterior este o necesitate obiectivizată determinată de ordinea și conexiunea lucrurilor stărilor lor subiective". Iată cum se explică nenumăratele dezamăgiri ale poetului apărute pe parcursul vieții sale, când el, avîntîndu-se de fiecare dată dincolo de barierele lucrurilor posibile se lovea de neconcordanța identității formelor lor în lumea sa imaginară (subiectivă) cu cele ale formelor realității obiective.

Și numai cu ajutorul intuiției, când posibilul eliberat de imprevizibil a devenit o necesitate logică, el a putut pipăi (cunoaște) noumenul, adică starea lui Hyperion (hyperionică). Anume anticiparea intuitivă a acestei necesități logice a posibilului l-a eliberat din cercul hegelian în care filosoful credea că se învîrte toată lumea.

În felul acesta, ființa Eminescu nu a fost o întâmplare (stare) oarecare din nenumăratele stări hazardate ale naturii, ci o necesitate logică a posibilității, un fenomen real venit din Hyperion (din noumen), raportat la lucrurile unei realități care numai astfel devine și o lume a poetului. Prezența lui în ea a fost necesară pentru a-i sublinia infinitatea hazardată a posibilului. Semnificația sumară a tuturor variantelor posibile ale hazardului posedă două mari sensuri: unul pozitiv, iar altul negativ.

Un element important de sens pozitiv al acestei stări imprevizibile a fenomenelor a fost necesarul logic posibil - Eminescu. Oricum, ideea libertății se identifică cu ideea hazardului, posibilitatea extrăgînd din ea necesarul. În acest fel, "strălucirea ideii oglindite în istoria lumii" este strălucirea ideii necesarului absolut în istorie. Istoria realităților astfel posibile este o istorie a necesarului decurgerii unei obiectivități descinse din realitatea unei subiectivități absolute. Veșnicia acesteia din urmă va deter-

(continuare în pag. 58)

mina obiectivitatea ca o prezență care se va percepe ca atare permanent.

Înseamnă oare acest lucru că individul istoric trebuie să se facă un observator pasiv al pribegiei sale prin timp, fiindcă, oricum, lucrurile se vor petrece într-un fel? Dacă acest individ s-ar comporta astfel, atunci și-ar asuma un rol consumator de istorie, el constituind un element mort al ei. Un astfel de filosof – individ ar plasa noumenul în fenomen, abolindu-l și pe acesta de obiectivitate. Am putea asista astfel la prăbușirea istoriei prin însuși felul pasiv de “neparticipant”, adică participant de fapt, dar “activ” cu sens noumenic la actul istoric.

Deci, istoria este necesară atîta timp cît ea se condiționează pe sine ca obiectivitate (ca realitate). Și dacă observatorul nostru dorește să facă parte din istorie, el trebuie să se transforme din absență (observator) în prezență (participant activ la ea).

Orî, filosoful adevărat va fi acela care nu va fi nimicitorul propriei Ființe prin nimicirea istoriei. Omul social așezat în poziție de expectativă istorică nu este un făuritor de istorie, ci un nimicitor de istorie. Ceea ce este pasiune și trăire incandescentă nu trebuie să dezguste filosoful, dacă acesta este adevărat și conștientizează pînă la capăt rolul său. Cel puțin activismul nu va lungi lanțul istoric, pe cînd neparticiparea va scurta și va rupe multe din inelele lui.

Astfel, acest “trebuie” devine o necesitate și este însăși necesitatea istorică ca legitate a posibilului. Iată de ce individul social, care se crede indiferent față de fenomenele istoriei, este de fapt participantul cel mai activ al încetirii ei, stingerii “strălucirii ideii oglindite în istoria lumii”. Numai un participant activ la actul istoric va contribui la edificarea acestei idei, apropiind-o de puritatea absolută a cărei interpretă fidelă este, transformînd astfel pe / anima / în / Anima! /.

Prin narcisismul său hyperionic Eminescu a fost un edificator activ al acestei idei. Filosoful care se grăbește să soarbă înainte de timp din degustările și așa-numitele “înaltele delicii ale contemplației” abstracționiste, așa cum a făcut-o Hegel, este un răpitor neîndreptățit din “strălucirea ideii oglindite în istoria lumii” și un încetinător al edificării acestei idei.

În felul acesta, Hegel mai degrabă a blocat procesul evolutiv al ideii de libertate decît a desfășurat-o – lucru pe care nu-l putem spune despre Eminescu.

Eminescu a unit această idee din lumina diurnă a istoriei cu cea din umbra noumenică de dincolo. Poetul se ridică în cerul universalității cu universalitatea Eu-lui de sine, dînd o nouă semnificație arealului universal în care se desfășoară fenomenologic spiritul hegelian.

Astfel, lumina Universului se polarizează în Sinele Eu-lui eminescian, în culorile curcubeului, ca apoi să se întoarcă înapoi în Univers fără ca esențialitatea ei să sufere. **Dacă subiectivul este posibilul hazardat, obiectivul – posibilul legic, atunci absolutul va fi necesitatea tuturor.**

Absolutul este o necesitate pentru posibilul legic, așa cum posibilul legic este o necesitate pentru absolut, deoarece subiectivul ca parte din absolut devine o necesitate pentru ca să se producă posibilul legic. Iată cum aceste două necesități se condiționează reciproc prin posibilul legic – acel curcubeu al culorilor care le despart

mediile, de altfel cu aceeași esențialitate.

În acest sens deci însuși posibilul legic reprezintă el însuși o necesitate pentru diferențele formale numai ale celor două necesități. Eminescu a stat în centrul acestei formule a lumii universale, condiționînd aceste două necesități, fiind el singur o necesitate pentru acestea. Iată de ce trebuie de subliniat încă o dată, că Eminescu a organizat lumea universală hegeliană, dar nu a dezorganizat-o. Dacă Universul este mărginit de stările sale obiective, atunci el va fi un Univers limitat. În acest Univers spațiul sferei sale va fi și el unul limitat.

Dacă infinitatea de puncte de pe bolta ei reprezintă lumina, atunci adîncimea lor va constitui întunericul întregului spațiu cuprins în sferă. Întunericul din interiorul punctelor determină și delimitează lumina strălucitoare de la limitele exterioare ale acestor puncte de pe bolta sferică, astfel luînd naștere situația contrariilor (Yin și Iyng), care ne spune că sfera este mărginită în interior de întuneric, iar întunericul este mărginit în exterior de lumină.

Rezultă astfel că bezna din interiorul unui cerc al sferei Universului obiectiv este limitată spre exterior de o stare care o condiționează. Deci, este de presupus că acest spațiu obiectiv al Universului determină situația unui alt cerc, care-l înscrie pe primul, de data aceasta într-o sferă a luminii eterne, deoarece starea de lumină la limita primului cerc în extensiune maximă posibilă se va identifica cu starea externă de lumină a sferei Universului.

În acest mod am putea determina existența unei stări de lumină eternă cvasiuniversală, care să ocupe toate spațiile exterioare ale tuturor lumilor incluse în cercul Universului. În acest context am putea afirma că lumile sale interioare (microlumile) vor alcătui întunericul acestui spațiu universal.

Deci, Universul ar fi putut fi constituit din două sfere: una interioară, infinit de mică, cu tendință de prăbușire în sine, identificată cu întunericul etern al microlumilor (elementelor lor), alta exterioară, la fel de infinită, identificată cu lumina externă a macro-universului.

În acest sens, cercul unei sfere nu poate deci crea o “interacțiune dialectică dintre două entități”, ci o stare cvasistaționară comună pentru ambele sfere, care se condiționează pe sine ca atare cu două fețe: una întunecată, iar alta luminoasă.

Mișcarea în interiorul cercurilor formate de aceste două sfere este transcendentală; dinspre interior spre exterior și dinspre exterior spre interior. Arhetipul ființial eminescian ca o microlume din această Universalitate a cunoscut această mișcare transcendentală în interiorul cercului sferei sale.

Poetul a sezizat atît întunericul profund, infinit al Eu-lui său, dar și lumina strălucitoare de dincolo de marginile lui. Parcurgerea acestui drum dublu - din exterior spre interior, și invers- a trebuit să consume definitiv narcisismul eminescian, făcîndu-l să se epuizeze completamente pentru a-și deschide calea spre lumina externă (Anima!).

Astfel, Eminescu nu a rămas în interiorul sferei sale, dar s-a plasat pe circumferința strălucitoare a luminii de dincolo de marginile ei. Misterul lumii este plasat de Eu-l eminescian în afara lui, acolo de unde izvorăște lumina

(continuare în pag. 59)

abundentă a / Anima! /. Căci, în interior poetul se simte prăbușit în neștire, iar dincolo de sine este salvat de lumină. În punctele intermediare încremenite ale acestui drum Eu-I ființial eminescian își creează cercuri provizorii în care el se oprește pentru a-și odihni stăruința, ca apoi să constate de fiecare dată, că toate cele ce se petrec cu Sinele său sînt antrenate într-o mișcare pulsativă - sensul pulsațiilor căreia poetul îl presimte în mod intuitiv. Acest sens ori este pozitiv, determinat de o mișcare spre exteriorul sferei, ori este negativ, determinat de o mișcare spre interiorul (centrul) ei.

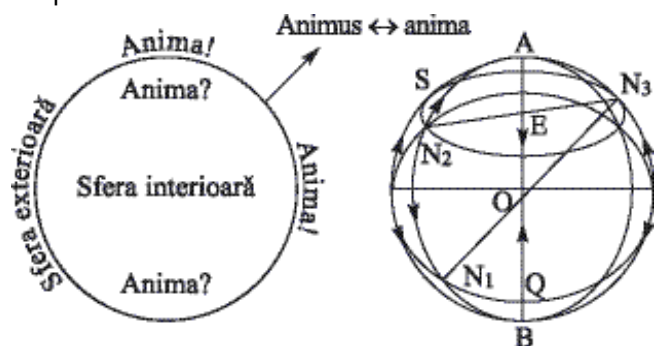
Dar pentru a se rupe de sine Eu-I poetului a trebuit să cunoască la început ascunzăturile întunecate ale Sinelui ca apoi să-și propulseze mișcarea spre libertatea luminii. Așa cum obiectivitatea Sinelui în nucleul său se transformă într-o subiectivitate a – întunericului, el nu s-a putut mulțumi cu această gaură neagră în care risca să cadă. Eminescu a fost mai mult periferi a aureolată a luminii decît acest Sine ca Eu ființial.

Iată de ce Eu-I ființial al poetului este creat mai mult din această lumină decît din acest întuneric într-o lume unde majoritatea cercurilor ființiale își plasează esențele în interiorul întunecat al sferei ei.

În cercurile ființiale materia nu parcurge drumul circular al unei mișcări pe circumferința sferei formată de ele, ci pe raza uneia din circumferințele (parabola) acestui cerc ființial sferic. Iată de ce cercul este măsura tuturor stărilor neîntrerupte și perfecte, iar mișcarea pe raza diametrică a lui este mijlocul prin care aceste stări se realizează ca atare.

Deci, cercul este o rezultată a tuturor celorlalte componente dinamice din interiorul spațiului său, și nu circuitul (drumul) cel mai perfect al mișcării astfel apărute.

În acest sens, "fiecare concepție filosofică nu se contrazice în cerc", după cum susține C. Noica, ci, dimpotrivă, se finalizează și se edifică ca un concept definitiv în cercul al cărui centru se găsește în unul din punctele infinit de multe ale unor microlumi, ale căror nuclee se află pe diametrele sferei universale a luminii eterne.

CQDC – cercul ființial al Narcisului hyperionic eminescian
Centrul O – / animus / anima / Anima ? /
AO – BO – / animus + animus / anima /
OC – OD – / animus – animus / anima /

În această schemă a lumii universale diametrul sferei exterioare alcătuiește formula $\leftrightarrow ! \text{Anima} / \text{Anima?} \leftrightarrow$ din formula antinomică a lumii ființiale universale, segmentele diametrice OA, OB, OD, OC – alternativa ei pozitivă: / animus + animus / anima /; segmentul diametric BO, AO, CO, DO - alternativa ei negativă: / animus – animus / anima.

Dacă cercul sferei exterioare este lumina eternă, adică / Anima! / (pozitiv), iar centrul ei O este / Anima? / (negativ), atunci formula ființială a Universului în expri-

mare antinomică va avea următoarea înfățișare: ! Anima (pozitiv) \leftrightarrow animus + animus / anima \leftrightarrow ! Anima / Anima? \leftrightarrow animus – animus / anima! \leftrightarrow Anima? (negativ).

Într-un Univers al microlumilor dinamice centrul O (Anima) se va deplasa pe axa diametrică AB (OB și OA), din care cauză în centrul formulei în loc de / Anima? / se găsește / !Anima / Anima? / . / Anima / pozitiv și / Anima / negativ corespunde lui / !Anima / și / Anima? / a formulei antinomice a diametrului ei și, implicit, a sferei interioare. Deci, / Anima! / se va identifica întotdeauna cu nemărginirile sferei exterioare (lumina ei), iar Anima? cu profunzimea infinită a nucleului sferei mici care va coincide în același timp cu nucleul central al sferei exterioare (al diametrului ei).

Direcția mișcărilor spre punctele "antinomice" de pe numărul infinit de diametre din această sferă universală în mod alternativ (pulsativ) își vor schimba sensul cînd din centrul sferei (sferelor) interioare spre interiorul sferei exterioare, cînd din interiorul sferei exterioare spre interiorul celei interioare (căci cît de nemărginite ar fi volumele create de ele, atît spre interior, cît și spre exterior, spațiile lor vor fi interioare).

Iar infinitatea de puncte de pe diametrul sferei universale constituie linia centrelor formulelor antinomice ale stării lor - / animus / anima /, care în cadrul cercurilor ființiale formate de ea va da naștere fenomenelor ființiale- microlumilor (microuniversurilor) incluse în această sferă.

În cadrul sferei universale vor exista atîtea microlumi cîte puncte vor fi pe acest diametru enorm universal. Conform acestei scheme, vom concluziona că oricare va fi mișcarea cercului (sferei mici) în cadrul cercului (sferei mari), de fiecare dată cu centrul în unul din punctele de pe acest diametru (diametre), ea întotdeauna se va finaliza cu Anima – adică ori cu / Anima! / (pozitiv), ori cu / Anima? / (negativ).

Dacă centrele lor (ale cercurilor interioare) se vor deplasa spre punctul O al sferei universale, atunci se vor prăbuși în interiorul infinit ("negru") Anima?, formînd antinomia / animus / anima /, iar dacă se vor deplasa spre exterior, vom vedea că cercul lor ființial se micșorează la infinit, transformînd / anima / de pe circumferința lor și, o dată cu aceasta, și de pe circumferința înscrisă de ea pe sfera mare (de fapt, este una și aceeași) într-o Anima! (sens pozitiv). Dacă se vor deplasa spre centrul sferei mari, circumferința cercului (sferei) mici SN₂N₃ va atinge apogeul și se va egala cu circumferința sferei mari, astfel transformînd / anima / cercului mic în / Anima / cercului mare, în punctele cercului format de diametrul COD.

Căci, de fapt, centrul E al microlumii, deplasat în punctul A, va coincide cu infinitatea de puncte aflate pe circumferința lui și care, plasate toate în punctul A, vor coincide și cu acest centru (adică cu E), astfel și centrul și periferia devenind un punct infinit / Anima /, mai bine-zis un centru unde / anima / și / animus / se neutralizează reciproc. În felul acesta / Anima? / (negativă) din punctul E deplasată în punctul A, amplificată la infinit de un la fel de infinit număr de microlumi, se transferă în punctele C și D devenind pozitivă, iar / animus / devine negativ cu centrul în punctul O.

Dacă punctele de pe segmentul EO îl constituie pe / animus / din formula antinomică a ambelor sfere, atunci o dată cu deplasarea punctului E spre A sau B

(continuare în pag. 60)

/ animus / va deveni o absență, așa cum vor deveni absențe și toate punctele SN_3 , adică se vor transforma toate în / anima /.

În acest sens, este de remarcat deci că o dată ce cercurile microlumilor se vor deplasa spre periferia sferei interioare, aceste microuniversuri vor dispărea, transformându-se toate în / Anima? / (negativ), dispărând astfel concomitent și / animus /, el transformându-se în / anima /.

În același timp, o dată ce punctele E se vor deplasa prin concentrarea lor spre O – centrul sferei universale, aceste microlumi (microuniversuri) vor atinge desfășurarea lor maximă ca esențe printr-o stratificare continuă care se va exprima prin cercul circumferinței sferei universale cu diametrul CD – Anima! (pozitivă), iar / animus / se va reface din nou în formula sa integră antinomică în punctul O, antrenând după sine o nouă / anima / (/ anima / de pe circumferința cercului, iar / animus / - centrul ei).

Deci, numai în centrul sferei universale toate microlumiile se vor transforma de fapt în macrolumi și vor avea un / Anima / (pozitiv) exterior și un / animus / (negativ) interior.

De aici deducem că numai prăbușindu-se spre interiorul Universului microlumiile regenerează Universul prin cercul CQD, pe când la periferia lui ele îl epuizează în Anima.

Așa cum formula antinomică / animus + animus / anima / ↔ / Anima! / și, respectiv, opusul ei / Anima? / ↔ / animus – animus / anima / funcționează din plin, pe una din razele diametrului ambelor sfere, neutralizându-se în toate punctele A și B, dar și regenerând în toate punctele diametrului sferei exterioare COD, putem constata că modelul Universal al lumilor are un caracter pulsativ: când epuizându-și suporturile existențiale, când regenerându-le din nou.

Aceste fenomene se petrec simultan. La periferia sferelor exterioare ele dispar, ca să regenereze din nou în centrul nuclear al ambelor sfere concomitent.

De aici rezultă că toate microuniversurile se conțin într-un macrounivers, când epuizându-l, când generându-l, în funcție de sensul mișcării lor pe axa centrală diametrică / !Anima / Anima? /. S-ar părea că o dată ce mișcarea din centrul O spre periferie duce la epuizarea treptată a conținutului antinomiei / animus / anima / (adică a microlumilor), în centrul formulei trebuie pusă antinomia reformată / Anima / animus /.

Nu am putea altfel să exprimăm mișcarea ei pe diametrul sferei exterioare în sens pozitiv sau negativ decât numai prin !Anima / Anima?, deoarece finalizarea mișcării va coincide întotdeauna în punctele A sau B cu / Anima? /, iar în punctele COD - cu / Anima! /, la fel ca și cercul format de acest diametru. Deci, anume această formulă concentrată- !Anima / Anima? va exprima esențialitatea alternativ-pulsativă a sensurilor acestei mișcări. În această schemă integră a Universului Eminescu a format / Anima! / (parte din ea) – cercul sferic CQ DC cu centrul în O.

El s-a deplasat spre centrul Universului prin centrul său ființial, epuizându-l pe / animus / și transformându-l în / Anima / ca să cuprindă acest Univers.

Atunci când am menționat că poetul și-a părăsit cercul

său ființial, aventurându-se în sferile luminii eterne, am avut în vedere anume evadarea din acest cerc al său în cel al cercului luminii. În această ordine de idei, fraza heideggeriană "Așadar: totul ar începe de la un joc de oglinzi care, încercuind Suplul, produce o adunare de lucruri la un loc" (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 243) ar suna astfel: "Așadar: totul ar începe de la jocul unor imagini încercuite în jurul centrului focal al unei oglinzi universale sferice ce produce o adunare de lucruri la un loc".

Deci, nu "răsturnarea cumpenei influențează cercul, roata Universului", după cum crede C. Barbu (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 243), dar scurtarea la infinit alternată cu lungirea ei la infinit influențează cercul rotativ și pulsativ al Universului: "S-aseamăn între-olaltă viață și cu moarte; / Ci cumpăna gândirii-mi azi nu se mai schimbă, / Căci între amîndouă stă neclintita lună „(„Se bate miezul nopții...”).

Nu are loc o răsturnare de cumpănă OD ori OC, ci o schimbare de poziție a planului ei în cadrul sferei universale, adică deplasarea ei din planul CN_1D sau SN_2N_3 în planul $AN_2E N_3$. De ce? Din cauza că o dată cu deplasarea din centrul sferei a unei infinități de planuri (microlumi) SN_2N_3 în punctul A acolo se acumulează o infinitate de puncte A, care formează un nou cerc, adică același cerc Anima universal CADB sau același cerc în orișice alt plan al sferei, să zicem AN_2BN_3A .

În felul acesta, se formează o infinitate de cercuri (circumferințe) care printr-o concentrare infinită alcătuiesc toată consistența sferei Anima. Altfel spus, cumpăna OD, sau OC se rotește în jurul centrului sferic O, ocupînd toată infinitatea de planuri ale sferei. Așa cum centrul O este în sine un punct infinit de mic, încît își pierde dimensiunile, devenind adimensional, atunci acest punct va rămîne de fapt nemișcat în sine. În același timp, și orice punct C, N_1 sau D sunt la fel infinit de mici. Ele își vor pierde de asemenea dimensiunile, devenind adimensionale.

Aceasta nu intră în contradicție cu afirmația de mai sus în care am spus că acumularea la infinit a acestor puncte va forma un nou cerc sferic. Această sferă nu este una obiectivă, ci una subiectivă formată din / Anima /. Ea este de fapt o sferă închipuită, abstractă. Prin urmare, nici această infinitate de puncte de pe sfera astfel căpătată nu va reprezenta o obiectivitate care să-și perceapă existența, adică să perceapă una din funcțiile ei de bază – mișcarea. În felul acesta, nici punctele C, N_1 și D nu se vor mișca, ci vor rămîne în sine o pură subiectivitate.

Dacă centrul O reprezintă o abstractivitate, punctele C, N_1 și D de asemenea rămînînd de aceeași natură, atunci numai infinitatea de puncte de pe razele CO, ON sau OD (adică de pe cumpene) poate fi percepută ca infinitate de elemente reale, care în mișcarea lor spre centrul O sau devin centrul Anima? (Negativ) al ambelor sfere, sau în deplasarea lor spre punctele A sau B se transformă, în cele din urmă, în același Anima, dar cu sens pozitiv – Anima!.

Dacă punctele de pe raza N_2E , în afară de N_2 și E, se vor deplasa spre A, adică înspre exterior, ele vor coincide cu A și vor face să dispară și punctul N_2 al planului $N_1N_3N_2$. Astfel, acest plan pînă la urmă va dispărea. Iar dacă toate punctele planului N_2EA se vor deplasa în același plan, dar în emisfera de jos, atunci ele vor trebui să parcurgă raza diametrică CO ca să se deplaseze în planul N_1BO al

(continuare în pag. 61)

acestei emisfere. În cele din urmă în drumul lor spre punctul B vor duce din nou la epuizarea planului. Dacă în primul caz el se epuizează din interior spre exterior, atunci în al doilea caz se reduce din exterior spre interior.

În felul acesta, dacă într-o parte a sferei, în planul $N_1N_3N_2$ (în unul din numărul lor infinit) Anima se epuizează pentru a genera pe / animus / al altui cerc (al altui plan, sferă), atunci / animus / al acestui cerc (adică starea lui obiectivă) generează în alt plan al sferei (în alt cerc) pe Anima (subiectivitatea) lui, adică pe / anima / antinomică.

Astfel, are loc următorul proces în interiorul sferei care poate fi exprimat prin formula / animus / anima / animus / anima /. Se produce o autoregenerare a obiectivității și, concomitent, transformarea ei în subiectivitate, fenomen care și imprimă modelului sferic universal o pulsație născătoare de timp și spațiu, stări (și ele când prezente, când absente), imprimând în același timp numărului infinit de puncte de pe cumpăna / animus / anima / animus / anima / o mărime liniară dreaptă, iar celor de pe circumferința sferei exterioare - o linie curbată, al cărei capăt coincide cu chiar începutul ei - linie formată de această infinitate de puncte.

Ne putem astfel da seama că nimic în Univers nu se naște dintr-un haos. Totul decurge după un program, care nici pe departe nu produce un haos, după cum se mai crede astăzi. Haosul este mai degrabă o închipuire provocată de o senzație produsă de neputința cumpenei Eul-ui (microlumi ființiale ale individului-om) de a acoperi cumpăna întregă antinomică universală (a sferei universale).

Această microlume a sa reprezintă numai un punct la fel de mic de pe această cumpănă. Ea nu poate fi percepută altfel decât ceea ce este - stare infinit de limitată, care la nivel de percepție abstractă se consideră părticică a unui haos, pe când de fapt ea este la nivel Universal o verigă a unei organicități obiective care se condiționează pe sine ca atare.

Și ceea ce Ferdinand de Saussure numea "furie a jocului fonetic" ca o caracteristică prin excelență a poeziei, pe care el a discreditat-o, este, de fapt, acea coincidență a felului de manifestare a cercului ființial al poetului cu cercul / Anima / universal, care numai astfel poate forma această organicitate. Această "furie a jocului fonetic" nu este o stare în afara condiției de sine a poetului, ci o stare necesară existențială a întregirii lumii sale interioare cu cea universală.

În acest sens, conștiința oricărui poet, cu atât mai mult a lui Eminescu, nu este una "ingenuă", dar este una revelatoare a unei integrări organice a felului său poetic de a se ști cu însuși Sinele său.

Mitopoetica eminesciană este a spațiului cercului său ființial înscris în spațiul sferei circuitului universal. Mitul eminescian se naște la intersecțiile planului ființial al Eul-ui său cu cele ale acestei sfere universale. Ca / anima / al sferei universale capacitatea sa de încorporare a puterilor magice în Ființa sa nu putea să nu nască mitul ființial eminescian. În cadrul mitului și cu ajutorul lui Eminescu, ca părticică din el, a putut intui toată schema structurală și compozițională a lumi și a locului său în ea. În acest spațiu mitopoetic universal reflecția poetului și fantezia sa nu le putea separa una de alta nici pe un segment al dăinuirii sale.

El a avut marele dar de a reflecta toate imaginile deja prezente pe bolta sferei ființiale. Genialitatea poetului constă în capacitatea lui de a percepe și a înregistra toate imaginile reflectate de oglinda imensă parabolică în centrul focal al microlumii sale. El a putut să facă această legătură organică între imaginile înscrise în oglinda bolții cu centrul său ființial, fapt subliniat și de M. Cimpoi: "Cugetările cu care se clarifică pe sine însuși intră în scheletul operei care e concepută ca un studiu." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 249).

Studiul poetic al lui Eminescu este formula cumpenei cercului său ființial mereu exponentă a unei noi poziții în alt plan sferic / animus / anima / animus / anima /. Acest studiu profund Eminescu l-a făcut recuperând cu ajutorul superbului fenomen poetic "continuator fidel al ritmurilor și eufoniilor intrinseci ale cuvintelor" aproape toate imaginile posibile ale lumii înregistrate de oglinda sferică universală și proiectate peste substanța absorbitoare de afectiv, a întregii structuri a arhetipului său ființial.

Iar formula desfășurată a fenomenului poetic eminescian este cea optimă cu ajutorul căreia el a înfruntat provocările acestei legături dialectice organice dintre Întreg și parte, devansându-i în mod reușit totalitatea integrată.

Această complexitate a Întregului și a părții ca realități obiective care se percep ca atare printr-o raportare a lor la imaginile simbolice pur abstracte, pe care le înregistrează pe oglinda imensă a Universalității recuperate integral de cercul ființial eminescian, a produs această formulă optimă de exprimare a fenomenului poetic eminescian, căreia astăzi nu i se poate reproșa nimic, adăugându-i sau extragându-i ceva. Nimeni nu va putea vreodată să atenteze la organicitatea și integritatea lui.

Scîncetele materiei la Eminescu apar ca niște stări, care vin numai să dovedească contrariul acestora - clipele liniștite de mormînt ale Neființei.

Poetul nu se găsește în afara acestor insuportabile dureri ale simțirii. El trăiește puternic ori de câte ori se încumetă să pătrundă în lumea de dincolo de sine, ca apoi, întors în interiorul său, să aprofundeze diferențele dintre antagonisme.

Căci numai astfel se concepe el dincolo de prezența sa în interiorul acestui scîncet al materiei. Alte contrapuneri edificatoare de stări alternative nu au de unde apare. Anume această singură contrapunere provocată de însuși Sinele său în interiorul acestei lumi universale și condiționează starea pulsativă a ei programată de o Lege universală atotputernică încadrată într-o schemă prestabilită de funcționare. Ea îl face pe Eminescu să intuiască că o parte din acest program este alcătuit și din cercul său ființial, iar o consecință a acțiunii acestei Legi atotcuprinzătoare demiurgice este apariția arhetipului său ființial, al cărui impuls de punere în mișcare autogeneză din însăși condiția de sine ca fel de manifestare a acestei complexități universale. Prin toate acestea Eminescu este și parte a Demiurgului care guvernează autoritar Universul.

(material extra printabil)

BOEMA

boema.edituraboema.ro

apler